

P1V/399

Biblioteca Bucureștilor

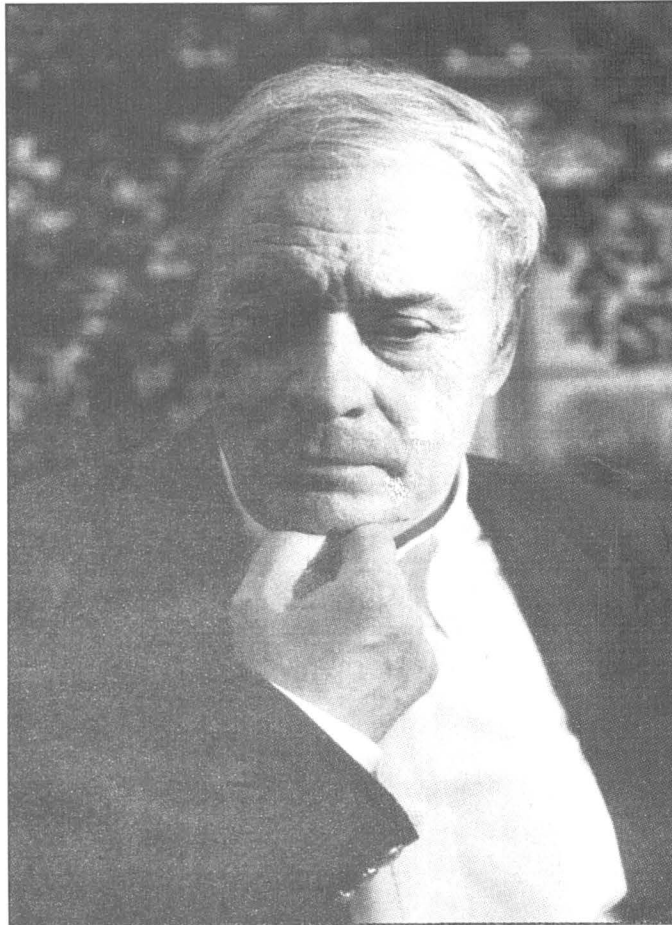
11
Noiembrie
2005

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN BUCUREȘTI • BIBLIOTECA METROPOLITANĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREȘTI

Inventar Nr. ...29/38...

AUREL RĂU

– 75 de ani –

“Traducătorul lui Machado, Seferis și Saint-John Perse în limba română, Aurel Rău este un spirit elegiac pe care cultura și voința de modernitate l-au ajutat să-și depășească datele temperamentale și să se despartă de bucolisme inițial.

El și-a schimbat orchestrația lirică pe măsură ce și-a modificat modul de a gândi poezia...

Sunt, în fapt, trei nivele, trei stiluri lirice în poezia lui Aurel Rău: unul patetic și epic, complet demodat, altul care împacă poezia de notație cu reflecția și, în fine, ... notația se concentrează, devenind chiar aforistică... Dintr-o cronică a lumii vegetale, poezia devine o cronică a stărilor de spirit...

În sfera inspirației sale și cu un stil care a lovit, într-un moment necesar, în prejudecățile poeziei tradiționale, Aurel Rău este un poet reprezentativ pentru noua sinteză a simplității”.

Eugen Simion

Sumar

Bucureștii de altădată

<i>Emanoil HAGI-MOSCO</i> – Ceva despre asasinarea lui Barbu Catargiu	2
<i>Georgeta FILITTI</i> – Arhive bucureștene – Școala politehnică	7
<i>Florin PREDA</i> – Memoria caselor – Palatul Știrbey	10

Patrimoniu	11
-------------------------	----

Istoria cărții

LAUTRÉMONT – <i>Cînturile lui Maldoror</i>	12
--	----

Autografe contemporane

<i>Irina MAVRODIN</i> – Mâna care scrie	14
---	----

Centenar Petru Comarnescu	16
--	----

Meridian biblioteconomic**Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București**

<i>Florea NEAGU</i> – Cornel Dumitrescu – salvatorul a mii de evrei	19
<i>Radu VLĂDUȚ</i> – Biblioteci și copii	23

Cea de-a IV-a Conferință Internațională a Asociației Bibliotecarilor din Polonia	25
--	----

<i>Ion CONSTANTIN</i> – Biblioteca Publică	26
--	----

Eveniment editorial	27
---------------------------	----

EBLIDA – Orizonturi. Programe. Inițiative	28
--	----

<i>Liviu BUTUC</i> – Scurtă istorie a mijloacelor de comunicare din România (V) Televiziunea	30
---	----

Biblioteca din Toledo – Ohio (SUA)	35
--	----

Catalog	36
----------------------	----

Agenda culturală

<i>Nina VASILE</i> – “Galateea”	38
---------------------------------------	----

Calendar	39
-----------------------	----

Bucureștii de altădată

Ceva despre asasinarea lui Barbu Catargiu
(1862)

Emanoil HAGI-MOSCO

S-a scris destul de mult, dar s-a discutat și mai mult, despre asasinarea lui Barbu Catargiu, pată care va rămâne neștersă de pe filele istoriei politice românești.

Până astăzi, cu toate bănuielele bine întemeiate privitor la unii, deși s-a recunoscut caracterul curat politic al acestei nelegiuiri, nu s-a lămurit hotărâtor cine a fost asasinul, de către cine a fost pus la cale asasinatul, cât și motivul săvârșirii lui. Una din enigmele istorice cu un semn de întrebare.

Oareșicum era firesc să fie așa, întrucât o parte a oficialității, cea administrativă, recte poliția de sub ordinele prefectului, colonelul Nicolae Bibescu, a pus toate piedicile ce avea la îndemână pentru a zădărnici cercetările celeilalte părți, cea juridică, adică Parchetul.

La aceasta s-a adăugat intervenția nelegală a lui Vodă Cuza de a se întrerupe cercetările, ceea ce, bineînțeles, a fost obiect de comentarii defavorabile.

Abia după scurgerea a patru ani de la perpetuarea crimei, la sosirea Domnitorului Carol I, în 1866 – deși prea târziu – când Cuza nu mai era în Scaun, totuși s-au putut lua de la capăt cercetările care au continuat până în 1873 în Transilvania.

Unul dintre cei care au scris cu teme despre aceasta a fost Alexandru Lapedatu. În mai 1935, a făcut o comunicare la Academie – tipărită în memoriile ei – de un deosebit interes, deoarece este prima oară când se dau la iveală acte necunoscute până atunci.

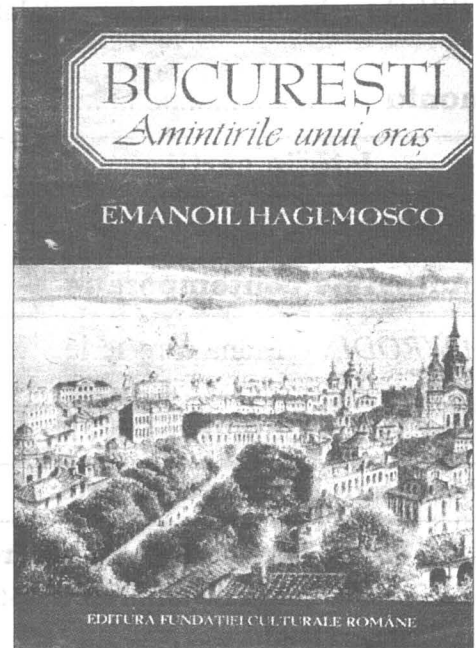
Sarcina i-a fost ușoară, întrucât funcțiunea ce îndeplinise scurt timp ca director general al Arhivelor Statului i-a îngăduit să cerceteze dosarul anchetei, dosar păstrat în casa de fier a direcției, socotit secret și ca atare nepus la dispoziția cercetătorilor. Din păcate, lucrarea are un cusur. Din spirit de partid, autorul a căutat să spele de orice amestec în făptuirea crimei Partidul Liberal, al cărui membru era, mărgininu-se la expunerea faptelor, fără a trage altă concluzie decât aceea că “Barbu Catargiu a fost victima caracterului său pătimăș și a rătăcirii în care el și clasa din care făcea parte trăiau”.

Datorită însă acelei publicații, alții pot trage concluzii pe care domnia sa nu a putut sau nu a vrut să le tragă.

La tot ce s-a scris, voi adăuga ceva – cred inedit – care va dovedi premeditarea crimei.

Înainte însă de a arăta desfășurarea acțiunii, socotesc că este nevoie să vorbesc puțin de persoana omului de stat care a jucat un rol precumpănitor în istoria politică a țării, în clipe de adâncă prefacere a ei.

Presiunile politice, în sectarismul lor, au denaturat personalitatea prea covârșitoare a lui Barbu Catargiu, micșorându-i deosebita sa însușiri de bun român și, nesocotind patriotismul său înflăcărat, au căutat să-l ascundă sub

înfașșarea de reacțiune, cuvânt exploatat la extrem.

Că i se lasă acea unică putere de convingere prin farmecul său, nu este de mirat. Ar fi greu de negat, fiind admisă și admirată chiar de contemporanii potrivnici lui. Este îndeajuns de amintit părerea lui Mihail Kogălniceanu – și el orator de frunte – care-l socotea “cel dintâi orator al tribunei parlamentare românești”.

Totuși și acest dar cu care a fost înzestrat din belșug este socotit drept “un meșteșugit șiretlic întrebuințat în susținerea teoriilor sale reacționare”.

Cu puțină judecată obiectivă, oricine poate desprinde din manifestele și din cuvântările sale acea fierbinte dorință de mai bine pentru toți, fără deosebire de obârșie, dar cu restricția, așa-numite de el, a selecțiunii firești. Că apăra clasa din care făcea parte este mai mult ca firesc, dar totodată apăra așezământul însuși al țării, cerând respectarea legilor în ființă.

Elementele turburătoare de atunci ale “roșilor” proaspăt intrați în politica țării, care căutau să se ridice nu prin valoare, ci prin răsturnarea de valori, nu-i puteau ierta acest fel de a judeca. În toate ramurile de activitate ușile se deschideau larg tuturor, dar era logic să se ceară celui care intra să intre îmbrăcat, nu despuiat, pentru a se înțoli apoi.

Ce frumos se exprima Barbu Catargiu: “Urăsc zgomotul și turburările din partea particularilor, ceea ce se numește anarhie, urăsc abuzul din partea guvernului, ceea ce se numește despotism”.

* * *

Barbu Catargiu s-a născut în 1807 și a trecut prin toate dregătoriile mari ale țării, până la aceea de vel logofăt. A fost magistrat la Curtea de Apel, deputat, ministru și prim-ministru, demnitate ce a avut când a fost ucis. Se căsătorise în 1842 cu Ecaterina Paravicini, fiica unui demnitar rus, șef al grădinilor statului din sudul Rusiei (post anume creat pentru el de țarul Alexandru II), moartă în 1888. Cu aceasta a avut o singură fiică, Maria, căsătorită – spre marea lui mâhnire – cu un străin, Louis Béclard, consul al Franței la București în 1859. Neputându-se împăca cu această stare, o dezmoșteni, deși el făcuse la fel.

Din cuprinsul următoarelor rânduri, din testamentul său, se desprinde dureros simțământul de iubire de țară care l-a mânat în toate manifestările sale, precum și – din această pricină – spre hotărârea de dezmoștenire a singurului său copil:

“Dacă fiica mea se va căsători cu un străin de neam și de alt rit decât ritul țării noastre, atunci moșia Maia va sluji pentru înființarea unui pensionat de fete, care vor fi instruite și educate gratuit.

Această hotărâre a mea va părea poate ciudată și nedreaptă în ochii unor oameni de judecată ușoară.

Chibzuind însă mai matur, vor simți că-mi era peste puțință de a nu face orice ca să nu las să se stingă în această țară numele familiei ce am purtat și pe care m-am nevoit în tot cursul vieții mele a-l păstra și-l înconjura de câtă considerație mai multă mi-a fost cu puțință. Și pe de altă parte, mi-era foarte greu a mă hotărî să las în mâini străine, și prin urmare pustiirii și dărăpănării acea moșie unde am fost petrecut cei mai veseli ani ai copilăriei și ai vieții mele, unde se află îngropat tatăl meu și unde poate mă voi afla și eu”.

Cred că comentariile sunt de prisos.

Barbu Catargiu era fiul paharnicului Ștefan Catargiu, mort în 1830, și al soției lui, Tița Văcărescu, de care se despărțise în anul 1820.

Acest Ștefan era fiul lui Dumitrache Fotache sau Fotiade, jurist și literat, logofăt sub ocupația rusă din 1769 – 74, apoi retrogradat clucer, mort în 1807, trecut de șaptezeci de ani.

Acest Dumitrache, la rândul-i, era fiul unui Celebi Fotache, grec, trimis muntean la Varșovia în 1756 și căsătorit cu Luxandra Catargi din ramura moldovenească și moartă în 1829. Prin urmare acest Ștefan Catargiu, tatăl lui Barbu, și-a lepădat numele de familie al tatălui, luând patronimul de Catargiu al măică-si.

Aici o observație de făcut. Deși după tată, de origine relativ proaspătă română, Barbu a ilustrat numele de Catargiu, altfel de cum l-au ilustrat faimoșii Costin și Ștefan Catargi moldoveni, dușmani înverșunați ai Unirii la 1859 și înrudiți cu Luxandra, bunica lui Barbu.

Acest fenomen de adaptare cu tot sufletul la viața țării în care te-ai născut este foarte răspândit la noi, printre atâția străini ai căror urmași s-au dovedit a fi dintre cei mai aprigi iubitori și susținători ai acestei țări.

* * *

Dar să revenim la crimă. Fără a intra în prea multe amănunte îndeobște cunoscute, trebuie spus că chestiunea

voțării legii de reformă agrară, astfel cum o dorea Cuza, sau mai bine zis Kogălniceanu, și neadmisă sub acea formă de Catargiu, a fost picătura de apă care a umplut paharul. Neșfârșitele neînțelegeri dintre domnitor și primul său sfetnic ajunseseră la punctul culminant. Vodă Cuza nu putea uita, nici ierta, faimoasa și îndrăzneța demisie din mai 1861 a lui Catargiu, și care avea mai mult caracter de rechizitoriu, de o tărie și de o demnitate neegalată până astăzi de nici un act public din anele politice ale țării.

Noua situație de prim-ministru de acum era cu totul alta. Încă din decembrie 1861, atât Turcia cât și puterile garante recunoscuseră Unirea desăvârșită a Țărilor Române, având drept urmare desființarea celor două ministere, muntean și moldovean, formându-se un singur guvern și Barbu Catargiu fiind însărcinat în ianuarie 1862 să ia conducerea noului minister contopit.

În această calitate lucra el acum și, trebuie adăugat, stăpâna și dispunea de majoritatea Adunării care, susținându-l, era o primejdie de neînving împotriva lui Cuza.

Din acest puternic antagonism a rezultat asasinarea lui Barbu Catargiu. Întrucât nu este vorba de dezvoltarea prea largă a ideilor politice ale lui, voi spune totuși, cât mai pe scurt, în ce consta acea ideologie și deosebire de vedere ce exista în redactarea legii agrare a lui Mihail Kogălniceanu și între aceea susținută de majoritate și care, de nu era ucis Catargiu, ar fi fost adusă la îndeplinire.

Barbu Catargiu era, cum a fost bine definit, un liberal clasic, al cărui liberalism consta în principiul că individul este acela care, prin proprii mijloace, este singur în stare să-și dobândească o situație socială sau politică în marginile îngăduite de însușirile lui personale. Aceste însușiri îl selectează automat față de alții, iar dezvoltarea acestor însușiri îi dă individualitatea care-l ferește de despotismul unui om, al unui grup, sau al maselor.

Dovada ideilor liberale ale lui Barbu Catargiu reiese din manifestul ce-l dă în 1859 cerând: “egalitatea înaintea legilor; supunere fără deosebire la toate sarcinile statului; primirea tuturor – potrivit capacităților lor – în funcțiunile statului; guvern reprezentativ, răspundere ministerială; adunare electivă potrivit stării morale și materiale a țării”.

Cât privește reforma agrară, se opune împroprietăririi de drept din proiectul Kogălniceanu. Este împotriva inalienabilității și divizibilității lotului, dispoziție care robește mai rău pe țărani și fărâmițează proprietatea scăzându-i rentabilitatea. Cere întocmirea proprietății mijlocii “care ar putea da încetul cu încetul o clasă mai înstărită și mai aptă să ia parte la economia statului”.

El voia să scape pe proprietar de îndatorirea de a da țaranului pământ în folosință, dar totodată vrând prin aceasta să scape pe țaran de orice obligativitate de muncă față de proprietar, lăsând ambelor părți libertatea de a încheia contracte de muncă prin bună învoială.

Țăranul ar fi putut – zicea el – cu banii adunați să cumpere pământ din moșiile particularilor, al căror număr pus în vânzare era destul de mare, sau din moșiile întinse ale statului, care deținea trei părți din totalitatea pământului de muncă. Mergea și mai departe: propunea înființarea unei Case Rurale, înlesnind prin împrumuturi – cum s-a și făcut mai târziu – cumpărarea de pământ. Într-un cuvânt, nu a fost nicicând împotriva împroprietăririi, ci numai împotriva felului de a fi înfăptuită.

Barbu Catargiu (1807 – 1862)

Acestea fiind zise, să revenim la data tragică a omorului.

Din discuțiile iscate în Adunare, în jurul proiectului de reformă agrară, se putea prevedea limpede că principiile lui Barbu Catargiu aveau sorți de izbândă. Socolile lui Cuza, care spera că prin actul de definitivare a Unirii și prin contopirea celor două ministere situația se va schimba, moderând intransigența opoziției, a dat greș. Dârzenia primului ministru a rămas aceeași, iar ciocnirile între cele două voințe potrivnice s-au întezit.

De altfel, după toate izvoarele contemporane, era o credință generală că Vodă Cuza nu-și va putea atinge scopul cât timp va avea de luptat cu Barbu Catargiu. Printre alții, Marius Theodorian-Carada, în *Efemeridele* sale, povestește de la Eugen Carada că, la o consfătuire politică în casa lui Bolliac, acesta i-ar fi spus lui Carada că are credință că Vodă Cuza nu va putea înlăptui reformele democratice până ce mai întâi Barbu Catargiu nu va fi suprimat. Ideea a încolțit și a dat roade.

Deosebirea între acești oameni era și mai mare cât privește viața lor privată. Făcând abstracție de înlăptuirile politico-sociale de neprețuit ale lui Cuza, pe temeiul cărora trebuie să i se ierte restul, în viața privată era cinic, ateu, despot, afemeiat fără rușine, jucător de cărți, înconjurat de lichele ș.a. De altfel nimeni nu l-a descris așa de bine ca Dimitrie Bolintineanu, care nu-i era dușman.

Ca dovadă de cum era judecat la sfârșitul domniei, este de ajuns să citez începutul proclamației Locotenenței domnești, publicată în "Monitorul oastei" din 12 februarie 1866:

"Românilor! Acum șapte ani ați arătat Europei ce poate patriotismul și virtutea cetățenească. Din nenorocire v-ați înșelat în alegerea Domnului chemat în capul națiunii. Anarhia și corupțiunea, călcarea legilor, desconsiderarea țării

înăuntru și din afară, risipirea averii naționale erau principiile acestui guvern vinovat".

Și apoi pe un singur rând, separat de text, cu litere mari:

"ASTĂZI EL NU MAI ESTE".

Apoi continuă cu diferite considerente și propunerea alegerii unui principe străin ca Domn.

De cealaltă parte, Barbu Catargiu, om deosebit de talentat, posedând o frumoasă cultură – nefăcând însă excepție, la acea epocă, mulți români crescuți în școlile apusene dobândiseră cultură –, incoruptibil, dur dar drept, de o cinste exemplară, doctrinar conștient și iubitor al țării și al țaranului despre care vorbește în discursurile sale preamărindu-i însușirile.

Mărunt la trup, slab, bolnăvicios, privire sclipitoare, glas strident, surâs sardonice, impresiona pe toată lumea când se urca la tribună. Lipsit de patimi, ducând o căsnicie perfectă. Le Clerc spune despre el, în lucrarea sa *La Moldo-Valachie*, că era de o integritate fără pereche și că a intrat în minister cu mâinile curate, a ieșit cu ele goale.

Aci, un mic episod din viața sa de adolescent.

Tânăr nici de douăzeci de ani, avea o legătură cu soția unui oarecare Palama. Într-o noapte a fost surprins de soț. A scăpat sărind pe fereastră, după ce a încercat să înjunghie – din fericire rănindu-l numai – pe bietul încornorat.

Această întâmplare a făcut mare vâlvă. Prins, din porunca lui Grigore Vodă Ghica, care fie zis numai pildă de căsnicie nu putea da – a fost pedepsit să fie bătut la tâlpi. Cum era boier, potrivit unor privilegii acordate protipendadei, a fost lungit pe un covor roșu. Nuanță măgulitoare în aplicarea pedepsei, ca efect de aspect numai, căci bătaia tot a primit-o. După aceasta, câtăva vreme, tânărul nostru amoret a lipsit din oraș, probabil retras la moșie, dacă nu plecat în străinătate.

* * *

Cum am văzut, privitor la votarea legii de reformă agrară nu se putea ieși din impas, spiritele fiind foarte agitate, "roșii" – denumirea de atunci a liberalilor de mai târziu – neputându-se astâmpăra.

În ședința de vineri 8 iunie 1862, deputatul Constantin Filipescu interpelează guvernul zicând că a auzit "din zvon despre o adunare pe câmpia Filaretului zisă și Câmpul Libertății, care se va ține în ziua de 11 iunie și va fi socotită drept serbare națională".

Întrebând despre rostul unei asemenea serbări, adaugă că și anul trecut la aceeași dată a mai fost o astfel de serbare cu banchet, care a degenerat în întrunire politică, atrăgând guvernului de atunci al lui Nicolae Golescu, din partea Adunării, un vot de blam pentru învoirea dată.

Barbu Catargiu răspunde că și el a auzit tot din zvon, că era vorba de un simplu banchet, pentru care guvernul dăduse învoire. A constatat însă că era vorba despre cu totul altceva. Prefectul poliției primise o încunoștințare din partea unui grup de șapte persoane, deputați și alții – toți roșii – arătând că "în ziua de 11 iunie fiind aniversarea zilei regenerării României, se va da un banchet popular comemorativ, pentru cetățenii ce se vor aduna pentru această serbare națională". Semnează Anton Arion și Gr. Miculescu, deputați, N. T. Orășanu, Eugeniu Carada și alții.

După ce s-a dat citire acestei încunoștințări redactată

* * *

Barbu Catargiu s-a născut în 1807 și a trecut prin toate dregătoriile mari ale țării, până la aceea de vel logofăt. A fost magistrat la Curtea de Apel, deputat, ministru și prim-ministru, demnitate ce a avut când a fost ucis. Se căsătorise în 1842 cu Ecaterina Paravicini, fiica unui demnitar rus, șef al grădinilor statului din sudul Rusiei (post anume creat pentru el de țarul Alexandru II), moartă în 1888. Cu aceasta a avut o singură fiică, Maria, căsătorită – spre marea lui mâhnire – cu un străin, Louis Béclard, consul al Franței la București în 1859. Neputându-se împăca cu această stare, o dezmoșteni, deși el făcuse la fel.

Din cuprinsul următoarelor rânduri, din testamentul său, se desprinde dureros simțământul de iubire de țară care l-a mânat în toate manifestările sale, precum și – din această pricină – spre hotărârea de dezmoștenire a singurului său copil:

“Dacă fiica mea se va căsători cu un străin de neam și de alt rit decât ritul țării noastre, atunci moșia Maia va sluji pentru înființarea unui pensionat de fete, care vor fi instruite și educate gratuit.

Această hotărâre a mea va părea poate ciudată și nedreaptă în ochii unor oameni de judecată ușoară.

Chibzuind însă mai matur, vor simți că-mi era peste puțință de a nu face orice ca să nu las să se stingă în această țară numele familiei ce am purtat și pe care m-am nevoit în tot cursul vieții mele a-l păstra și-l înconjura de câtă considerație mai multă mi-a fost cu puțință. Și pe de altă parte, mi-era foarte greu a mă hotărî să las în mâini străine, și prin urmare pustiirii și dărăpănării acea moșie unde am fost petrecut cei mai veseli ani ai copilăriei și ai vieții mele, unde se află îngropat tatăl meu și unde poate mă voi afla și eu”.

Cred că comentariile sunt de prisos.

Barbu Catargiu era fiul paharnicului Ștefan Catargiu, mort în 1830, și al soției lui, Tița Văcărescu, de care se despărțise în anul 1820.

Acest Ștefan era fiul lui Dumitrache Fotache sau Fotiade, jurist și literat, logofăt sub ocupația rusă din 1769 – 74, apoi retrogradat clucer, mort în 1807, trecut de șaptezeci de ani.

Acest Dumitrache, la rândul-i, era fiul unui Celebi Fotache, grec, trimis muntean la Varșovia în 1756 și căsătorit cu Luxandra Catargi din ramura moldovenească și moartă în 1829. Prin urmare acest Ștefan Catargiu, tatăl lui Barbu, și-a lepădat numele de familie al tatălui, luând patronimul de Catargiu al maică-si.

Aici o observație de făcut. Deși după tată, de origine relativ proaspătă română, Barbu a ilustrat numele de Catargiu, altfel de cum l-au ilustrat faimoșii Costin și Ștefan Catargi moldoveni, dușmani înverșunați ai Unirii la 1859 și înrudiți cu Luxandra, bunica lui Barbu.

Acest fenomen de adaptare cu tot sufletul la viața țării în care te-ai născut este foarte răspândit la noi, printre atâția străini ai căror urmași s-au dovedit a fi dintre cei mai apriși iubitori și susținători ai acestei țări.

* * *

Dar să revenim la crimă. Fără a intra în prea multe amănunte îndeobște cunoscute, trebuie spus că chestiunea

votării legii de reformă agrară, astfel cum o dorea Cuza, sau mai bine zis Kogălniceanu, și neadmisă sub acea formă de Catargiu, a fost picătura de apă care a umplut paharul. Neșfârșitele neînțelegeri dintre domnitor și primul său sfetnic ajunseseră la punctul culminant. Vodă Cuza nu putea uita, nici ierta, faimoasa și îndrăzneța demisie din mai 1861 a lui Catargiu, și care avea mai mult caracter de rechizitoriu, de o tărie și de o demnitate neegalată până astăzi de nici un act public din analele politice ale țării.

Noua situație de prim-ministru de acum era cu totul alta. Încă din decembrie 1861, atât Turcia cât și puterile garante recunoscuseră Unirea desăvârșită a Țărilor Române, având drept urmare desființarea celor două ministere, muntean și moldovean, formându-se un singur guvern și Barbu Catargiu fiind însărcinat în ianuarie 1862 să ia conducerea noului minister contopit.

În această calitate lucra el acum și, trebuie adăugat, stăpâna și dispunea de majoritatea Adunării care, susținându-l, era o primejdie de neînving în potrivă lui Cuza.

Din acest puternic antagonism a rezultat asasinarea lui Barbu Catargiu. Întrucât nu este vorba de dezvoltarea prea largă a ideilor politice ale lui, voi spune totuși, cât mai pe scurt, în ce consta acea ideologie și deosebire de vedere ce exista în redactarea legii agrare a lui Mihail Kogălniceanu și între aceea susținută de majoritate și care, de nu era ucis Catargiu, ar fi fost adusă la îndeplinire.

Barbu Catargiu era, cum a fost bine definit, un liberal clasic, al cărui liberalism consta în principiul că individul este acela care, prin proprii mijloace, este singur în stare să-și dobândească o situație socială sau politică în marginile îngăduite de însușirile lui personale. Aceste însușiri îl selectează automat față de alții, iar dezvoltarea acestor însușiri îi dă individualitatea care-l ferește de despotismul unui om, al unui grup, sau al maselor.

Dovada ideilor liberale ale lui Barbu Catargiu reiese din manifestul ce-l dă în 1859 cerând: “egalitatea înaintea legilor; supunere fără deosebire la toate sarcinile statului; primirea tuturor – potrivit capacităților lor – în funcțiunile statului; guvern reprezentativ, răspundere ministerială; adunare electivă potrivit stării morale și materiale a țării”.

Cât privește reforma agrară, se opune împroprietăririi de drept din proiectul Kogălniceanu. Este împotriva inalienabilității și divizibilității lotului, dispoziție care robește mai rău pe țărani și fărâmițează proprietatea scăzându-i rentabilitatea. Cere întocmirea proprietății mijlocii “care ar putea da încetul cu încetul o clasă mai înstărită și mai aptă să ia parte la economia statului”.

El voia să scape pe proprietar de îndatorirea de a da țaranului pământ în folosință, dar totodată vrând prin aceasta să scape pe țaran de orice obligativitate de muncă față de proprietar, lăsând ambelor părți libertatea de a încheia contracte de muncă prin bună învoială.

Țăranul ar fi putut – zicea el – cu banii adunați să cumpere pământ din moșiile particularilor, al căror număr pus în vânzare era destul de mare, sau din moșiile întinse ale statului, care deținea trei părți din totalitatea pământului de muncă. Mergea și mai departe: propunea înființarea unei Case Rurale, înlesnind prin împrumuturi – cum s-a și făcut mai târziu – cumpărarea de pământ. Într-un cuvânt, nu a fost nicicând împotriva împroprietăririi, ci numai împotriva felului de a fi înfăptuită.

Barbu Catargiu (1807 – 1862)

Acestea fiind zise, să revenim la data tragică a omorului.

Din discuțiile iscate în Adunare, în jurul proiectului de reformă agrară, se putea prevedea limpede că principiile lui Barbu Catargiu aveau sorți de izbândă. Socolile lui Cuza, care spera că prin actul de definitivare a Unirii și prin contopirea celor două ministere situația se va schimba, moderând intransigența opoziției, a dat greș. Dârzenia primului ministru a rămas aceeași, iar ciocnirile între cele două voințe potrivnice s-au întesit.

De altfel, după toate izvoarele contemporane, era o credință generală că Vodă Cuza nu-și va putea atinge scopul cât timp va avea de luptat cu Barbu Catargiu. Printre alții, Marius Theodorian-Carada, în *Efemeridele* sale, povestește de la Eugen Carada că, la o consfătuire politică în casa lui Bolliac, acesta i-ar fi spus lui Carada că are credință că Vodă Cuza nu va putea înlăptui reformele democratice până ce mai întâi Barbu Catargiu nu va fi suprimat. Ideea a încolțit și a dat roade.

Deosebirea între acești oameni era și mai mare cât privește viața lor privată. Făcând abstracție de înlăptuirile politico-sociale de neprețuit ale lui Cuza, pe temeiul cărora trebuie să i se ierte restul, în viața privată era cinic, ateu, despot, afemeiat fără rușine, jucător de cărți, înconjurat de lichele ș.a. De altfel nimeni nu l-a descris așa de bine ca Dimitrie Bolintineanu, care nu-i era dușman.

Ca dovadă de cum era judecat la sfârșitul domniei, este de ajuns să citez începutul proclamației Locotenenței domnești, publicată în "Monitorul oastei" din 12 februarie 1866:

"Românilor! Acum șapte ani ați arătat Europei ce poate patriotismul și virtutea cetățenească. Din nenorocire v-ați înșelat în alegerea Domnului chemat în capul națiunii. Anarhia și corupțiunea, călcarea legilor, desconsiderarea țării

înăuntru și din afară, risipirea averii naționale erau principiile acestui guvern vinovat".

Și apoi pe un singur rând, separat de text, cu litere mari:

"ASTĂZI EL NU MAI ESTE".

Apoi continuă cu diferite considerente și propunerea alegerii unui principe străin ca Domn.

De cealaltă parte, Barbu Catargiu, om deosebit de talentat, posedând o frumoasă cultură – nefăcând însă excepție, la acea epocă, mulți români crescuți în școlile apusene dobândiseră cultură –, incoruptibil, dur dar drept, de o cinste exemplară, doctrinar conștient și iubitor al țării și al țaranului despre care vorbește în discursurile sale preamărindu-i însușirile.

Mărunt la trup, slab, bolnăvicios, privire sclipitoare, glas strident, surâs sardonice, impresiona pe toată lumea când se urca la tribună. Lipsit de patimi, ducând o căsnicie perfectă. Le Clerc spune despre el, în lucrarea sa *La Moldo-Valachie*, că era de o integritate fără pereche și că a intrat în minister cu mâinile curate, a ieșit cu ele goale.

Aci, un mic episod din viața sa de adolescent.

Tânăr nici de douăzeci de ani, avea o legătură cu soția unui oarecare Palama. Într-o noapte a fost surprins de soț. A scăpat sărind pe fereastră, după ce a încercat să înjunghie – din fericire rănindu-l numai – pe bietul încornorat.

Această întâmplare a făcut mare vâlvă. Prins, din porunca lui Grigore Vodă Ghica, care fie zis numai pildă de căsnicie nu putea da – a fost pedepsit să fie bătut la tâlpi. Cum era boier, potrivit unor privilegii acordate protipendadei, a fost lungit pe un covor roșu. Nuanță măgulitoare în aplicarea pedepsei, ca efect de aspect numai, căci bătaia tot a primit-o. După aceasta, câtăva vreme, tânărul nostru amoret a lipsit din oraș, probabil retras la moșie, dacă nu plecat în străinătate.

* * *

Cum am văzut, privitor la votarea legii de reformă agrară nu se putea ieși din impas, spiritele fiind foarte agitate, "roșii" – denumirea de atunci a liberalilor de mai târziu – neputându-se astâmpăra.

În ședința de vineri 8 iunie 1862, deputatul Constantin Filipescu interpelează guvernul zicând că a auzit "din zvon despre o adunare pe câmpia Filaretului zisă și Câmpul Libertății, care se va ține în ziua de 11 iunie și va fi socotită drept serbare națională".

Întrebând despre rostul unei asemenea serbări, adaugă că și anul trecut la aceeași dată a mai fost o astfel de serbare cu banchet, care a degenerat în întrunire politică, atrăgând guvernului de atunci al lui Nicolae Golescu, din partea Adunării, un vot de blam pentru învoirea dată.

Barbu Catargiu răspunde că și el a auzit tot din zvon, că era vorba de un simplu banchet, pentru care guvernul dăduse învoire. A constatat însă că era vorba despre cu totul altceva. Prefectul poliției primise o încunoștințare din partea unui grup de șapte persoane, deputați și alții – toți roșii – arătând că "în ziua de 11 iunie fiind aniversarea zilei regenerării României, se va da un banchet popular comemorativ, pentru cetățenii ce se vor aduna pentru această serbare națională". Semnează Anton Arion și Gr. Miculescu, deputați, N. T. Orășanu, Eugeniu Carada și alții.

După ce s-a dat citire acestei încunoștințări redactată

într-o formă neobișnuită, Barbu Catargiu zice că nu mai poate da învoire pentru așa-zisul banchet, nerecunoscând unor particulari dreptul de a se transforma într-o autoritate și reamintește cele spuse de Filipescu, că într-adevăr cu un an în urmă, un asemenea banchet degenerase în întrunire politică și că nu mai târziu de 24 ianuarie – deci cu patru luni în urmă – sub același cuvânt de sărbătoare a acelei zile numeroși țărani și orășeni, sub conducerea unui oarecare Mircea Mălăeru, cunoscut tulburător liberal, toți purtători de buchete de flori – după cum și în cazul de față ar urma ca toți participanții să aibă câte un buchet – au manifestat, fiecare având în buchet sau pe lângă buchet câte un cuțit, ba un pistol, ba un topor, unii chiar pușcă. De altfel parte dintre ei se aflau la Văcărești, acuzați de instigare la revoltă și unde puteau fi oricând cercetați.

Pentru a înlătura o asemenea manifestație, a retras învoirea dată și sfârșește cu aceste cuvinte fatale, cotropite sub ropote de aplauze: “pacea, domnilor, pacea și odihna este scăparea țării și voi preferi moartea mai înainte de a călca sau a lăsa să se calce vreuna din instituțiile țării”.

Cuvinte profetice, dictate poate de faptul că se aștepta la așa ceva, după cum vom vedea mai departe.

Se spune că odată, fiind la Paris, s-ar fi dus să consulte pe faimoasa Madame Lenormand (pe care scriitorul doctorul Cabanès cu dovezi temeinice o tratează de șarlatană), și că aceasta i-ar fi prezis moartea prin asasinat.

În afară de această prevestire “in futurum”, a avut alta mai concretă și mai gravă.

În seara zilei de 7 iunie, în ajunul tragediei, Barbu Slătineanu, consilier la Înalta Curte, se afla în casele sale din Podul Mogoșoaiei colț cu strada Franklin, acolo până unde mai ieri se ridica clădirea cu cafeneaua Corso și la etaj Jockey’Club. Feciorul îl vestește că a venit cucoana Eliza Arion. Aceasta era soția, de la 1849, a lui Anton Arion, primul sem-natar al încunoștințării către prefectură (ministru la 1867, mort în 1897), fiica lui Scarlat Lupoiu și a Mariei Slătineanu, vară primară a lui Barbu Slătineanu. Acesta mirat de o vizită așa de târzie, o întrebă care-i scopul. Nepoata, foarte emoționată, după ce roagă pe unchiul ei să tănuiască vizita, îi spune că din convorbiri ale soțului ei cu alții și din reflecții făcute în fața ei, a înțeles că a doua zi la Adunare s-a pus la cale asasinarea lui Barbu Catargiu. Cum știe că Slătineanu este prieten cu Catargiu, îl roagă să-l vestească despre cele pregătite împotriva-i și, de va putea, să-l convingă să nu meargă în acea zi la Adunare.

Slătineanu, la rândul-i tulburat de cele destăinuie, fără a mai sta la gânduri, poruncește trăsura și se duce la Catargiu care locuia în apropiere, în casele moștenite de la maică-sa Văcărescu, astăzi încă în ființă cu fațada micșorată, în Calea Victoriei în fața Academiei, lângă Biserica Sf. Nicolae Tabacu, cu ferestre dând în curtea ei.

Slătineanu s-a grăbit să-i comunice lui Catargiu cele auzite sfătuindu-l să nu se ducă la Adunare. Acesta, dat fiind atât curajul ce-l avea, cât și conștiința că trebuie să-și facă datoria, nu a voit să asculte de sfat, mulțumind pentru dovada de prietenie și pregătindu-se cu seninătate la orice se va întâmpla. De bună seamă, întrucât suprimarea lui era hotărâtă, chiar de nu s-ar fi dus în acea zi la Adunare, crima tot ar fi fost săvârșită, doar cu întârziere. Tot așa și Cezar nu a vrut să asculte de sfaturile Calpurniei, care visase că de se va duce soțul ei în Senat va fi ucis.

După rostirea la Adunare a acelor cuvinte arătate mai

sus, poate sugerate de ideea că viața îi va fi răpusă, cuvinte care învăluiesc într-o aureolă strălucită sfârșitul vieții politice a lui Barbu Catargiu, s-a ridicat ședința iar Catargiu s-a îndreptat spre ieșire. Curtea Mitropoliei era goală de lume și de trăsuri. Singura trăsură, a prefectului poliției Nicolae Bibescu, trasă la scară. Colonelul Bibescu, foarte amabil, s-a oferit să ducă pe primul ministru acasă cu trăsura sa personală, răspunzând întrebării puse de Barbu Catargiu că nu știe ce-i cu trăsura lui.

Se spune că, imediat după ieșirea lui Catargiu de la Adunare, s-a încuiat ușa clădirii pentru a împiedica ieșirea altor persoane. De abia pornită trăsura, la ieșirea de sub bolta clopotniței s-a auzit o împușcătură – unii zic două – concomitent cu strigătul repetat al lui Bibescu “s-a tras din clopotniță”. Catargiu lovit în ceafă a murit pe loc.

Aici o paranteză. La ora săvârșirii crimei, pe acel frumos și liniștit sfârșit de zi a lui iunie, din senin, s-a dezlănțuit la Maia, proprietatea celui ucis, o scurtă furtună cu trăznet care, căzând pe turla bisericii din sat, a dat jos crucea de pe ea. Sunt coincidențe care nu se pot explica. Dovada unei crime strigătoare la cer.

Asasinul, cum era de așteptat, nu a fost găsit, pentru că nu trebuia să fie găsit, și diferite versiuni, care mai de care mai încurcate, au circulat spre confuzia generală.

În goana cailor, cu aceeași trăsură a lui Bibescu, corpul neînsuflit al primului ministru a fost dus acasă. Maică-mea aflându-se la tatăl său Slătineanu, care-i împărtășise cele spuse de Eliza Arion, stând îngrijorată la fereastră, a văzut trecând trăsura în care se afla Catargiu aplecat pe o parte, cu hainele însângerate și a dat de veste tatălui ei. Până în timpul din urmă, hainele se păstrau la Maia, așa cum erau mai pătate de sânge.

În grabă s-au și dus la Catargiu și l-au găsit întins pe o canapea într-o cameră de la parter. Maică-mea îmi povestea că ceafa mortului era părilită, așa de aproape fusese descărcată arma. De altfel, constatarea celor trei medici, Sarrhos, Felix și Iorganda, însărcinați cu facerea autopsiei, este hotărătoare. În procesul verbal încheiat, ei arată că descărcarea armei umplută cu plumb a fost făcută cel mult până la distanța de un metru. Poate distanța convențional hotărâtă pentru a îngădui oarecare posibilități de discuție.

Revenind la locul crimei, aflăm că Bibescu s-a contrazis chiar din primele clipe, dând declarații contradictorii. După ce s-a exclamat de mai multe ori că împușcătura pornise din clopotniță, s-a gândit, ca bun trăgător ce era, la dibăcia fără pereche ce ar fi trebuit să aibă ucigașul care, cu un pistol vechi ruginit ca acela găsit chiar la locul crimei, să lovească mortul în ceafă de la o distanță de cel puțin 7 – 8 metri, pe un om mărunț de statură cum era Catargiu, așezat într-o trăsură mergând în trapul cailor.

Și datorită acestei licăriri târzii care l-a făcut să se gândească la rezultatul constatării medicale care fatal trebuia – cum a și fost – să excludă asemenea posibilitate, scăpată lui în clipe de firească tulburare, a dat altă versiune a asasinatului. A spus că asasinul s-a urcat pe treapta trăsurii și că a ucis pe Catargiu cu un foc iar al doilea a șuiert pe la urechile lui. Două ipoteze deopotrivă neadmisibile.

Dacă asasinul ar fi tras din clopotniță, ar fi putut fi prins sau măcar văzut când a fugit și a aruncat pistolul sub trăsura depărtată de clopotniță, mai cu seamă că atunci Mitropolia era încă înconjurată cu clădiri și cu zid. Trăgând de sus, de

la distanță, risca sau să nu nimerească pe Catargiu, sau să lovească pe Bibescu, sau să nu nimerească deloc, ceea ce ar fi însemnat nereușita complotului.

Cât privește săvârșirea omorului de pe scara trăsorii, este tot atât de neverosimil. Întrucât Catargiu a fost lovit în ceafă cu un singur foc, ar fi urmat ca asasinul să fi făcut o neexplicabilă și deosebit de grea echilibristică, și cu totul fără rost. În loc să tragă direct în cap sau în direcția inimii, a adus brațul după gâtul victimei sale și l-a sucit printr-o mișcare deosebit de grea și care ar fi cerut timp. În acest caz, dacă nu Catargiu, micuț și slab, dar măcar Bibescu, voinic și răspunzător de viața primului ministru, dacă nu a zădărnicit crima, putea cel puțin să prindă pe asasin sau să-i fi descris înfățișarea. Nimic din acestea.

Nimeni nu a văzut pe asasin urcând scara trăsorii, dar sunt persoane care au văzut pe Bibescu trecând brațul drept peste umărul lui Catargiu, care, repet, a fost lovit în ceafă.

Vodă Cuza a chemat pe procurorul Deșliu, cerându-i să găsească pe asasin. Deșliu a răspuns: "Nu-l voi găsi, Măria Ta, este prea sus-pus". Rezultatul: Deșliu desărcinat de îndată de anchetă și înlocuit prin procurorul Sachelarie care, din ordinele lui Bibescu, nu a fost admis la Prefectură, acesta refuzând chiar să se prezinte la cercetare. Putea el oare să procedeze astfel, de nu era acoperit? Ca final: porunca domnească de a înceta cercetările.

După cum am auzit de la mai mulți contemporani, când Vodă Cuza s-a dus la căpătâiul ucisului, era galben la față și tremura. Chiar doctorul Sarrhos, unul din medicii care făcuseră autopsia, martor la o discuție între Domnitor și Arsachi, interimarul președinției, relatează că acesta din urmă a spus lui Cuza că "de la prim-ministru la Domnitor nu este departe". Mai adaugă că Domnitorul era tulburat și că îi tremurau nările și pleoapele.

În amintirile sale inedite, Ion Cerkez, consilier la Curtea de Casație, consemnează că în 1899, fiind magistrat delegat la o secție de votare, a întâlnit acolo ca membru în biroul electoral pe un reprezentant de partid, pe negustorul T. Vasiliu, comerciant român de păstrămuri, înzestrat cu o memorie minunată și care povestea incidente și anecdote încă de pe vremea lui Alexandru Ghica – când era Domn un Caimacam, zicea el.

Privitor la asasinatul lui Barbu Catargiu, zicea că fusese săvârșit din porunca lui Cuza și că prefectul Bibescu era autorul lui. Tot el spunea că Nae Orășanu care, cum am văzut, figura printre semnatarii încunoștințării către Prefectură, și care nu prea avea gura încuiată, întrebând de Bibescu dacă știe cine să fie asasinul, i-a răspuns: "Vrei să știi cine l-a omorât? Uite-te în oglindă". Cum va fi primit Bibescu această ripostă numai cei care au fost de față ar fi putut s-o spună!

De altfel, tocmai în 1872, când se redeschide ancheta tardiv reluată din 1866, Bibescu, nemaiputând ocoli depoziția cerută, a repetat povestea cu trasul din clopotniță, uitând de cealaltă declarație că văzuse pe asasin urcându-se pe scara trăsorii și săvârșind crima, pe care, fie-zis în treacăt, nu a împiedicat-o. [...]

Opinia publică nu greșește, de aceea a poreclit pe Bibescu "Pistol" iar în cercurile atât ale lumii conducătoare,

cât și în cele mai de rând, nu s-a pus la îndoială vina lui Bibescu.

S-a vorbit mult despre ieșirea în Camera deputaților a lui Ion Brătianu împotriva lui Mihail Kogălniceanu, când cel dintâi s-a adresat lui Kogălniceanu spunându-i: "Domnul Kogălniceanu știe prea bine cine este autorul asasinatului lui Barbu Catargiu", iar Kogălniceanu a tăcut. Evident că a tăcut, altfel trebuia să mărturisească că ambii știau foarte bine cine, întrucât în 1862 în preziua omorului fuseseră puși în cunoștință cu complotul urzit împotriva primului ministru.

De altfel, scăparea într-un moment de enervare, tot în Parlament, din gura lui Brătianu a frazei "am tolerat furturi și asasinat" nu se putea referi decât la uciderea lui Barbu Catargiu, singurul asasinat politic al timpului la noi, care pe cale lăaturalnică îl amintea Brătianu prin acele cuvinte rostite în auzul tuturor.

Concluzia logică, ușor de tras despre probabilitățile sinonime cu certitudini, este următoarea:

Colonelul Bibescu, un violent lipsit de scrupule, a primit să fie autorul direct al crimei, înlăturând din drumul liberalilor pe un vajnic luptător, apărător îndârjit al unor principii opuse celor de partid și înlesnind lui Cuza înfăptuirea unei reforme sociale potrivit mersului vremii, dar sub un aspect contrar concepțiilor lui Catargiu, care era o piedică de neînlăturat și numai prin suprimare într-un fel sau altul. S-a ales cel mai sigur.

S-a găsit un compars în persoana ștearsă a unui afară-din-lege Bogati, care s-a învoit în schimbul unei frumoase situații materiale să fie paravanul în spatele căruia s-a petrecut acea acțiune însângerată, curat politică, eminentemente românească, cu care acest om fără suprafață nu putea avea nimic comun.

Repetând adagiul juridic "*cui prodest?*" răspunsul vine de la sine.

Politica lui Cuza avea nevoie de afirmare și nu se putea înfăptui cu un adversar de talia lui Barbu Catargiu, deci cum am arătat și cum judecau cei de atunci, singura soluție – suprimarea acestei piedici.

De cealaltă parte, un străin neavând nici în clin nici în mână cu politica țării, ridicat deodată în apărător al țărânimii și întrebuințat ca unealtă pentru ajungerea scopului politic urmărit. De altfel numai un astfel de individ putea fi întrebuințat.

Scena bine concepută, dar prost regizată.

Și ca ultim argument apăsător, pecetluind nelegiuirea, cele din urmă cuvinte rostite de Bibescu pe patul de moarte: "Barbule, Barbule, iartă-mă".

(Text preluat, fără note, din vol. *București. Amintirile unui oraș*, ediție îngrijită de Ștefan PLEȘIA, Dan PLEȘIA și Mihai Sorin RĂDULESCU, cuvânt înainte de Paul CERNOVODEANU, Editura Fundației Culturale Române, 1995)

Arhive bucureștene

Școala politehnică

Georgeta FILITTI

Literatura protestatară rămâne o raritate pentru mijlocul secolului al XIX-lea românesc. Căci în afara actelor programatice revoluționare, grupurile profesionale ori comunitățile anume constituite se exprimă în mod cu totul excepțional. Iată de ce ni s-a părut interesant documentul aflat în arhiva I. C. Filitti care consemnează o reclamație din 1858, în timpul când Țara Românească era condusă de o căimăcămie în frunte cu principele Alex. Dim. Ghica, a elevilor "Școlii politehnice" și adresată marelui logofăt Scarlat Crețulescu.

Proiectul ce însoțește plângerea preciza că elevilor, la intrare, li se asigurau cunoștințe de scris, citit și, "mai târziu", socotit. Erau admiși cei între 14 și 18 ani. Timp de 5 ani făceau catehism, contabilitate, geometrie aplicată, desen liniar și lucrări practice. Se preconizau și cursuri facultative – într-un viitor neprecizat – de geometrie descriptivă, construcții, "idei de mașini", tehnologie, chimie. Corpul profesoral era format dintr-un director, meșteri din ateliere și trei inspectori. Apoi mai erau un casier, un magazioner, un portar, un bucătar și mai mulți rânđași.

După cum se vede, instituția bucureștenă, care funcționa în case închiriate, așteptând un sediu propriu de 8.500 de stânjeni pătrați undeva în preajma Dâmboviței, fusese însăielată în grabă și rezultatele erau pe măsură. Pe lângă precaritatea demersului pedagogic atrage atenția forma de exprimare a acestor muncitori calificați în devenire. La ortografia inspirată de Ion Heliade Rădulescu se adaugă neologismele folosite cam la întâmplare, formulele "radicale" ciudate și o xenofobie pe care numai ignoranța crasă o poate genera.

Textul rămâne totuși o piesă semnificativă în arsenalul mentalului colectiv ce începe să se exprime în scris după 1848 tot mai stăruitor. Am păstrat ortografia originală suprimându-l doar pe *u* final, unde a fost cazul.

Știe foarte bine, atât toate autoritățile superioare, Onor. Eforie a Școalelor cât și toată lumea că noi în curs de cinci ani ai școlarismului nostru politehnic nici n-am suflat măcar suferind și înfruntând cu bărbăție orice impunere și rele tratări, numai pentru a nu espune și închide institutul, cum și viitorul nostru de aur, deși poate că urgența ar fi cerut a reclama contra călcărilor proiectului (pe care îl și alăturăm aci în adevărată copie), și poate că ar fi dorit chiar Onor. Eforie pentru realizarea scopurilor salle anti-progresiste. Însă astăzi când ne vedem constrânși și sforțați, târâți în asemenea criză; ca se realizăm odată setoasa Onor. Eforii dorință, cu cel mai profund respect arătăm Exelenției Voastre următoarele:

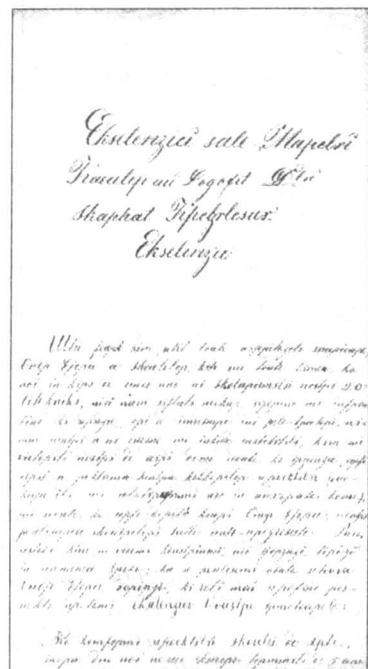
Că conform proiectului Scoalei de Arte unora din noi ne și escpiră termenul de 5 ani prescriși în proiect, iar ceilalți, deși mai avem a ședea în această școală până la espirarea termenului însă nu vedem nici o bază sau normă, decât că efectele antiprogresiste ale acestei școale sunt egale cu

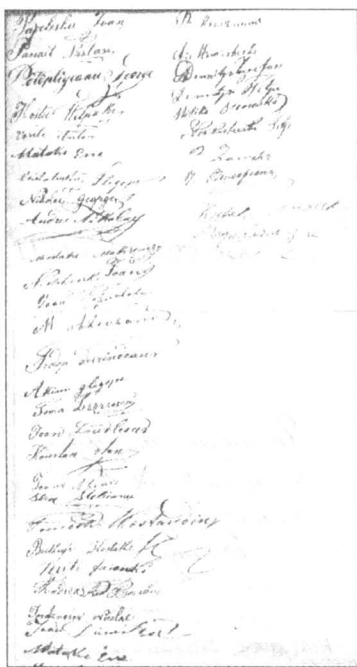
acelea ale misterilor In-chiziției, căci dupe cele ce se întâmplă cu noi, vedem că este curat o spoelă superficială, nici mai mult nici mai puțin: adică să-și sacrifice un june 5 ani ai timpului său de aur pentru a-l spoi la finitul acestora cu-n nume de politecnic-maistor de cue și pot-coave, sau de tocuri și cercivele pentru ferestre (căci despre un institut politehnic sau adevărat de arte și meserii nici nu e vorbă), care nume înscris într-o batalama cât Colța de mare (drept semn de multă știință și aceasta nu în cap, ca la toată lumea civilizată, ci pe hârtie) pentru amăgirea bietului român!

Exselenție! Proiectul acestei școale în sine este nobil și frumos. Adevăratele efecte ce ar fi produs Școala de Arte ar fi fost tezaurile nesecate alle Statului și Națiunei noastre, ar fi fost izvorul de viață, de mântuire și de însuflețire al unui stat ca România, ar fi fost cariera orfanului, a săracului și pâinea de toate zilele a văduvei, ar fi fost, în fine, rezervoriul onestității, virtuții și verității, prin urmare consumatoriul corupțiunei și al abuzurilor. Căci Școala aceasta însuflețită, dupe un interval, cu 40 de călfi politecnici, dacă nu maisteri artizani și industriași și de aci înmulțindu-se cu 20 numai, ar fi ecsplotat nenumărate obiecte, mașine și alte; acestea ar fi adus milioane, care ar fi rămas în casa Statului pentru întreținerea înfinită a acestui institut din fondurile producției lui, fără a mai preînoi statul dările salle din fondurile ce pot sta mai bine în rezervă pentru deschiderea de noi ateliere prin districte, pentru politecnicii deveniți maisteri perfecți ș.a.

Fiind observat că unui artist fabricant sau industriași cu atât i crește capitalul, cu venitul însutit și înmuit cu cât numărul lucrătorilor se adaogă: de exemplu un maestăr la 40 sau 50 calfe s-ar socoti un Rothsilt din Europa.

Dar tot ce ar fi nobil și patriotic când politecnicii ar fi învățați este că s-ar înțesa juna Românie de artizani și industriași români care se înțelege că n-ar mai goni aurul și argințul peste Dunăre și Carpați și n-ar mai da timp veneticului d-a veni la noi în țară cu tolba cu zdrențe și d-a pleca peste puțin încărcat cu lăzi de aur explotat din binecuvântatul nostru pământ, sau dacă un astfel dar nu e-ar mai veni așa lesne a cotrupi nici cea-l-altă parte a țării ce abia scăpă de a nu trece în posesia lor. Dar pentru ca superiorii însărcinați cu

esecutarea acestor avanta-
taje, cu îmbunătățirea
soartei noastre și cu ri-
guroasa pază a tezaurilor
ce pe toată ziua se îm-
puținează trecând din po-
sesia noastră în a altora,
voiră a fi servi-imediați ai
enemicilor noștri, protec-
tori fideli ai boalelor ce
ne-a cotropit țara, ear nu
ai nației care i-au hrănit,
i-au crescut, i-au îmbră-
cat și i-au onorat cu
asemenea delicate ser-
viții. De aceea, Ecsele-
nție, fie-ne ertat a vă
arăta că și fiul plugarului
au cunoscut politica in-
cuizitică a Onor. Eforii,
pentru care ne și luarăm
curajul de a o declara pe

față Ecseleității Voastre, ca una ce a lucrat într-adins de a ne
aduce în asemenea pusăciune căci, Ecseleție, nu lipsa de
bani ar aduce căderea Scoalei de Arte ci infernala Domniei
lor politică; și apoi se vedem de merita ca și Institutul de Fer-
arie și Lemnărie se facă parte a cabinetelor d-lor diploma-
tice... Așa dar, Ecseleție, binevoiti a ne permite se conchidem
petiția noastră cu următoarele cestiuni juste și matore, cum
și inocente, căci noi n-am fost pe scena politică, ca Onor.
Eforie, ci la cușnița cu cărbuni și la fernalul cu clei.

1-*iu*. *Formatu-s-au oare acest Institut cu scop de a se*
asvârli din statul român pe tot anul o sumă considerabilă de
bani numai pentru a forma niște simple calfi, care se lucreze
după expirarea termenului lui scolastic pe la maisteri streini
care dupe ce că-și găesc azilul la noi, apoi că-i și ajutăm
a-și umplea pungile pentru a-și forma stări considerabile și în
urmă să ne cumpere cotropindu-ne și imperceptibila părțică
de pământ, ce abia mai există? Căci pentru ocara și nenoro-
cirea bietului român de ar da cineva milioane nu găsește în
toată țara românească un maister măcar român neaoși
mașinist sau mecanic perfect, ferar-lăcătuș sau pușcași, tăm-
plari, tapițeri, strungari sau sculptori etc. decât numai
streini care ne strâng mierea iar pe noi ne adapă cu ferea!!!

2) *Învățatu-ne-a Onor. Eforie a combina sau cel puțin*
a repara o mașină simplă ca cea de la rezervoriul fântânilor
din capitală? Învățatu-ne-a a construi, turna sau combina
instrumente și mașine urgente la agricultura sistematică?
Într-un cuvânt, învățatu-ne-au lucrarea ferului și a lemnului
trecându-ne gradat cu meritul și inteligența prin toate
ramurile în care se sub diviză lucrarea ferului și a lemnului?

3) *Datu-ni-s-au îndestui maisteri carii se conlu[c]re în*
scoaterea unui număr multiplu de premienți politecnici și carii
să se bucore de acord cu statul român pentru progresul lor?
Precum d.d. Defo și Nuion franțezi carii din nenorocirea noas-
tră unul muri, iar cel-l-alt fiind rău plătit de Onor. Eforie fu
sforțat a se înturna în atelierul Franței.

4) *Formatu-ne-au și încuragiatu-ne-au pe noi Onor.*
Eforie astfel încât concurența între elevi politecnici se fie mai
pe toată luna ca și agerimea spiritului artistu se ajungă la
mici invenții sau cel puțin la perfectiunea meșteșugurilor ca
atunci politecnicul mândru de progresul său se pășească
măreț și progresiv știindu-și răsplătit meritul?

5) *Concurat-au d.d. Efori la vizitarea acestor atelieruri*
și la esaminarea elevilor progresiști cel puțin odată pe lună de
nu în toate săptămânile, de nu din datorie dar cel puțin din
amoarea patriotică și de nu în altă oră cel puțin în ora recre-
ativă când ar fi voit a respira aer curat la Șosea? Nu! Pentru
că n-au fost amor de progres, inimă de român și durere de
suferinda patrie ce-i onora cu asemenea mari și nobile ser-
vice.

6) *Asiguratu-ne-au Onor. Eforie prin fapte viitorul nos-*
tru, dupe cum proectul acestei scoale la §§ 7, 8, 9 și 10 foarte
demonstrat arată? Nu! Nici una din acestea nu se realizară
pentru că Onor. Eforie în loc de a esecuta proectul acestei
școale, esecută punerea în lucrare de a ne mepriza, mal-
tratându-ne în toate privințele, spoindu-ne superficial cu
ceva, descorajindu-ne totdauna în strigările cu rostire ca
"Cui îi place, să șează, iar cui nu, să se ducă, să se ducă de
unde au venit!" Fapte de a-și realisa scopurile salle politice
pentru a pune pe elevii acestei școale în poziție anarhică!
Scop care setoasă și-l și realiză, căci astăzi voește a ne da cu
piciorul, îmbrâncindu-ne se umblăm pe ulițe fără căpătâiu
sau cariera terminată; ca și elevii agricoli!

7) *Fi-va, oare, onoare statului român și națiunei care*
cheltui cu întreținerea școalei de Arte o sumă considerabilă de
bani numai cu unicul scop de a forma artisti și industriași per-
fecți români când noi aruncați de Onor. Eforie pe drumuri,
fără nici o busolă sau auspiciu protectoriu vom fi sforțați a
lucra nu ca maisteri politehnici eștiți dintr-un institut așa de
renumit și de recunoscut de Europa chiar prin vizitarea con-
curativă ce avurăm onoarea a vedea interesându-se de
inspecția acestui institut câțiva din marii bărbați ai ei, nici cel
puțin ca călfi ci numai ca simpli ucenici căci nu suntem prinși
în nici una din ramurile elementare, cu atât mai puțin în celle
superioare! Din căuză că noi nu cunoaștem nici cel puțin a
face o căruță sau o simplă trăsură, o ladă de fer pentru asi-
gurarea banilor câștigați cu sudoare și sânge! Nici un plug
pentru agricultorii sistematici care și ei, ca și noi, bat ulițele! Cu
un cuvânt, nimic decât pături, scaune, mese, grilaje, broaște,
coșciuge, lacate, lanțuri și alte. Parcă viitorul României s-ar
prepara a se preface într-un arest sau mormânt! Iar nu într-un
viitor strălucit și dezvoltătoriu în Arte, Științe, Industrie, Agri-
cultură sistematică, Școale, Fabrice, Institute publice, Dru-
muri ferate și altele.

8) *Onorase-va Eforia și Națiunea când politecnicul nu*
va fi nici cel puțin în poziție să concure cu maisteriul venetic
care fugit de neștiință și neavere din țara sa vine a lua o poză
majestoasă în România?

9) *Onorase-va Eforia și Națiunea când politecnicul va*
fi mai foarte puțin capabil decât calfa venetică care într-un
scurt timp devine maisteru prin ajutorul colectiv al semenilor
ca și prin concurența incultă a românului de a îmbrățișa pe

străin pentru a se face stăpânul său?

10) Onorase-va Eforia și Națiunea când politecnicul va fi maltratat și de cel mai de rând ucenic al veneticului devenit maister?

11) Onorase-va Eforia și Națiunea când politecnicul și după 5 ani de serviciu și sacrificiu va fi silit din cauza indifeerenței Onor. Eforii a se ruga în genunchi și cu căciula în mână de veneticul ajutat de român ca să se milostivească a-l învăța, a-i da de lucru și pâine căci din gigantica Școală de Arte a eșit neînvățat și neajutat materialicește, moralicește și fizicește?

12) În fine, mulțumise-va Eforia și Națiunea când venetici vor critica, vor bajocori și vor râde de o nație jună și inocentă ca România și prin urmare de guvernul său pentru că cu asnale de bani vărsate nu furăm în stare a forma nici cel puțin 10 maisteri artizani și industriași din cauza nestăruinței și neactivității Onor. Eforii prin neexecutarea cu scrupulozitate și rigoare a proiectului acestei școale? Sau poate că scopul Onor. Eforii este ca cu așa de enorme cheltuieli și mari sacrifice din partea statului se forme numai niște simpli ucenici și călfi în avantajul maesterilor venetici?

Acestea sunt, Ecseleție, simplele și inocentele noastre cuestiuni, căci pentru cele complicate ar fi trebuit o pană setoasă care se discute proiectul acestei școale în toate punctualitățile lui neexecutate și călcate de Onor. Eforie.

De aceea, Ecseleție, noi cu cel mai profund respect venim a ne ruga ferbinte de Ecseleția Voastră se binevoiți a da E. V. ordin pentru asigurarea viitorului nostru care neavând alte mijloace de existență, așteptăm cu nerăbdare a fi chemați supt auspiciul protectoriu al E. V. pentru a nu ne lesa se ajungem instrumentul și batjocura maesterilor venetici, fiind totdeauna convinși că E. V., inițiați de cele până acum petrecute în defavoarea națiunii și a Institutului nostru politecnic, nu veți disprețui ardinta rugăciune a 80 de elevi aproape, dictate de 80 de inimi caste și inocente ca ale pruncilor carii întâmpină pe salvatoriul creștinismului cu ramure verzi de măslin cântând Osana! celui ce vine spre mântuirea lumii. Că E. V. nu veți tronchia ramurile arburilor Divinității din ale cărora fructe mâine sau poimâine se vor împărtași orfanul, văduva și săracul, fiind și mai mult convinși că E. V. nu veți contribui pentru închiderea Școalei de Arte precum stăruesc și o doresc anteprogresistii, precum și cei ce gândesc a face rău și a critica Căimăcămia de astăzi, strigând cu o voce puternică, peste un an sau o lună, pe toate ulițele și în toată lumea că în timpul Căimăcămiei se închide Școala de Arte care promitea un viitor fericit românilor, ca și Institutul de agricultură de la Pantelimon care abia mai viază, sugrumat de inimi progresului, ci vă veți milostivi, Ecseleție, a ordona să ni se dea un număr suficient de maisteri și profesori perfecți de Arte și științe politecnice, a ni se înmulți atelierurile care să fie subdivizate astfel și în atâtea ramuri speciale încât să se poată face orice obiecte, mașine sau instrumente de fer sau de lemn aplicate în toate specialitățile în care se subdivide lucrarea lemnului și a ferului, a se clasifica din noi cei care, remarcați în ale noastre merite, capacități și talente, să ni se dea un grad sau un rang în atelierul progresist, căci unii din noi ne distingem atât printr-acestea

cât și prin expirarea anilor scolastici, să ni se dea pe lângă cele-lalte și retribuția legiuită prescrisă la § 10 din proiectul acestei școale ca din această retribuție și cu alte ajutoare ale statului și maghistratelor (primăriilor – n. n.) să putem deschide atelieruri, ca elevi perfecți eșiți maisteri, dupe cum la §§ 7, 8, 9 și 10 din proiectul demonstrat arată: să ne dea legiuita hrană, îmbrăcăminte și încălțăminte, regulat și întocmai dupe cum la §§ 36, 37 din numitul proiect legiuit hotărâște iar nu ca până acuma și astăzi chiar, lăsându-ne Onor. Eforie mai mult desculți, neîmbrăcați și nemâncăți, slobozindu-ne nica a treia parte din fondurile legiuite pentru acestea: dovadă este că pe când eram [în] tot institu[tul] numai 25 elevi, ni se da pe toată ziua 8 oca de carne iar astăzi când numărul elevilor se ridică la țifra de 80 elevi ni se dă tot 8 oca sau 10 oca carne pe zi!!! Cu ce scop nu știm. Însă tot ce știm este că îngrijirea ce ni s-a dat și ni se dă au fost și este de plâns! Cu-n cuvânt, Ecseleție, noi ne flatăm a crede că E. V. veți ordona punerea în lucrare, păzirea cu santitate și executarea cu cea mai scrupuloasă rigozitate a proiectului acestei școale, de care Onor. Eforie cât și matora purtare de grijă a asigurării viitorului nostru și și a progresului țării îngenucheată.

Și atât noi cât și succesori noștri elevi politecnici vom inscrie pentru eternitate pe frontespiciul atelierelor noastre cu litere de aur ilustrul E. V. nume, lăudând în tot momentul patrioticele și creștinele E. V. nobile fapte și cugetări.

Ai E. V. preaplecați și devotați.

[urmează 38 de iscălituri]

Reproduceri din expoziția "Ritmuri și Respirații",
sculptură și desen – FLORICA IOAN,
Galeria "Dialog", Primăria Sectorului 2,
28 oct. – 27 nov. 2005,
paginile 9, 28, 29

Memoria caselor

Palatul Știrbey

Florin PREDA

Situată pe Calea Victoriei, casa de la numărul 107 are o istorie princiară și capricioasă. Princiară, deoarece a fost construită pentru un domnitor al Munteniei și capricioasă, pentru că a trecut prin multe, a văzut multe și, fără îndoială, ar putea povesti și mai multe.

Ridicată după planurile unui arhitect francez, Michel Sanjouand, între anii 1833 – 1835, construcția a fost menită drept locuința domnitorului Barbu Știrbey, fapt pentru care a mai fost mai cunoscută în zonă sub denumirea de Palatul Știrbey. A fost complet refăcută în 1881 păstrând caracterele inițiale. I s-au adăugat fațada susținută de coloanele de tip grecesc și, tot atunci, a apărut și turnul din zona nord-estică. Era locul preferat de întâlnire a protipendadei bucureștene dinainte de 1848, deoarece, așa cum este înfățișată într-o gravură a lui Charles Doussault, casa avea un aspect european. Interioarele sale spațioase, cu mobilier și lustre occidentale, ținuta domnilor la frac sau toaletele apusene ale doamnelor contrastau clar cu reprezentanții vechii boierimi îmbrăcați cu fustanele sau caftane, imagini de la porțile Orientului. Fiind o gravură executată cu prilejul balului dat în onoarea Prințului Albert al Prusiei, înțelegem că proprietarul casei era un exponent de seamă al societății timpului, iar locuința sa era demnă de a fi socotită reprezentativă pentru arhitectura urbanistică a Bucureștilor.

De la aceste sărbători vesele și pline de culoare, Gheorghe Crutzescu consemnează în a sa lucrare *Podul Mogoșoaiei*, faptul că în 1853, în casa devenită Palat Domnesc “se trăiește o viață simplă, patriarhală. Copiii nu-și văd părintele decât duminica după slujbă. Îi sărută mâna și îi spun Măria Ta”.

Odată cu toamna 1853, asupra Bucureștilor se abate și ocupația rusească. Vodă Știrbey se retrage la Viena, iar palatul său devine reședință a comandantului șef al armatei ruse, care-și petrece de altfel toată iarna la București. Fiind sediul comandantului, casa va fi ferită de stricăciuni, rămânând intactă, așa cum o lăsase proprietarul de drept.

Așa o va și regăsi în octombrie 1854, când Vodă Știrbey se reîntoarce de la Viena sub protecția armatelor turce și austriece, redevenind pentru încă doi ani domn regulamentar al Munteniei.

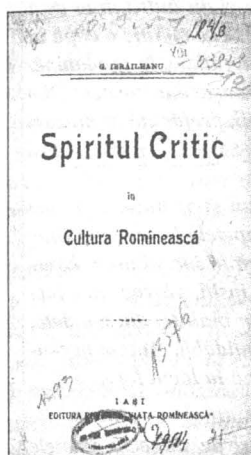
După cum povestește Gheorghe Crutzescu, un tablou păstrat la Voila (o localitate prahoveană, fostă moșie a familiei Știrbey) înfățișează vizita pe care i-o face lui Vodă mareșalul Coronini, în această casă redevenită Palat Domnesc. Frumusețea tabloului evocat merită redarea sa în întregime: “O companie de infanterie austriacă închină drapelul înaintea Domnitorului înconjurat de miniștrii săi și de Mitropolitul țării, pe când fetele sale, Elena Larisch, Alina Știrbey, Fenaretha Ghika Deleni și Elisa Plagianu privesc de pe pragul ușii. În fața Corpului de Gardă e aliniată o companie româ-

nească, cu steag și muzică, dinaintea ei Doamna Safta, în careta de gală cu șase cai, cu arnăutul la spate, privește ceremonia. Un pluton de lencieri tocmai intră în curtea Palatului, în cap cu comandantul oștirii, iar o familie de țărani la stânga și de burghezi la dreapta și-au adus și copiii să vadă și ei”.

Palatul a rămas și în zilele noastre ca în timpurile de glorie. Puținele modificări ce i s-au adus (adăugarea turnului din zona nord-estică, în 1881, sau mutarea, în primii ani ai secolului trecut, a corpului de gardă și exproprierea unei părți din clădire pentru lărgirea Căii Victoriei) nu au putut să-i știrbească din frumusețea arhitectonică.

Drept dovadă, după 1954 clădirea a adăpostit mai multe lăcașe de cultură. La început a fost Muzeul de artă populară, iar în prezent aici se află Muzeul sticlei și porțelanului, închis de câțiva ani publicului.

Patrimoniu**Din colecțiile Bibliotecii Metropolitane București**

G. IBRĂILEANU, *Spiritul critic în cultura românească*

Editura Revistei "Viața Românească", Iași, 1909

... *Conținutul acestui volum îl consider ca o introducere la alte studii. În adevăr, aci am vorbit de curentele critice care au prezidat la formarea limbii literare, a literaturii române moderne și la organizarea statului român modern. Cu alte cuvinte, am studiat evoluția ideilor relative la aceste fapte, fără să studiez și însăși evoluția faptelor, adică a limbii, a literaturii și a organizării politico-sociale.*

Aceste studii rămân de făcut.

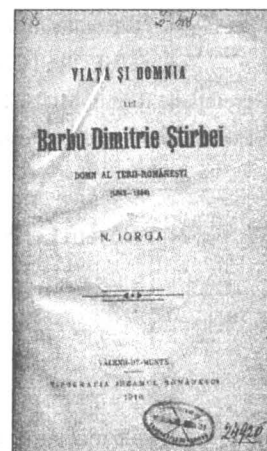
Programul e cam vast...

Dacă împrejurările îmi vor fi prielnice, poate voi realiza o mică parte din el...

N. IORGA, *Viața și domnia lui Barbu Dimitrie Știrbei, Domn al Țării-Românești (1849 – 1856)*

Tipografia «Neamul Românesc», Vălenii-de-Munte, 1910

... *Iar faptele lui, fericite sau greșite, pornite însă totdeauna dintr'un gând prielnic țării și săvârșite totdeauna cu un braț harnic, sînt acelea care, cu nepărtinire și întrebuintarea multor izvoare, s'au povestit aicea, – înaintea de toate pentru că un popor trebuie să cunoască totdeauna adevărul asupra trecutului său.*

Calistrat HOGAȘ, *În Munții Neamțului*

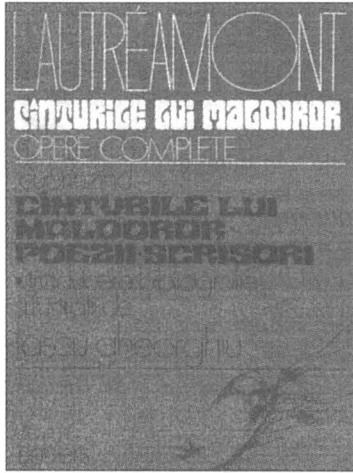
Ediția III, Editura "Cartea Românească", București, 1937

... *Muntele Petricica, făcând pe stînga față răsăritului, ținea învăluit încă, în umbra-i colosală, orașul adormit. Cel mult dacă, în aerul limpede al dimineții se înălțau, ca deșteptate din somn, sub întăile raze ale soarelui, crucile cu fețe sclipitoare ale bisericilor; iar valurile de lumină ale răsăritului depărtat, lunecând pe deasupra creștetului stîncos al Petricicăi, întindeau, peste adîncul văzduhului, o punte aeriană de pulbere aurită, care mergea să-și razime capătul dimpotrivă de negurile sure, în care se păreau cufundate până la gât piscurile viorii ale munților din apus...*

Istoria cărții

LAUTRÉAMONT: CÎNTURILE LUI MALDOROR

LAUTRÉAMONT,

Opere complete cuprinzînd
Cînturile lui Maldoror. Poezii –
Scrisori, traducere,
bibliografie și ilustrații de
Tașcu GHEORGHIU,
prefață de Romul MUNTEANU,
Editura Univers, București, 1976

Romul MUNTEANU

Măștile lui Lautréamont

A trecut mai mult de un secol de la moartea lui Isidore Ducasse (1846 – 1870) și opera sa continuă să suscite cele mai virulente și contradictorii polemici în rîndurile exegeților scrierilor sale. Biografia acestui straniu exponent al literelor franceze are încă numeroase zone acoperite de mister. Explorarea ei sistematică pleacă adeseori de la convingerea că pe această cale se poate ajunge la o cunoaștere mai intimă și mai autentică a sensurilor atît de multiple ale creației sale. De aceea este firesc să ne întrebăm de la început de unde survin dificultățile privitoare atît la înțelegerea vieții acestui *copil teribil* al epocii sale, care face parte din familia de spirite a lui Baudelaire, Rimbaud, Jarry, cît și la degajarea sensurilor reale ale unor scrieri, a căror “logică programatică” trimite adeseori spre nonsens, contradicție și discursul parodic.

Fără îndoială că opera acestui farseur de geniu este o capcană ingenioasă, întinsă atît contemporanilor săi, cît și posterității. Biografia autorului *Cînturilor lui Maldoror* este de asemenea o cursă în care pot să cadă cu ușurință comentarii vieții sale, încredințați că vor găsi cheia certă de descifrare a mesajului integral al operei. Să nu uităm însă că Isidore

... Da: vreau să proclam frumosul pe o liră de aur odată făcut scăzămîntul tristeților gușate și al împănărilor stupide care descompun, la izvorul ei, poezia mocirloasă a veacului acestuia. În picioare voi strivi acrele stanțe ale scepticismului, care nu-și au îndrituirea de a fi. Judecata, odată invoaltă în energia ei, poruncitoare și hotărîută, fără să se clatine o clipă în șovăielile caraghioase ale unei mile nelalocul ei, că un procuror general, fatidic, le condamnă. Trebuie să veghem fără răgaz asupra insomniilor purulente și a coșmarurilor posace. Disprețuiesc și urăsc de moarte orgoliul și voluptățile infame ale unei ironii, prefăcută în mucar-nic, care strămută preciziunea gîndirii...

... Există scriitori decăzuți, solitari primejdioși, pehlivani de-un sfert bucata, posaci mistificatori, veritabili descreierați care merită să populeze Bicêtre. Capetele lor cretinizante, din care o doagă a fost smulsă, creează fantome gigantice care coboară în loc să urce. Exercițiul scabros; gimnastică specioasă. Șterge-o, grotescă panglicărie. Lipsiți, vă rog, din fața mea, fabricanți, cu duzina, de rebusuri neîngăduite, în care nu zăream înaintea, dintr-o dată, ca astăzi, papul soluției frivole. Cazuri patologice ale unui egoism formidabil. Automați fantastici: arătați-vă cu degetul, unul celuilalt, copii, epitetul care să-i pună la locul lor...

... Văd, cu amărăciune, că nu mai rămîn decît cîteva picături de sînge în arterele epocilor noastre fizice. De la sclifoselile odioase și speciale, brevetate fără garanția unui punct de reper, a de-alde Jean-Jacques Rousseau, Chateaubriand și a doicilor în pantalon pînă la sugaci Obermann, trecînd prin ceilalți poeți care s-au tăvălit în noroiul impur, pînă la visul lui Jean-Paul, suicidul Dolorosei de Veintemilla, Corbul lui Allan, Comedia Infernală a Polonezului, ochii sanghinari ai lui Zorilla, și nemuritorul cancer, Un Sfîrv, pe care-l zugrăvi altădată, drăgăstos, amantul morbid al Venerei Hotentote, durerile neverosimile pe care și le-a creat lui însuși veacul acesta cu dinadinsul lor monoton și dezgustător, l-au îmbolnăvit de oftică. Larve sugătoare în puha lor toropeală nesuferită!...

Ducasse este tipul scriitorului care se deghizează. Simptomatic ni se pare de la început faptul că autorul își ia un nume cu rezonanță aristocratică evidentă (Comte de Lautréamont), construit printr-o facilă metateză după numele unui personaj al lui Eugène Sue (Latréaumont). Să fie aceasta doar o renunțare la o formă patronimică, datorită revoltei față de tatăl care nu îl înțelesese? Să fie doar o mască de detașare de sine însuși sau o cuvertură pretențioasă și ușor ironică pentru pătrunderea în aristocrația literelor, este greu de spus. Dar deghizarea lui Isidore Ducasse nu se oprește aici. Însăși opera sa este învăluită în mai multe «*envelope*», menite să mascheze sensurile latente ale textului, care presupune un efort de decodare. Scriitorul care pare să exprime prin *Cînturi* o profesiune de credință, face apel la un alt nume simbolic (Maldoror). Acesta poartă rînd pe rînd masca unui filozof cinic, sceptic, bufon, ironic, a unui apologet al răului, a unui spirit moralist, meliorist etc. De aici provin și dificultățile criticii preocupate de degajarea unui sens unic și profund coerent din întreaga sa operă, ca și judecățile de valoare atît de contradictorii, formulate pe marginea scrierilor sale, ca și opiniile foarte stranie despre personalitatea sa...

CÎNTUL I

Bătrîn ocean, cu valurile de cleștar, tu semeni pe potrivă cu acele dire vinete ce se văd pe spinarea rănită a băieților de punte; tu ești o uriașă vînătaie, trasă pe trupul pămîntului; îmi place această comparație. Astfel, la întâia vedere, un suflu prelung de tristețe care e, parcă, murmurul brizei tale suave, trece, lăsînd de neșters, peste sufletul adînc zguduit, și tu rechemi în amintirea celor ce te iubesc, fără ca ei să-și dea întotdeauna seama, asprele începuturi ale omului, cînd el face cunoștință cu durerea care nu-l mai părăsește. Te salut, bătrîn ocean!

Bătrîn ocean, forma ta armonios sferică, menită să bucure fața gravă a geometriei, nu-mi amintește decît prea puțin mărunții ochi ai omului, asemenea cu ai mistrețului ca micime, și cu ai păsărilor de noapte ca desăvîrșită rotunjime a scrisurii. Cu toate acestea, omul s-a crezut frumos din veacuri. Eu, socot mai degrabă că omul nu se închipuie frumos decît din amor-proprîu; dar că nu e frumos cu adevărat și că n-o crede; altfel, pentru ce-ar privi la chipul semenului său cu atîta dispreț? Te salut, bătrîn ocean! Bătrîn ocean, tu ești simbolul identității: egal întotdeauna cu tine însuși. Tu nu te schimbi în chip esențial, și, dacă valurile sunt undeva furioase, mai departe, în vreo altă zonă, ele se află în liniștea cea mai deplină. Tu nu ești ca omul, care se oprește în stradă ca să vadă doi buldogi înșfăcîndu-se de grumaz, dar care nu se oprește cînd trece o înmormîntare; care dimineața e în toane bune și seara, ursuz; care rîde astăzi și plînge mîine. Te salut, bătrîn ocean!

Bătrîn ocean, n-ar fi de loc cu neputință ca tu să ascunzi în sînu-ți viitoare foloase pentru om. I-ai și dăruit balena. Tu nu-ți lași lesne ghicite de ochii setoși ai științelor naturale miile de taine ale întimei tale organizări: tu ești modest. Omul se laudă neîncetat, și pentru fleacuri. Te salut, bătrîn ocean!

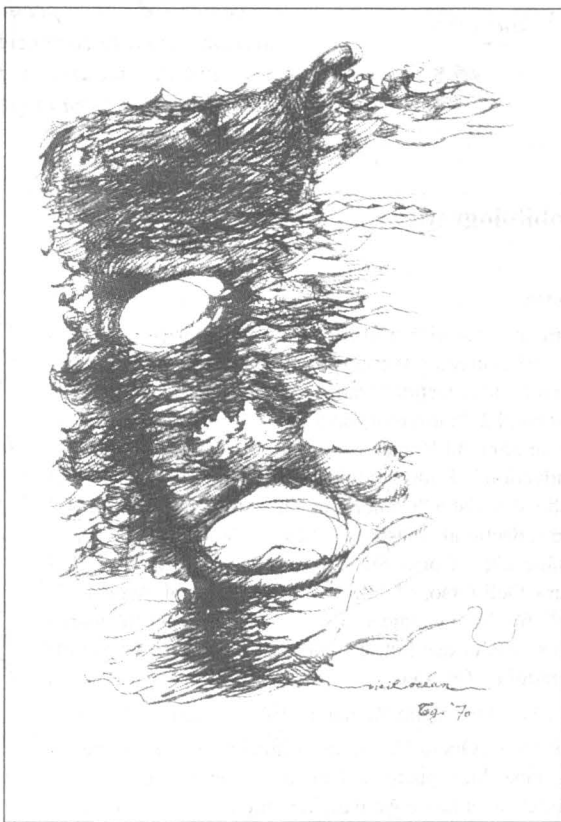
Bătrîn ocean, felurile neamuri de pești pe care le hrănești nu și-au jurat frăție între ele. Fiecare poi trăiește de capul său. Firile și alcătuirile care se schimbă după fiecare din ele, lămuresc, în chip mulțumitor, ceea ce la început nu părea decît o ciudățenie. Așa e și cu omul, care nu are aceleași pricini de îndreptățire. E, ea, o bucată de pămînt locuită de treizeci de milioane de ființe omenești, că ele se și simt datoare să nu se amestece în viața vecinilor lor, înșifți ca niște rădăcini în bucata de pămînt care urmează. Coborînd de la mare la mic, fiecare om trăiește ca un sălbatic în vizuina lui, și rareori iese să-și vadă semenul, ghemuit și el, într-o altă vizuină. Marea familie universală a oamenilor e o utopie demnă de cea mai mediocră logică. Pe lîngă aceasta, din priveliștea fițelor tale rodite, se desprinde ideea de nerecunoștință; căci gîndul te duce numaidecît la acei părinți nenumărați, atît de ingrați față de Ziditor cînd își leapădă rodul mizerabilei lor împreunări. Te salut, bătrîn ocean!

Bătrîn ocean, nămeșirea ta de materie nu se poate asemui decît cu măsura ce-ți faci de cîtă putere vie a fost nevoie spre a zămislî întregul îngrămădirii tale. Nu poți fi îmbrățișat dintr-o

ochire. Spre a te contempla, trebuie ca privirea să-și rotească, într-o mișcare neîntreruptă, ochianul către cele patru puncte ale zării, așa cum un matematician, ca să dezlege o ecuație de algebră, e dator să cerceteze separat felurile-i dezlegări cu puțință, înainte de a înlătura greutatea. Omul mănîncă substanțe hrănitoare, și face și alte strădanii, demne de o cauză mai bună, ca să pară gras. Umfle-se cît va voi, acest adorabil broscoi. Fii liniștit, nu te va ajunge în mărime; o bănuie cel puțin. Te salut, bătrîn ocean!

Bătrîn ocean, apele tale sunt amare. Au întocmai același gust ca fiera pe care o scurge critica pe artele frumoase, pe științe, pe tot. Dacă un om are geniu, se face totul ca el să treacă drept idiot; dacă altul e frumos la trup, e prefăcut într-un cocoșat scîrbos. Desigur, trebuie ca omul să-și simtă cu tărie nedesăvîrșirea, ale cărei trei sferturi nu i se datoresc decît lui, spre a o critica astfel! Te salut, bătrîn ocean!

Bătrîn ocean, oamenii, cu toată excelența metodelor lor, n-au ajuns încă, ajutați de mijloacele de investigație ale științei, să măsoare adîncimea amețitoare a genunilor tale; știi că sondele cele mai lungi, cele mai grele și le-au recunoscut a fi de neatins. Peștilor... asta li-e îngăduit, oamenilor, nu. Adeseori, m-am întrebat ce e mai lesne de cunoscut: adîncimea oceanului sau adîncimea inimii omenești! Adeseori, cu mîna dusă la frunte, în picioare pe punțile corăbiilor, în timp ce luna se legăna între catarge în mișcări iregulare, m-am pomenit, lăsînd de o parte tot ce n-avea de-a face cu ținta pe care-o urmăream, trudindu-mă să dezleg această anevoioasă problemă! Da, care e mai adînc, mai de nepătruns dintre amîndouă: oceanul sau inima omenească? Dacă treizeci de ani de cunoaștere a vieții pot pînă la un anume punct să aplece balanța

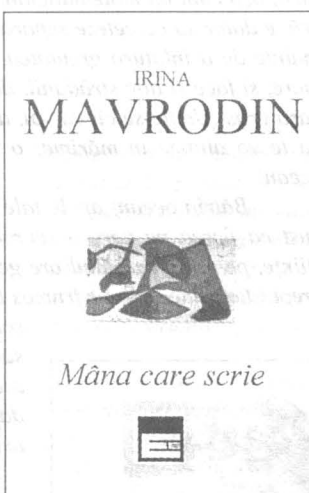

către una sau cealaltă din aceste două dezlegări, îmi va fi îngăduit a spune că, oricare ar fi adîncimea oceanului, el nu se poate măsura, alăturat fiind sub această însușire, cu adîncimea inimii omenești. Am avut legături cu oameni care au fost virtuoși. Mureau la șaiszeci de ani, și nu era unul care să nu fi strigat: "Au făcut bine pe acest pămînt, adică și-au milostivit aproapele: asta-i tot, nu-i chiar așa de greu, oricine poate să facă la fel". Cine-i în stare să înțeleagă pentru ce doi îndrăgostiți care se idolatrizează în ajun, pentru o vorbă greșit răstălmăcită se depărtează, unul spre răsărit, celălalt spre apus, cu ghimpii urii, răzbunării, amorului și remușcării, și nu se mai revăd, fiecare împăunat în mindria lui solitară? E un miracol care se reînnoiește în fiecare zi, și care, totuși, nu e mai puțin miraculos. Cine va pricepe pentru ce sorbi îndelung nu numai neplăcerile de obște ale semenilor, dar și cele osebite ale prietenilor celor mai dragi, și că ești totodată și îndurerat? O pildă de netăgăduit spre a închide șirul: omul zice fărnaric da și gîndește nu. Iată de ce mistreții omenirii au atîta încredere unii într-alții și nu sunt egoiști. Îi rămîne psihologiei încă mult drum de bătut. Te salut, bătrîn ocean!...

Autografe contemporane

JUTVIO

Irina MAVRODIN

... Mâna care scrie în-ființează rețeaua de necesități ce este opera, materialitatea ei definitivă, prin grația unor stimuli care o pun în mișcare sau, dimpotrivă, a unor factori inhibitori ce îi opresc mișcarea tocmai la timpul convenit. Dar atât acel primum movens, cât și imobilitatea în care încremeneste trebuie puse pe seama unui hazard. Un hazard devenit totdeauna fericit și bun, căci prin medierea lui se produce ecloziunea și instaurarea necesității care este opera. Aceasta – din perspectiva în care mă situez – ar putea fi definită ca un hazard învins cu fiecare cuvânt, cu fiecare linie sau tușă de culoare, cu fiecare milimetru de lut modelat, de marmură, de piatră cioplită, cu fiecare notă muzicală...

Biobibliografie

Născută la 12 iunie 1929 în Oradea.

Profesor universitar dr.; membru al Uniunii Scriitorilor din România (din 1972); membru în PEN CLUB, România (din 1992); director al colecției "Lettres roumaines", Editura Actes Sud, Franța (1992 – 2005); director al colecției "Traduceri", Editura Scrisul Românesc, Craiova; editor senior la revista "Secolul 21"; director fondator și coordonator al revistei "L'approche poétique/poétique", Editura Scrisul Românesc, Craiova; director fondator și coordonator al revistei "Atelier de traduction", Editura Universității "Ștefan cel Mare", Suceava; membru în comitetul de redacție al revistei "Cahiers roumains d'études littéraires" (1980 – 1990); membru în comitetul de redacție al revistelor: "Les Cahiers Emil Cioran – Approches critiques", "Scrisul Românesc", "Convorbiri literare", "Pro Saeculum", "Quaderni italo-romeni", Torino, Editura Dell'Orso, "Dialogos"; președinte al Asociației Internaționale "Prietenii lui Emil Cioran" din Sibiu; cetățean de onoare al comunei Rășinari.

Decorații: 1992 – "Chevalier des Arts et des Lettres", decorație acordată de Statul francez; 2000 – "Steaua României" în gradul de Cavalier.

Premii: 1981 – Premiul Uniunii Scriitorilor din România; 1996 – Premiul "Lucian Blaga" al Academiei Române; 1997 – Premiul Opera Omnia al Editurii Scrisul Românesc; 1998 – Premiul pentru poezie "Femina Diana. Mari poete ale României", acordat de Academia Carpatică; 1999 – Premiul "Le 14 juillet" acordat de Ambasada Franței în România; 2000 – Premiul "Iulia Hasdeu"; 2000 – Premiul Asociației Editorilor din România; 2003 – Premiul de Excelență al revistei "Convorbiri Literare"; 2004 – Premiul Opera Omnia al orașului Mărășești; 2004 – Premiul de poezie al Editurii Scrisul Românesc.

Cărți publicate

Versuri: 1970 – *Poeme*, Editura Cartea Românească; 1971 – *Reci limpezi cuvinte*, Editura Cartea Românească; 1978 – *Copac înflorit*, Editura Cartea Românească; 1987 – *Pică-tura de ploaie*, Editura Cartea Românească; 1998 – *Vocile*, Editura Cartea Românească; 2000 – *Punere în abis*, Colecția "Poeți români contemporani", Editura Eminescu; 2002 – *Capcana / Le piège*, Editura Curtea Veche; 2003 – *Centrul de aur*, Editura Scrisul Românesc.

Studii și eseuri: 1971 – *Nathalie Sarraute et le Nouveau Roman* (teza de doctorat), TUB; 1972 – *Spațiul continuu*, Editura Univers; 1975 – *Le roman français au XX-ème siècle*, TUB; 1977 – *Romanul poetic*, Editura Univers (versiune în limba română a tezei de doctorat); 1980 – *111 scriitori francezi* (în colab.), Editura Enciclopedică; 1981 – *Histoire de la littérature française* (în colab.), 3 vol., TUB; 1981 – *Poussin, praxis și metodă*, Editura Meridiane (carte tradusă în franceză, engleză, germană, 1981); 1981 – *Modernii, precursori ai clasicilor*, Editura Dacia; 1982 – *Poetică și poetică*, Editura Univers; 1982 – *Literatură franceză – Dicționar istoric și critic* (în colab.), Editura Științifică; 1983 – *Dictionnaire chronologique et critique de la littérature française* (în colab.), Editura Enciclopedică; 1983 – *Histoire de la littérature française* (în colab.), 2 vol., Editura Didactică și Pedagogică; 1985 – *Stendhal – scriitură și cunoaștere*, Editura Albatros; 1987 – *Punctul central*, Editura Emi-

Icoană pe sticlă

senzația de a fi aici
și totodată dincolo
jumătate din mine crede
și jumătate din mine nu mai crede

în veșnicia acestei lumi
în care dintotdeauna mă aflu
linia care trece prin mijloc
e trunchiul copacului negru

cu cap de animal
soarele și luna în ceruri
flori roșii pe pământ

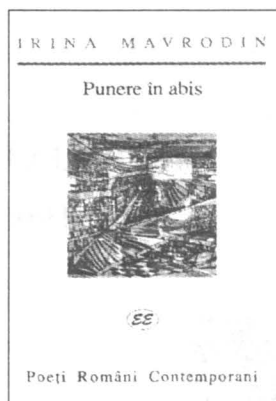
îmi veghează
sfânta nesiguranță

Prada

în fața voastră
mă prosternez adânc
animale din pădurea foarte verde
a camerei mele

în fața inocenței voastre
duhoarea ei mă amețește
rămân țintuită
căzută la pământ

veniți
zei preaslăviți zeițe adorate
sfărtecați-vă prada

Casa de pe râu

*e ca și cum
aș pluti cu toată casa pe un râu
patul masa și dulapul
vor să iasă prin ferestre*

*să dea frunze și flori
să fie trunchiuri și ramuri
întinse spre cer
lemmul lor uscat*

*geme sub vopsea
mult ar vrea să rodească
fructe zemoase și dulci*

Poetul

*pașii lui imprimă
bizare urme pe pământ
a deprins mecanismul savant
al monotoniei*

*mersul deviat în joc
și totuși enigma
nu se învață*

Cântec

*sunt într-un leagăn
atârnat de-o ramură
în pădure
sunt fericită
mă balansez în sus și-n jos*

*și cânt împreună cu păsările
Doamne mulțumescu-Ți Ție
un șarpe veninos a și-nceput
să urce spre mine*

*curând voi muri în chinuri
Doamne mulțumescu-Ți Ție*

nescu; 1994 – *Mâna care scrie. Către o poietică a hazardului*, Editura Eminescu; 1999 – *Uimire și poiesis*, Editura Scrisul Românesc; 2001 – *Cvadratura cercului*, Editura Eminescu; 2004 – *Convorbiri cu Al. Deșliu*, Editura Pallas; 2004 – *Operă și monotonie*, Editura Scrisul Românesc.

Principalele traduceri în limba română: 1967 – *Doamna de Staël, Scrieri alese* (antologie din *Despre literatură. Despre Germania. Corinne sau Italia*), Editura Univers; 1968 – Henri Perruchot, *Viața lui Seurat*, Editura Meridiane; 1968 – Albert Camus, *Exilul și împărăția. Nunta. Fața și reversul. Căderea*, Editura Minerva, colecția BPT; 1969 – Albert Camus, *Mitul lui Sisif*, Editura Univers; 1970 – Drioton și Du Bourguet, *Arta faraonilor*, Editura Meridiane; 1971 – Doamna de Sévigné, *Scrisori*, Editura Univers; 1972 – André Gide, *Sechestrata din Poitiers. Amintiri de la Curtea cu juri*, Editura Univers; 1974 – John Read, *Istoria impresionismului*, Editura Meridiane; 1974 – Francis Ponge, *De partea lucrurilor*, Editura Univers; 1975 – Henry de Montherlant, *Cazul Exupère*, Editura Univers; 1978 – Eugène Delacroix, *Jurnal*, Editura Meridiane; 1978 – Gérard Genette, *Figuri* (antologie, traducere, prefață, în. colab.), Editura Univers; 1979 – Élie Faure, *Istoria artei*, 5 vol., Editura Meridiane; 1980 – Aloysius Bertrand, *Gaspard de la Nuit*, Editura Univers (în colab. cu Pan Izverna); 1981 – Maurice Blanchot, *Spațiul literar*, Editura Univers; 1981 – Marcel Proust, *Eseuri*, Editura Univers; 1984 – *Proza fantastică franceză în secolul al XIX-lea* (antologie, studiu introductiv și note de Irina Mavrodin, în colab.), 3 vol., Editura Minerva, colecția BPT; 1985 – Paul Ricœur, *Metafora vie*, Editura Univers; 1986 – Gustave Flaubert, *Bouvard și Pécuchet. Străbătând câmpii și țărături. Dicționar de idei primite de-a gata*, Editura Univers; 1986 – Pierre Chaunu, *Civilizația Europei în Secolul Luminilor*, 3 vol., Editura Meridiane; 1987 – Marcel Proust, *Swann*, Editura Univers; 1988 – Marcel Proust, *La umbra fetelor în floare*, Editura Univers; 1989 – Marcel Proust, *Guermantes*, Editura Univers; 1990 – Élie Faure, *Spiritul formelor*, 2 vol., Editura Meridiane; 1992 – Émile Cioran, *Tratat de descompunere*, Editura Humanitas; 1994 – Marcel Proust, *Sodoma și Gomora*, Editura Univers; 1994 – Émile Cioran, *Căderea în timp*, Editura Humanitas; 1995 – Gaston Bachelard, *Apa și visele*, Editura Univers; 1995 – Albert Cohen, *Cartea mamei*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST; 1996 – Vadime și Danielle Eliseef, *Civilizația japoneză*, Editura Meridiane; 1996 – Nina Berberova, *Acompaniatoarea...*, Editura Humanitas; 1997 – Gaston Bachelard, *Aerul și visele*, Editura Univers; 1998 – P. de Mandiargues, *Marginea*, Editura Nemira; 1998 – Marcel Proust, *Prizoniera*, Editura Univers; 1998 – Gaston Bachelard, *Pământul și reveriile voinței*, Editura Univers; 1999 – Albert Cohen, *Frumoasa Domnului*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST; 1999 – Gaston Bachelard, *Pământul și reveriile odihnei*, Editura Univers; 1999 – Marcel Proust, *Plecarea Albertinei*, Editura Univers; 2000 – Marcel Proust, *Timpul regăsit*, Editura Univers. **Cu acest volum se încheie publicarea traducerii integrale a ciclului În căutarea timpului pierdut, ediție critică (prefețe, note, comentarii) și traducere de Irina Mavrodin;** 2001 – Marcel Proust, *Indiferentul*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST; 2001 – Yann Appery, *Diabolul în muzică*, Editura Pandora-M; 2001 – Patrick Rambaud, *Bătălia*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST; 2002 – Jean Cocteau, *Scrisoare către americani*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST; 2002 – Paul-Louis Courier, *Pamphlet des pamphlets / Pamfletul pamfletelor*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST; 2003 – Camille Laurens, *Carnet de bal*, Editura Pandora-M; 2004 – Alexandra Laignel-Lavastine, *Cioran, Eliade, Ionesco: Uitarea fascismului*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST; 2004 – Leslie Kaplan, *Psihanalistul*, Editura Trei; 2004 – Alice Ferney, *Cartea iubirii (La conversation amoureuse)*, Editura Pandora-M; 2004 – Paul-Louis Courier, *Lettres de France et d'Italie / Scrisori din Franța și din Italia*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST; 2005 – Roland Jaccard, *Cioran & Co.*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST; 2005 – Frédéric Beigbeder, *Nuvela sub ecstasy*, Editura Pandora-M; 2005 – Henry de Montherlant, *Micuța infantă de Castilia*, Editura Polirom; 2005 – Emmanuèle Bernheim, *Soția lui. Vineri seara*, Editura Pandora-M; 2005 – Amélie Nothomb, *Dicționar de nume proprii*, Editura Polirom; 2005 – Paul-Louis Courier, *Du commandement de la cavalerie et de l'équitation / Despre comanda cavaleriei și despre echitație*, Paris, Bucarest, Jérusalem, EST.

Traduceri în limba franceză: 1985 – Eugen Jebeleanu, *Hanibal / Hannibal, Poeme*, Editura Minerva; 1992 – Mircea Eliade, *Gaudeamus*, Actes Sud; 1992 – Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*, Actes Sud; Anton Holban, *O moarte care nu dovedește nimic*, urmează să apară.

Centenar

PETRU COMARNESCU

1905 – 1970

... Mlădios și plural, cu intuiții fine și rapide, d. Petru Comarnescu ocupă prin varietatea preocupărilor și deschiderea curiozității sale un loc central în activitatea generației a căreia îi aparține. Are informație și inițiativă, entuziasme durabile, înțelegere mlădioasă pentru faptele de cultură, unind într-un mănunchi valorile fundamentale cu semnele încă nesigure ale deschizătorilor de drumuri, îndreptați către viitor. Emotiv, vibratil, sensibil la nuanțe și valori, d. Comarnescu are ușurința trecerii prin sectoarele cele mai diferite ale vieții spirituale, cuprinzând un registru foarte variat de curiozități intelectuale...

Ion BIBERI

Biobibliografie

Născut la Iași, în 23 noiembrie 1905.

Decedat în București, la 27 noiembrie 1970.

Școala primară și liceul la Iași (Liceul Național) și la București (Colegiul Național "Sf. Sava").

Urmează școala pregătitoare pentru ofițeri de rezervă de artilerie (Craiova, 1924 – 1925).

După studii de drept, de litere și filosofie la Universitatea din București, pleacă în SUA ca bursier (1929 – 1931) și își ia doctoratul în filozofie la Universitatea Southern California, cu teza *Natura frumosului și relația lui cu binele (Kalokagathon)*.

În 1933 este numit inspector la Direcția Teatrelor din Ministerul Instrucțiunii și Artelor și, în același an, redactor la Editura Fundațiilor Regale.

Între 1944 și 1948, redactor la "Timpul", "Națiunea", "Universul".

În 1952 este concediat de peste tot și i se interzice să publice. Se va îndrepta exclusiv spre critica de artă.

Bibliografia scrierilor lui Comarnescu despre arta românească este imensă.

A fost un admirator entuziast al "modelului american" și al democrației rooseveltiene.

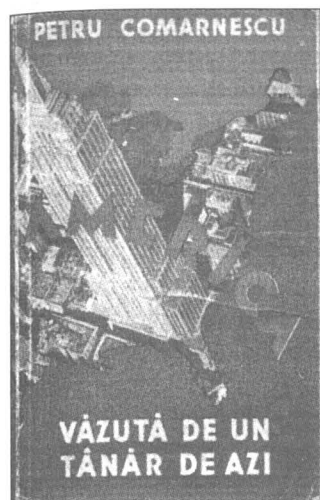
Scrierile lui Petru Comarnescu, incluzând note de călătorie, memorii, jurnal, monografii, studii, traduceri, cuprind un număr de peste 62 de volume.

Tirania formulelor-capcane

Afirmarea unei ideologii sau afișarea unei firme nu mai pot fi astăzi pentru cugetătorul voitor de bine criterii sau garanții de neverificat. Un alt aspect care circumscrie drama cugetătorului voitor de bine în zilele noastre, este acela al dezacordului dintre formule și realitățile concrete, dintre firme și oameni, dintre etichete și conținuturi. Altfel spus, niciodată ca astăzi nu se simte o mai mare nepotrivire între idei și fapte. Dacă filosofia ne-a învățat adesea să distingem între aparențele lucrurilor și realitatea lor, atrăgându-ne atenția că percepții, senzații, credințe pot fi înșelătoare, că a părea și a nu fi este tot una, – viața ne-arată, la rândul ei, că și în lumea ideilor legate de fenomene poate fi multă aparență și se poate strecura înșelătoria. Cu cât trăim mai mult cu atât ne convingem că inteligența noastră poate fi atât de lesne înșelată, că nu e suficient ca să auzim o formulă sau o idee sau un principiu și să o legăm de experiențele trecutului sau de faptele istoriei pentru ca să și credem că toate acestea (formula, ideia, principiu) sunt și astăzi la fel de demne și valoroase.

Mai ales într'o țară ca a noastră unde majoritatea nu a ajuns să fie autentic intelectualistă și unde intuiția adevărului concret poate fi atât de ușor pervertită, modificată, denaturată. Cum se petrece această denaturare a intuiției adevărului nu e greu de lămurit. Totul în lume atârnă de bună credință și conștiința celui ce gândește sau activează.

Cele mai mari invenții științifice, ca și cartea, ca și ziarul, ca și radioul, ca și politica, pot fi deopotrivă mijloace de înălțare sau scoborâre a vieții și adevărului. În ele înseși, tocmai pentru că sunt *numai mijloace*, ele-s neutre din punct de vedere moral. Moralitatea dinamitei, a ziarului, a cărții, a partidului politic, – nu o pot realiza decât oamenii și mai ales scopurile și idealurile lor. Dacă dinamita se întrebuițează pentru aruncarea în aer a unor munți care să deschidă căi noi de comunicație, dinamita este un mijloc moral. Dacă dinamita se întrebuițează pentru uciderea adversarilor pe care nu-i poți combate altfel, ea devine un mijloc imoral, dăunător și rușinos pen-

... șederea în Statele Unite ale Americii mi-a prilejuit cunoașterea directă a unei națiuni uriașe, aflată tocmai atunci într'o mare criză. Erau ultimii ani ai regimului Hoover, cu excesele unui capitalism necontrolat și neajustat nevoilor mulțimii, cu șomajul și dificultățile știute. Am avut norocul de a fi martorul mării schimbări sociale, în faza-i de pregătire intelectuală, pe care regimul Roosevelt avea să o ducă la îndeplinire. Am trăit în anii aceia, când intelectualii americani se socoteau răspunzători de criză și se străduiau să-i găsească leacul.

Atunci mi-am putut da seama câtă forță intelectuală și morală posedă poporul american și ce rol covârșitor pot avea inteligența și știința în diriguirea politice. Am participat la Williamstown și Riverside la congrese în care se discutau problemele internaționale și naționale; am urmărit în revistele și ziarele americane criticile progresiștilor și propunerile lor pentru o altfel de organizare a societății; am discutat cu profesorii și prietenii mei reformele sociale ce trebuiau să salveze omenia și dreptatea, prin metode noi. Am trăit preludiul mării transfigurări sociale a Americii, pregătirea new-deal-ului, convingându-mă deplin de puterea inteligenței americane, de dinamismul și eficiența ei generoasă, largă, curajoasă...

tru civilizația care a creiat-o.

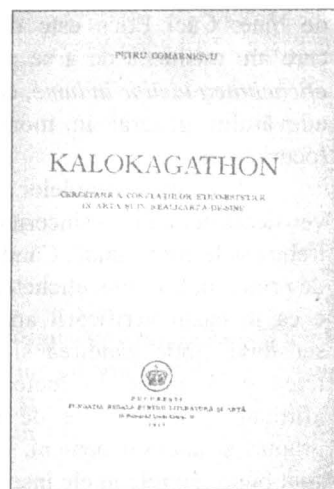
Din punct de vedere etic, totul, – credința, iubirea, acțiunea, gândirea – este mijloc de realizare a binelui sau a răului. Deaceia, etic vorbind, nici chiar gândirea, nici chiar cele mai ispititoare formule și idei și principii nu sunt morale dela sine. Morale devin numai când sunt supuse binelui, criteriul suveran al Eticeii.

Dificultatea cugetătorului voitor de bine, într'o asemenea situație, constă în a discerne în toate formulele și principiile luate și promovate de anumiți oameni sau grupuri, partea de adevăr și partea de impostură. Căci, fenomen tipic vremii noastre, de multe ori sub eticheta de "democrație", "socialism", "umanitate", "credință", "cinste", "liberalism", "poesie" etc. se ascund acțiuni și oameni mai răi și mai nevrednici decât cei care-și poartă activitatea și scopurile sub firme mai puțin atrăgătoare în prezent și mai puțin nobilă răsunătoare în trecut. Vremurile au ajuns astfel că nu mai prezintă nicio garanție morală faptul în sine că o grupare își zice democrată sau umanitaristă. A afirma un fapt sau un ideal nu înseamnă și a-l trăi, a-l respecta întocmai. Se poate întâmpla ca sub o formulă sau sub o doctrină sau sub o mișcare cu titulatură protruivnică să se facă sau să se aspire către o direcțiune sau o inspirație democratică, liberalistă, socialistă, omenoasă, într'un grad superior celui realizat de grupurile care au monopolizat titlaturile strălucitoare sau le-a moștenit dintr'un trecut, în care ele au fost reale.

Lumea crede în prestigiul marilor idei și formule. Pentru un simbol bine înrădăcinat în memoria ei e gata să-și dea viața. Pentru o prejudecată bine speculată urlă, acuză, condamnă. Pentru o idee bine răspândită nu mai pridedește să laude, să admire, să cadă în delir. Mulțimea reacționează fără prea multă cugetare, primind cu ușurință sugestiile, impresiunile, gesturile de efect. Ea nu privește totul prin metoda sceptică a științei și, purtată de tot felul de griji, mobile și scopuri imediate, – nu are nici răbdarea și, uneori, nici puțința de a aștepta verificarea formelor afirmate, acuzațiilor aduse, simbolurilor agitate. Aici, mai cu seamă, cugetătorul voitor de bine universal valabil și-ar avea, în primul rând, de îndeplinit misiunea.

Dar sarcina asta este pe cât de mare și nobilă pe atât de grea. Cugetătorul voitor de bine trebuie să gândească și să observe. Și dacă pentru gândire el nu face decât să-și urmeze vocația și să lucreze cât mai deplin – pentru observația realității concrete el nu poate fi la fel de prompt și de asiduu. Cugetătorul voitor de bine – nu ne ocupăm aci, după cum se vede, de cugetătorul pur, depărtat prin destin, prin voință sau din desgust, de viața mulțimilor – este prin natura lui dispus să judece lumea și faptele prin idei, prin formulele pe care această lume și le arogă. Aici se află centrul naivității intelectuale. Aici intelectualii se arată uneori la fel de superficiali ca și ceilalți, oamenii comuni, care se lasă conduși de impresii, svonuri, ecouri, sugestii. Aici întâlnim celalt fel de aparență, care trebuie combătut. Aparența lumii concrete o combate teoria cunoașterii și înțelepciunea în genere. Aparența ideilor, aparența etichetelor afirmate, dar nedovedite, – este un aspect care scapă judecății filosofiei, dar care constituie prin excelență centrul preocupărilor etice, adică al cugetătorilor voitori

(continuare în pagina 18)

... La 21 de ani știam pe Maritain fără să-l fi adâncit pe Aristoteles; urmăream pe cei dela Nouvelle Revue Française fără să-l fi citit pe Montaigne; cunoșteam mai bine pe Valéry decât pe Plato, pe Picasso decât pe Da Vinci, pe Strawinsky decât pe J. S. Bach. Sufeream și eu de marea greșală a atmosferei dela noi, în care tinerii încep cu prezentul, fără a căpăta cunoștințele fundamentale sau principiile valabile ale științei. În America am cunoscut temeinic pe Plato și Aristotel, fără de care nu se poate filosofa, precum și pe Descartes, Leibniz, Kant, Hegel. Acolo am ascultat aproape tot ce a compus J. S. Bach. Acolo, am văzut pânzele lui Rembrandt, El Greco sau Cézanne. Acolo am ascultat sau am cunoscut pe Einstein, Bertrand Rusell, G. K. Chesterton, John Dewey și T. H. Morgan iar ca profesori am avut pe idealistul leibnizian dela Universitatea din Londra, H. W. Carr, prietenul lui Bergson și Croce, pe care i-a introdus în cultura anglo-americană, pe pragmatistul dela Oxford F. C. Schiller, pe personalistul R. T. Flewelling, pe realistul Hoernlé, pe sociologul Clarence Marsh Case, a cărui carte, **Coercițiunea ne violentă**, Mahatma Gandhi o avea la căpătâi... Teza de doctorat **Kalokagathon** reia, de fapt, problema relațiilor dintre etică și artă, pe care, cei dintâi, Grecii le-au intuit...

de bine. Căci Etica este disciplina care are misiunea de a se ocupa cu *eficacitatea ideilor în lume*, cu trăirea adevărului general în momente și locuri anumite.

Aparența formulilor poate fi verificată numai prin sinceritatea care trebuie să le corespundă. Când e vorba de principii, formule, etichete, nu mai e ca în cazul verificării aparențelor sensibile, unde gândirea și cunoașterea pură ajung. În lumea ideilor afirmate și promovate de anumite grupuri și anumiți oameni, ideile nu sunt bune sau rele în ele înseși. *Eventualitatea răului rezidă în oamenii care se slujesc de aceste idei*. Nici un intelectual nu va refuza să admită că "democrație", "libertate", "credință", "omenie" sunt formule demne și nobile. Dar nici un om inteligent nu trebuie să fie naiv să creadă că toate grupările și toți oamenii care se prevalează de aceste idei și principii sunt consecvenți și sinceri.

Una din marile înșelătorii din prezent este tocmai *tiranăia și specula marilor etichete și formule*, exercitată de o seamă de oameni josnici și interesați. Intelectualii nu pot fi câștigați prin beneficii materiale, dar pot fi lesne captați prin câteva formule ample afirmate și expresiv simulate. Experiența arată însă orcu cum adeseori sub numele de democrație se ascund o mână de plutocrați, cum sub numele de socialism operează bande de demagogi, cum sub eticheta credinței pot profita pentru ei înseși oamenii de cea mai "rea credință", cum sub platoșa haiduciei se pot comite cele mai mari țișanii, cum sub nimbul sfințeniei parvin cei mai groaznici impostori.

Dacă împotriva înșelăciunii simțurilor teoria cunoștinței și metafizica sunt metodele cele mai certe și mai revelatoare de adevăr, împotriva tiraniei formulilor mari, speculate de oamenii meschini, nu este alt leac decât acela al *verificării morale*. Această verificare morală cere cugetătorului voitor de bine mult scepticism inițial, multă observație pătrunzătoare, multă așteptare, – tocmai pentru a vedea dacă nu cumva în dosul marilor idei și principii se ascund nesinceritatea, interesul sau alte pasiuni nevrednice.

În lumea ideologiilor și a politicii și a scrisului, – adică acolo unde mijlocul de comunicare și determinare la acțiune nu este senzația sau acțiunea directă, ci ideea – cugetătorul voitor de bine trebuie să aducă marea lui grijă de adevăr și dreptate. Numai când intelectualul trăește sub veghea etice se poate vorbi de valoarea regulativă a ideii în lume, *de eficacitatea marilor principii și formule*. Altfel intelectualul este tot atât de inutil pentru adevărul ideal ca și

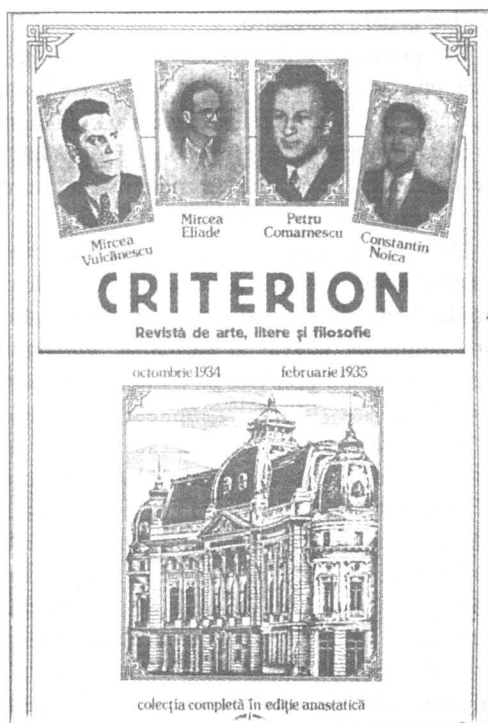
omul obișnuit pentru adevărul realității fizice. Așa precum domnul X nu are dreptul să discute dacă piatra sau masa din față există într'adevăr, până nu-și însușește cunoștințele științei sau ale filosofiei, la fel intelectualul Y nu are dreptul de a crede și a susține public, că gruparea Z sau instituția A sau mișcarea T sunt bune numai pentru că și-au pus în frunte anumite idei și principii care în trecutul istoriei sau în logica pură s'au dovedit superioare.

Este momentul în care cugetătorii voitori de bine trebuie să-și verifice prejudecățile și mai ales *pre-dispozițiile naiv-intelectuale* pentru a controla cine reprezintă mai vrednic o idee sau un crez. Cei care afirmă toată ziua sau cei cari afirmându-l mai rar și cu mai multă discreție sau chiar deloc îl realizează totuși mai plin.

Trăim într'o epocă în care, ca niciodată în istorie, cele mai opuse formule și credințe și soluții și idealuri coexistă și se ciocnesc, cu intensitate și o vrăjmășie rar întâlnită. Cine vrea să se pronunțe asupra lor trebuie să cumpănească și ideile dar și sinceritatea dela baza acestor mișcări spirituale, politice, economice. Căci din multe formule viața și adevărul s'au retras pentru a se furișa în altele mai modeste, mai puțin atrăgătoare, poate, pentru intelectualii complicați și pretențioși. Nu voim a spune că de sub toate firmele conținutul autentic a dispărut. Ci numai că afirmarea unei ideologii sau afișarea unei firme nu mai este o garanție a conținutului afirmat sau afișat. Tehnica și răutatea pot înșela astăzi mai mult decât ieri, când oamenii lucrau în grupuri mai restrânse și mai izolate, ducând o viață mai simplă și mai cu teamă de Dumnezeu.

Trecătorule, așa cum treci tu prin fața acelorași case care pe dinafară rămân aceleași în ciuda vieții dinăuntru care se usucă sau se primește, nu uita că și din formele și ideile în care tu te-ai obișnuit să crezi, poate într'o bună zi să dispară sau să fi dispărut (pe deantregul sau numai în parte) adevărul, credința, sinceritatea! Nu te lăsa orbit sau tiranizat de măreția nici unui fel de aparență, ci caută să cunoști ce-înăuntru! Iar când nu ai puțința să cunoști, îndoiește-te așteaptă sau taci, dar nu lăuda, condamna sau participa la capcanele cu etichete frumos sunătoare.

Din multe temple zeei au dispărut, din multe mișcări spiritul s'a retras, din multe formule sinceritatea a fost înăbușită. Dar conținuturile pot să se afle mai puternice și mai pure în subterane, în mari așteptări, sau după acei periculi cari pentru moment au fost întinați de impostorii și exploatații formulilor-capcane.

Meridian biblioteconomic

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București

Joi, 6 octombrie a.c., la Filiala LIVIU REBREANU, a fost susținută, de către dr. ing. Florea Neagu, conferința *Cornel Dumitrescu – salvatorul a mii de evrei*. Datele prezentate, rezultat al cercetărilor efectuate de-a lungul anilor în diverse locuri din țară și străinătate (Moscova, Tel Aviv, Cernăuți, Togliatti, Samara, Montreal...), precum și expoziția documentară *Proceduri adaptive ale lui Cornel Dumitrescu* relevă o pagină din istoria românilor extrem de interesantă și puțin cunoscută. (GSM)

Cornel Dumitrescu – salvatorul a mii de evrei

“Veritas odium parit”
 “Adevărul aduce ură”
 Terentius, Andria, I.1

Florea NEAGU

La întâlnirea noastră de primăvară, a celor ce mai sunt din IPROMIN¹, câțiva colegi m-au îndrumat stăruitor să public mai multe amănunte despre unul dintre noi care nu mai este, știut ca fost șef al Serviciului Plan din institut, despre Cornel Dumitrescu, cel care a salvat de la deportare și pieire câteva mii de evrei, când fu cu războiul la Cernăuți.

Unii dintre cei prezenți la întâlnirea de la *Monte Carlo*, din Cișmigiu, nici nu auziseră de faptele omenosului lor coleg de serviciu, deși sunt din București. Alții, cum ar fi Clarisa Niculescu, venită la întâlnire de la Tel Aviv, sau inginerul Dragoș Mușatescu, venit și el la aceeași întâlnire din îndepărtata Canadă, cunosc până și mărturiile scrise ale unora dintre cei salvați, redade în pagini de ziare sau în emisiuni televizate despre fostul nostru coleg. Iată de pildă, începutul scrisorii d-nei Martha Hellereich, trăitoare în Tel Aviv, scrisoare primită de mine la București pe 15 iunie 2000: “*Subsemnata, Martha Hellereich, declar că domnul Dumitrescu m-a salvat pe mine, pe soțul și părinții mei de deportare în lagărul din Transnistria*”.

Prin valoarea demonstrativă a omeniei, ca descriptor al firii românului, cazul de care ne ocupăm de câțiva ani buni nu mai poate lipsi din programele de instruire școlară și nici din circuitele mediatic prin care se prezintă texte și imagini despre români.

Măreția și naturalețea prin care s-a manifestat blândețea – componentă a spiritualității românești – nu mai pot fi lăsate pradă entropiei neiertătoare. Și dacă blândețea, văzută nu numai ca pol recesiv al urii, ci mai ales ca virtute activă deosebitoare a românilor față de popoarele învecinate, reprezintă o trăsătură specifică atât de stabilă în încercările istoriei naționale, vom trece numaidecât la cadrul filozofic de amplasare a chestiunii de care ne ocupăm.

De mare ajutor în sistematizarea conceptuală a gândurilor mele despre aventura, marea aventură a vieții lui Cornel Dumitrescu ne va fi principiul recesivității, după care ma-

Cornel Dumitrescu

nifestările legii iubirii de oameni sunt dominate de legea urii, de legea amorală a violenței. Filozoful ne oferă încadrarea directă a faptelor de care ne ocupăm: “*Viața umană se mișcă între legea amorală a violenței, care este caracter dominant și legea morală a iubirii, care este recesivă. /.../. Conflictul dominant, armonia este recesivă. Lumea este plină de conflicte*”².

Iată, deci, cum iubirea de oameni ca principiu moral stă în urma violenței ca manifestare a urii, iubirea este recesivă, ura domină viața socială. Iar ura, la rândul ei, se trage din frică, își are geneza într-un statut al inferiorității animalice, cel al fricii. Că din frică se trage ura, ne convinge și Mircea Florian, de care am amintit, dar și Dumitru Stăniloae³ și, mai încoace, Petre Pandrea⁴, care susțin în chip convingător

aceeași legătură între frică și ură. “Epoca noastră ne dă lecții de ură, nu de iubire. Totuși, iubirea a rămas chitul vieții noastre, cheagul omenirii. Este poate destul să înlăturăm frica, generatoare de ură, pentru ca iubirea să se reverse impetuos”⁵. Iar D. Stăniloae, în anii 1938 – 1939, cercetând problema răului, ajungea “la concluzia că răul vine dintr-o lăcomie neînfrânată firii noastre actuale după viață, lăcomie alimentată dintr-o teamă neîncetată și chinuitoare de împuținare a vieții noastre, de sleire și de sfârșirea ei”⁶.

Făcând judecăți asupra răului și urii, Petre Pandrea, un valah superior ca și Cornel Dumitrescu, cu care avea multe asemănări, declară în memoriile sale din vara anului 1955 în chip tranșant: “Din frică se nasc răutatea și șiretenia... Din atomizare, recte singurătate, pe bază de frică, se naște egoismul cel mai feroce”⁷. Dacă ura are în spatele ei frica, la rândul ei este urmată de violență, egoism, voință de putere, recurgere la forță, înșelătorie ca formă rafinată de violență.

Prin contrast, polul recesiv al iubirii duce la sentimentul altruismului, în forme de manifestare “pentru altul”. Adică “altul” devine scop, și nu mijloc. Acest “altul” fiind nu numai cel apropiat, ci și cel de alt neam. Așa cum credea D. Stăniloae: “Umanul există numai în formă națională, colorat național, determinat național, așa cum există numai determinat individual... Un român când simte milă față de ungar, în mila lui e tot român; sentimentul de frăție umană care simte că-l leagă de un ungar e un sentiment colorat românește, nu anațional”⁸.

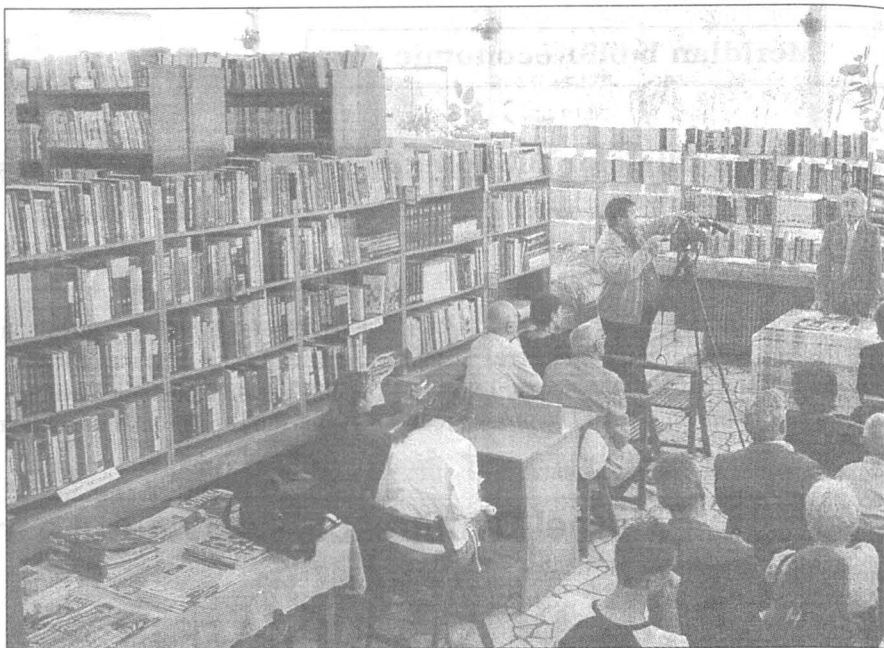
Am făcut acest scurt excurs în planul ceva mai abstract al dualismului violență – iubire tocmai cu scopul de a ușura demersul de încadrare a concretului din faptele românului Cornel Dumitrescu, acea personalitate pe care vreau s-o aduc în conștiința publică, emblematică și ilustrativă pentru spiritualitatea românească.

Faptele, la care urmează să mă refer pe scurt ceva mai încolo, au evidentă forță probantă cu privire la componentele intime ale spiritualității românești. Omenia, regăsită, cum vom vedea, în faptele directorului de la Fabrica “Tricotania” din Cernăuți, este o trăsătură profund caracterizantă pentru mediul românesc. Asemenea fapte trec în patrimoniul de valori definitorii pentru sufletul românilor la categoria frumosului, pe care F. M. Dostoievski o vedea drept salvare a lumii din mocirla păcatului.

“Ce frumoasă faptă!” zice românul când vrea să dea aprecierea supremă a moralului, a eticului. Tot așa, cum românii, când evaluează răul de maximă gravitate, spun: “Ce urât!”, vroind să se înțeleagă că urâtenia e păcatul cel mare.

De altfel, Ion Zamfirescu, în *Concluziile la Spiritua-litățile românești*⁹, pune umanismul românesc “înaintea ori-căror foruri de judecată sau de calificări spirituale, un titlu de legitimitate morală și istorică pentru poporul nostru românesc”.

Realitățile sufletești, în care vom așeza și faptele lui Cornel Dumitrescu, așa cum le-au dovedit și gânditorii

pomeniți mai înainte, sunt surprinse cu rigoare și redare urmașilor în versurile parfumate ale unui alt mare gânditor român, Mihai Eminescu, în poezia *Noi amândoi avem același dascăl*, din 1879:

*Căci din adâncul gândurilor tale
Răsare ură, din al meu amor,
Tu ai vrea tot să meargă pe-a sa cale,
Eu celui slab îi sunt în ajutor.
Cu-același gând, noi totuși ne desfidem:
Non idem est si duo dictunt idem.
 (“Fiecare vede lucrurile în felul său”)*

Cine a fost Cornel Dumitrescu? Cel mai scurt text, în care pot să-l prezint, ar fi cel ce urmează. Cornel Dumitrescu s-a născut într-un sat din Mehedinți (Branștea), în anul 1908. Înainte de a termina liceul din Corabia se angajează funcționar în București, unde, în 1929, absolvă Școala Superioară de Comerț. La Banca Marmorosch-Blank începe a fi curier și ajunge consilier al lui Blank. În anii 1942 – 1944 este director la Fabrica “Tricotania” din Cernăuți. La Institutul de Proiectări Miniere din București se angajează, în 1953, contabil, de unde se pensionează, în 1968, ca șef al Serviciului Plan. Moare în 1976 și este înmormântat în Cimitirul “Reînvierea” din București. Cum se vede cu ușurință, o dâră de viață obișnuită pentru un fiu de țaran român ajuns printre orașenii din clasa de mijloc, cum s-ar spune azi.

Din cei șaisprezece ani, câți a lucrat la IPROMIN, cred că am putea scoate mai în față unul mai fierbinte pentru el, anul 1965. Am două motive să văd acest an ca unul deosebit: a fost distins cu o importantă decorație de stat, semn al vredniciei sale în muncă, și să se destăinuie cuiva despre o pățanie greu de mărturisit. Mă încredința, atunci, în iulie 1965, că ce-mi va spune nu mai știe nimeni.

Ce știa lumea din Institut despre Cornel Dumitrescu? Știa că este un om muncitor și cuminte. Știa că este binevoitor și măsurat la vorbă. Era unul dintre cei care nu caută gâlceavă și căruia nu-i plac treburile încurcate. Mai știa că este reacționar, dar asta e ceva mai greu de explicat aici și e și mai greu de înțeles cât de împovăraător este statutul social al celui ce trebuie să-și poarte încadrarea în asemenea clasificare.

Ce mai aflu din paginile de note zilnice din agenda

mea? Joi, 1 iulie 1965: am susținut la minister lista de propuneri pentru decorații. Recunosc acum că acel demers părea atunci cam temerar din partea mea, dar am pornit printre *scile* și *caribde* sub stindardul celor 15 ani de activitate și succese dovedite ale meritușilor mei subalterni.

Sâmbătă, 3 iulie 1965: Cornel Dumitrescu mă întâmpină în capul scării, când mă întorceam de la minister cu “*Să trăiți, ce credeți că nu știu de unde veniți! Vă aștept să vă rog din suflet, că eu ...*”. Eu, cam dojenitor, l-am invitat la mine în birou, că nu-i locul potrivit să vorbim în capul scării, la etajul doi. El: “*Nu merg!*” Privindu-mă peste rama ochelarilor: “*Vă rog din suflet, tăiați-mă!*” Mi-aduc aminte că m-a îngrijorat stăruința lui de a fi scos de pe lista de propuneri și l-am convocat pentru a doua zi, duminică, să-și motiveze stăruința de a fi scos de pe listă. A venit și a luat-o de când a plecat, cu o legăturică în mână, de la Corabia la București. Avea șase clase de liceu. Din multe câte povestea, rețin numai șocantul, pentru mine, fapt, că era adesea invitatul regelui Carol al II-lea la joc de bridge. Și, așa, pas cu pas, oftând din când în când, a ajuns la zguduitoarea pentru el anchetă din 1946, acuzat de un general sovietic, de crime de război. Ancheta s-a desfășurat în Blocul Sora¹⁰ de pe Calea Victoriei, timp de șase săptămâni. Mai țin minte din relatarea aproape șoptită a lui că, la ultima întâlnire cu generalul, întâlnire mijlocită de un colonel, tot sovietic, i s-a spus că au primit de la Moscova transcrierea a două emisiuni BBC din toamna anului '44. Vocile vii din acele emisiuni de radio, ca și mărturiile de agentură din Cernăuți confirmau spusele anchetatului cum că nu a ucis, ci a salvat de la deportare și pieire pe cei peste 3.600 de evrei pe care îi socotise el în declarațiile cerute de către militarii sovietici.

Ce-am mai reținut din mărturiile anchetatului era faptul că el numai după șase luni de la încetarea anchetei a început să admită că cercetarea s-a oprit într-adevăr.

– *Dar de ce să te tai?* întrebam eu în vara anului 1965.

– *Divorțat sunt, avere am avut; că jucam cărți cu regele și beam cafea cu “Duduia”¹¹ v-am spus! Nu se poate să nu știe ăia de la Securitate, iar dumneavoastră mă tot împingeți în ochii lor; mă și văd scriitor de basculante în cariera de la Teliuc¹². Vreau să mă feresc. Vă și previn, să nu vă ia ăia la ochi, am auzit că aveți pe listă și pe Gigi Dinescu și pe Oprisor și pe Hillard și pe cine o mai fi. Or fi ei competenți și activi, dar unu' e cu firmă naționalizată, altu' cu sora plecată în suita ultimului rege, celălalt cu tată-n pușcărie pentru că a fost director la Concordia! Vă rog, tăiați-mă – spunea, puțin mai agitat, șeful Serviciului Plan.*

Nu l-am tăiat nici eu, nu l-a tăiat nici președintele Consiliului de Stat, iar în ziarele din data de 3 noiembrie 1965 se publica știrea decorării a patruzeci și cinci de specialiști, între care și Cornel Dumitrescu. El a ieșit la pensie în 1968. Institutul, atât de apreciat, a fost din rațiuni, încă neclarificate, desființat în 1973. Fostul șef al Serviciului Plan a plecat în rândul drepților în 1976.

Nu știu dacă după evenimentele din 1965 el s-a mai destăinuit cuiva. Eu, sigur, n-am spus nimănui despre cele aflate atunci. Numai încoace, spre mijlocul anilor '90, încercând să-mi pun rânduială în agende și jurnale, dar mai ales sub înrăurirea evenimentelor artistice legate de *Lista lui Schindler*, mi-am amintit că *Schindler* al meu, Cornel Dumitrescu, are lista autenticată de instanțe competente. Și cum cea mai promițătoare, cu valență probatorie în mediile autohtone

indiferente mi s-a părut a fi chiar dosarul de anchetare amintit, pe care am purces a-l căuta în arhivele organismelor bănuite a fi întreprins în acel an, 1946, ancheta: FSB¹³, GRU¹⁴, MVD¹⁵ (vezi adresa SIDO din 7 august 2000, Moscova).

Răspunsul de la prima instituție dintre cele trei, la care m-am înfățișat în anul 2000, la Moscova, a fost nu numai încurajator, ci de-a dreptul deschizător de drumuri.

În arhivele de Stat din Cernăuți, unde am găsit nu numai înțelegere, ci și competență autentică, am putut afla statele de funcțiuni, în original, semnate de directorul Fabricii “Tricotania”, Cornel Dumitrescu, pe formulare standard. Două coloane din formularul standard oferă răspunsul direct la întrebarea de căpătâi: A salvat Cornel Dumitrescu oameni ce, potrivit legii timpului, trebuiau trimiși în lagăre? Cele două coloane [originea etnică și taxa militară evrei] conțin răspunsul. El este, da, a salvat!

În luna martie 1942, spre o pildă, din 320 de posturi, 169 erau ocupate de evrei, ca mai târziu, în 1943, să se ajungă la 196 de posturi ocupate de evrei.

Încurajatoare, neașteptat de încurajatoare prin baza lor probatorie, se arată a fi mărturiile unor oameni și documentele unor instanțe din afara României, ce susțin faptele lui Cornel Dumitrescu, valahul mândru și tăcut, personalitate pilduitoare prin aristocratismul discret al spiritului românesc, nefalsificat.

Doamna Martha Hellereich din Tel Aviv, într-o scrisoare din luna iunie 2000, îl declară pe Cornel Dumitrescu salvatorul ei, al soțului și părinților ei.

Doamna Elena Gorgoneț, vară primară a lui Cornel Dumitrescu, spunea pe 23 septembrie 2000, fapt consemnat de colegul meu de la IPROMIN, inginerul Mircea Chivu, că:

“*La Cernăuți am lucrat la Fabrica textilă Tricotania, la birou, secretară a lui Cornel Dumitrescu – director și a lui N. Winter – subdirector, evreu. Eu m-am dus la Cernăuți pe 25 mai 1942 la propunerea lui Cornel. El era vărul meu, care m-a învățat poezii. Am plecat din Cernăuți pe 26 martie 1944.*

La Fabrica Tricotania lucrau numai evrei, mai erau câțiva români și câțiva ucrainieni. Cornel era prieten cu toți generalii, cu toți coloneii, cu primarul orașului. Evreii de la fabrica lui nu purtau steaua!

Cristofor Simionescu m-a cerut pe mine în căsătorie și, ca student, s-a mutat de la Iași la Cernăuți.

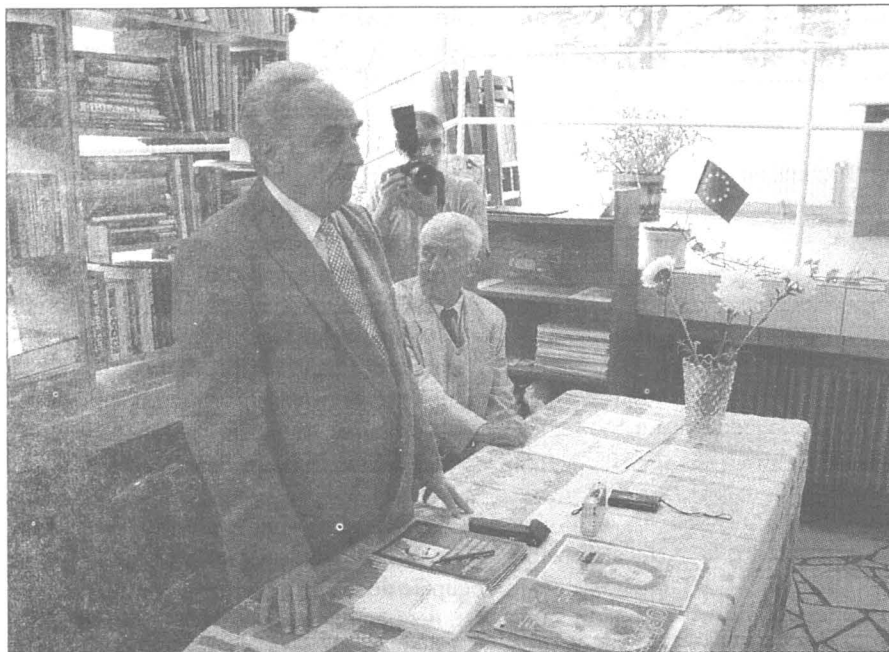
Cornel era larg la suflet. La Cernăuți oprea căruțele cu evreii ce mergeau spre Transnistria și îi întorcea în oraș”.

La întrebarea mea adresată doamnei Gorgoneț: “*Cu ce generali, cu ce colonei lucra Cornel la fereală de legi și supraveghetori?*”, răspunsul a fost scurt: “*Nu mai știu, nu mai țin minte. Știu doar că se ducea la meciuri de fotbal în străinătate cu unu' Eugen Cristescu¹⁶, era mai-mare prin Poliție”.*

Așa mi-a fost deschis un alt capitol în cercetările mele.

Note:

1. IPROMIN, Institutul de Proiectări Miniere, București, a fost înființat în anul 1950 prin divizarea Institutului de Proiectări Industriale, la rândul lui înființat în 1948. Obiectivul de activitate al IPROMIN este descris succint în actul de înființare – HCM Nr. 968/1950 (art. 13): cercetarea tehnologică și economică în sectorul minier, de preparare și metalurgie; proiectarea obiectelor de tehnologie minieră, preparare și metalurgie neferoasă și siderurgie; asistență tehnică de specialitate pentru întreprinderi de profil; formarea de cadre de specialitate. Extracția anuală de masă minieră echivalentă, realizată prin studiile și proiectele IPROMIN, a crescut de la 15 milioane tone, în anul 1950, la 165 de milioane tone, în anul 1988, ca de

atunci să se reducă în ultimii ani la 50 – 60 milioane tone pe an. IPROMIN a fost desființat prin hotărârea C.P.Ex. din 7 noiembrie 1973.

2. **Mircea Florian** (1888 – 1960), *Recesivitatea ca structură a lumii*, București, Editura Eminescu, 1987, vol. II, p. 10. Filozof român, profesor la Universitatea din București; principalele publicații: *Știință și raționalism* (1926), *Cunoaștere și existență* (1939), *Reconstrucția filozofică* (1945), *Ce este conștiința* (1947). În lucrarea postumă, *Recesivitatea ca structură a lumii*, vol. I (1983), vol. II (1987), caută fundamentele existenței și propune o nouă viziune asupra lumii. În esență, el ajunge la concluzia că “recesivitatea reliefează inegalitatea logică a celor doi termeni ce constituie antinomia”, în înțelesul că “cei doi termeni nu sunt logicește echivalenți, ci unul este dominant, prim, celălalt recesiv, secundar”.

3. **Dumitru Stăniloae** (1903 – 1993), filozof român, profesor de Teologie. Absolvent al Facultății de Teologie din Cernăuți (1927), unde a obținut și doctoratul (1928). A urmat specializări în Teologie la Atena (1927 – 1928), München și Berlin (1928 – 1929). A fost profesor de Dogmatică la Academia Teologică din Sibiu (1929 – 1946), unde a fost și rector (1936 – 1946). Din 1948 și până în 1973 a fost profesor de Dogmatică și Simbolică la Institutul Teologic din București, cu o întrerupere (1958 – 1963), când a fost închis. În 1992 a fost ales membru al Academiei Române. A publicat *Catolicismul de după război*, Sibiu (1933); *Ortodoxie și românism*, Sibiu (1938); *Reflexii despre spiritualitatea poporului român*, Craiova (1992) și multe altele. Dintre traduceri menționăm *Filocalia sau Culegere din scrierile Sfinților Părinți*, Sibiu (1946). A publicat studii cu caracter istoric, fiind apreciat ca “titan al teologiei românești”.

4. **Petre Pandrea** (1904 – 1968), jurist, sociolog, jurnalist. Ca avocat pledant, a apărut în instanțe, scăpând de la moarte mulți comuniști, judecați în perioada interbelică, pe țărâniști, în anii 1947 – 1948 și pe acuzații din ordinele călugărești persecutate (1953 – 1958). A fost privat de libertate în regimul antonescian, arestat și condamnat în mai multe rânduri de regimul comunist. Autor al unor scrieri literar-filozofice și de specialitate: *Portrete și controverse*, *Pomul vieții*, *Procedură penală*, *Criminologia dialectică*, *Memoriile mandarinului valah* și altele.

5. **Mircea Florian**, *Recesivitatea ca structură a lumii*,

București, Editura Eminescu, 1987, vol. II, p. 52.

6. **Dumitru Stăniloae**, *Ortodoxie și românism*, București, Editura Albatros, 1998, p. 222.

7. **Petre Pandrea**, *Memoriile mandarinului valah*, București, Editura Albatros, 2000, p. 64.

8. **Dumitru Stăniloae**, *op. cit.*, p. 23 – 24.

9. **Ion Zamfirescu** (1907 – 2001), *Spiritualități românești*, București, Monitorul Oficial, Imprimeria Națională, 1941, p. 543. Filozof, profesor universitar, intermitent și profesor de liceu, la București. Cursul său de *Teoria valorii*, predat la Universitatea din București (1944 – 1948), reprezintă primul curs de axiologie care s-a ținut în România. Publică, între altele, *Spiritualități românești*, București, 1941; *Destinul personalității*, București, 1941; *Istoria universală a teatrului*, 3 vol., 1958 – 1968; *Istoria literaturii universale* (în colaborare); *Panorama dramaturgiei universale*,

București, 1973.

10. Construcție civilă cu mai multe niveluri, amplasată pe Calea Victoriei, colț cu str. Marconi. Aici, în anii 1945 – 1946, se afla unul dintre comandamentele trupelor sovietice.

11. Apelativ colocvial pentru **Elena Lupescu** (Wolf), “soția” morganatică a regelui Carol al II-lea.

12. Denumirea carierei de minereu de fier de lângă satul cu același nume, în județul Hunedoara. În anii '50, aici se foloseau și deținuții politici.

13. **Federalnaia Slujba Bezopasnosti** (Serviciul Federal de Securitate) – denumirea actuală a structurii de securitate din Federația Rusă.

14. **Iavnoe Razvedovatelnoe Upravlenie** (Direcția Generală de Informații) – denumire păstrată de multe decenii pentru instituția de informații militare.

15. **Ministerstvo Vnutrennîh Del** (Ministerul Afacerilor Interne) – denumirea Ministerului Federal de Interne.

16. **Eugen Cristescu** (1895 – 1950), fost șef al Serviciului Special de Informații de la 15 noiembrie 1940 până la 23 august 1944. A absolvit Seminarul Teologic din Iași, apoi Facultatea de Drept din același oraș. Tot la universitatea ieșeană obține titlul de doctor în științe juridice. A lucrat 14 ani la Siguranța Generală a Statului, apoi în Ministerul de Interne. A fost arestat la 24 septembrie 1944, în comuna Voinești, din Muscel, după ce se ascunsese în diferite zone ale țării. În aprilie 1945 a fost condamnat la 3 ani închisoare pentru fals în acte publice și abuz de putere. În al doilea proces, ținut la București în mai 1946, este condamnat la moarte pentru “crime de război și dezastrul țării”. Prin Înalt Decret Regal i s-a comutat pedeapsa la muncă silnică pe viață. Într-un proces, desfășurat în 1949, a fost condamnat la 5 ani închisoare pentru “crimă de instigare și lipsă de la serviciu fără învoire prealabilă”. S-a sfârșit din viață la 12 iunie 1950, în închisoarea Văcărești.

Editat și difuzat, cu acordul autorului, de Serviciul *Relații Publice* al **Bibliotecii Metropolitane București** după textul publicat în *ARHIVELE SECURITĂȚII*, culegere scoasă de **Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității** și publicată la Editura Nemira în 2005. E-mail: rp_mb@yahoo.com

Biblioteci și copii

Radu VLĂDUȚ

Ziua Filialei *DIMITRIE CANTEMIR*

În Piața Gemeni, pe strada Viitorului 52, la câțiva pași de Colegiul Național "Cantemir Vodă", se află Filiala *DIMITRIE CANTEMIR* a Bibliotecii Metropolitane București. E o clădire veche, încălzită cu lemne, cu două săli mici pentru cititori și un depozit imens, în care sunt aranjate pe rafturi aproape 50.000 de volume. Aceste dificultăți cu care se confruntă d-na Adriana Pană, unicul angajat al filialei, coordonator și bibliotecar totodată, nu îi diminuează însă entuziasmul cu care își desfășoară activitatea. Popularitatea de care se bucură în rândul elevilor de la liceul învecinat și de la școlile generale din cartier se datorează ușurinței cu care se apropie de cititori și plăcerii, dublate de răbdare, cu care le satisface toate cererile.

Pe 26 octombrie, în fiecare an, de Sfântul Dumitru, patronul spiritual al așezământului, se organizează "Ziua filialei", concomitent cu "Ziua Colegiului Cantemir Vodă". Cum spațiul restrâns al bibliotecii nu permite desfășurarea unui program de amploare și nici primirea unui număr mare de vizitatori, activitățile se desfășoară în incinta liceului, atât de familiară bibliotecarei, absolventă a acestuia nu cu mulți ani în urmă.

Și în acest an programul a fost consistent. La ora 9 a început sesiunea de referate susținute de elevi ai liceului, urmată de o întâlnire cu foști elevi și profesori cantemiriști. Apoi am urmărit piesa de teatru *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale, jucată de elevi din liceu, scenete comice după piese scurte și un moment liric susținut de Corul "Madrigal". Holul principal al liceului, care a găzduit manifestarea, s-a dovedit neîncăpător pentru public – format în principal din elevi, dar și din profesori și cititori ai bibliotecii – care au ocupat scările, balustradele și chiar pervazele ferestrelor.

Programul a fost organizat de directorul liceului, Mihai Constantin, profesorii Dumitru Balinte și Aurică Olteanu în colaborare cu Adriana Pană, entuziasta bibliotecară. Și-au adus aportul elevii Ana Maria Deaconu, Rodica Nicoleta Stănculescu și Ioana Ombaș.

Revenind astfel la bibliotecă, trebuie amintit că până în

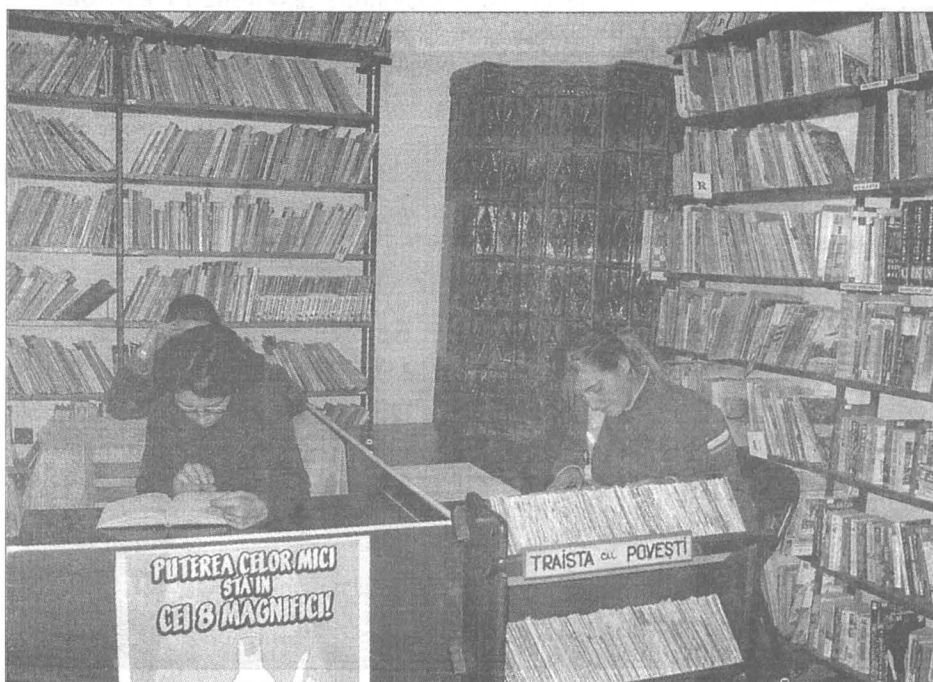
anul 1991 în localul bibliotecii a funcționat un depozit de carte pentru bibliobuze (un astfel de "vehicol de cultură" se află și acum în curtea filialei). Din 1991 s-a deschis aici bibliotecă publică pentru toate categoriile de cititori.

Localul bibliotecii – cu profil enciclopedic – este format din șapte încăperi, din care două cu acces liber la raft.

În relativ scurta sa perioadă de activitate, filiala a organizat lansări de carte, concursuri de desene pentru copii și diverse cenecluri literare. Pentru aceste manifestări, biblioteca a colaborat cu principalele instituții din zonă, printre cele de învățământ aflându-se Școala Centrală (fostul liceu "Zoia Kosmodemianskaia"), amintitul Colegiu "Cantemir-Vodă", Școala generală "Silvestru", Școala generală "Tudor Arghezi", Școala generală nr. 24 ș.a.

Dintre activitățile desfășurate în acest an la Filiala *DIMITRIE CANTEMIR* menționăm:

30 aprilie: *Ion Vinea – 110 ani de la nașterea poetului*, invitat prof. Dan Rusciski; 1 iunie: *Ziua copiilor*, program artistic cu elevi de la școlile din vecinătate; 8 iunie: *Pădurile – plămânu verde al planetei* – Ziua mondială a mediului înconjurător, invitat prof. Elena Răducanu.

Adresa: str. Viitorului 52, sector 2
 Telefon: 210.19.85
 Mijloace de transport: tramvaiele 5, 16; troleibuzele 86, 79; autobuzele 133, 135
 Program: Luni – Joi 9 – 17; Vineri 8 – 16
 Bibliotecar coordonator: Adriana Pană
 Fond de carte: cca. 50.000 de volume
 Nr. utilizatori: cca. 3.300

Parteneriat

Soricelul mofturos de Ilie Stanciu și O poveste cu tâlc pentru unii copii de Bob Friedman sunt două dintre spectacolele realizate până în prezent de Teatrul de păpuși "Licurici" al Bibliotecii ION CREANGĂ, coordonat de d-na Gabriela Stamatiade, împreună cu elevii Școlii Speciale nr. 10 din București, aflați în grija învățătoarei educatoare Cristina Trufașu.

Spectacolele fac parte dintr-un proiect de colaborare între Biblioteca Metropolitană București, prin Biblioteca ION CREANGĂ – șef Serviciu Programe pentru copii, Delia Nistor, și Școala Specială nr. 10 – director prof. Floare Manolescu, care are drept scop socializarea copiilor prin participarea la programele Bibliotecii și ale Teatrului de păpuși. Proiectul este prevăzut să se încheie în luna iunie 2006.

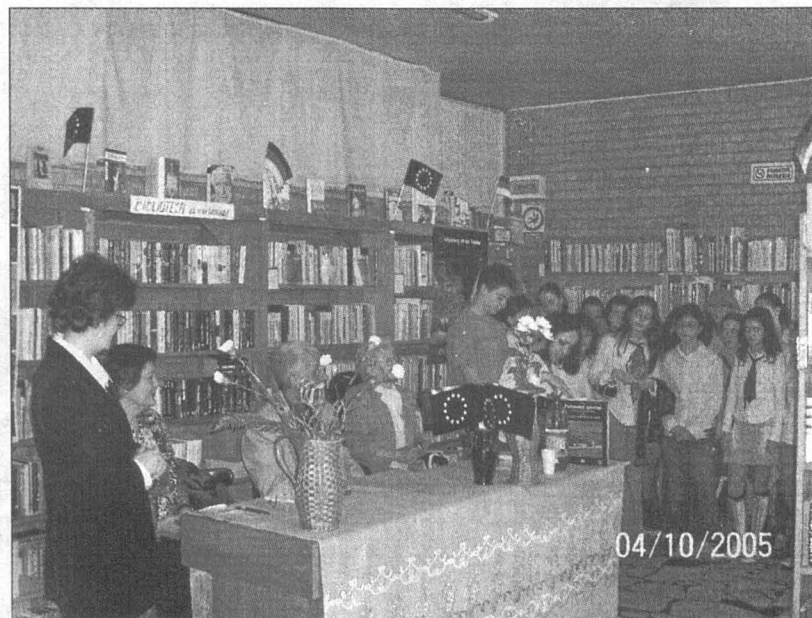
Biblioteca ION CREANGĂ oferă

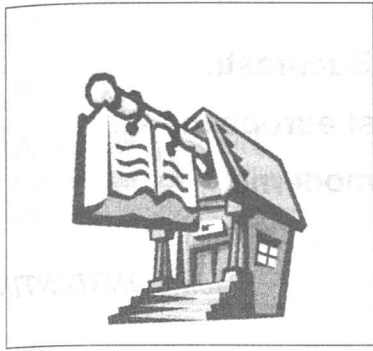
elevilor consultanță și acces la Ludotecă, sala de lectură, sălile de împrumut, la vizionarea spectacolelor susținute de "Licurici", facilitează împrumutul de suporturi media: casete audio-video, CD-uri (povești, literatură), împrumutul la domiciliu, pune la dispoziție materiale de referință: dicționare, enciclopedii, lucrări de sinteză, albume de artă la sala de lectură.

Să-i amintim aici și pe noii "păpușari" ai Teatrului "Licurici": David Anghel, cls. III A, Marian Anghel, cls. VI A, Cristian Costache, cls. III A, Violeta Dragu, cls. VIII A, Elena Valentina Dumitrescu, cls. VIII B, Daniel Duță, cls. VII B, Marian Gheorghe, Vasilica Gherge, cls. VIII B, Ștefania Daniela Marin, cls. VII B, Beatris Mincă, cls. VI A, Georgeta Moț, cls. VIII B, Victor Onofrei, cls. VIII, Viorel Rizoiu, cls. VIII B.

Deutschland

Ziaua Germaniei a fost marcată de Biblioteca Metropolitană București la Filiala ION NECULCE. Coordonatoarea proiectului, Eugenia Popescu, șefa Biroului Zonal 3, a propus auditoriului, marți, 4 octombrie 2005, un program dens care a debutat cu o interesantă prezentare a celei mai mari forțe economice a Europei. Impresiile de călătorie ale poetei Ioana Piersic au captat asistența, ca și momentele artistice, bilingve, prezentate de elevi ai Școlii nr. 200 și ai Liceului ALEXANDRU VLAHUȚĂ, colective conduse de învățătoarea Elena Trifănescu și prof. Mariana Rădulescu. Ambasada Germaniei, prin Institutul GOETHE și Casa SCHILLER, au oferit mici cadouri tuturor celor prezenți. (GSM)

ZAKOPANE

Cea de-a IV-a Conferință Internațională a Asociației Bibliotecarilor din Polonia

Organizată de Asociația Bibliotecarilor din Polonia, în perioada 24 – 26 octombrie 2005, s-a desfășurat la Zakopane cea de-a IV-a Conferință Internațională a Asociației, cu tema: *Direcții ale dezvoltării bibliotecilor publice din orașe și districte. Cercetare pentru activitățile standard*. Au participat reprezentanți ai bibliotecilor publice din Polonia și invitați din România, Ucraina, Lituania și Bulgaria. Lucrările s-au desfășurat în limbile engleză, rusă și polonă.

Au rostit alocuțiuni Președintele Asociației Bibliotecarilor din Polonia, **Jan Krajewski**, și reprezentantul Ministerului polonez al Culturii. Dintre referatele prezentate, amintim:

Maria Bochan, Biblioteca Municipală din Piła, Polonia: *Rolul, sarcinile și organizarea bibliotecii publice raionale*.

Jadwiga Niczyporuk, Biblioteca Municipală din Bogatyn, Polonia: *Activitatea Bibliotecii W. Zytawski*.

Emil Demirev, Centrul de informare al Bibliotecii Municipale din Varna, Bulgaria: *Centrul Municipal de Informare. Realizare și proiecte curente*.

Prof. Jan Malicki, Biblioteca Regională din Katowice, Polonia: *Bibliotecile publice din regiunea Sileziei din perspectivă universală*.

Jadwiga Pijanowska, Biblioteca Municipală din Szczytno, Polonia: *Bibliotecile deschise utilizatorilor*.

Janina Małgorzata Halec, Biblioteca Municipală din Leszno, Polonia: *Biblioteca Publică Municipală – o varietate de structuri și funcțiuni*.

Anna Zbytniewska, Biblioteca Municipală din Kraśnik, Polonia: *Biblioteca viitorului și modelul strategiei de dezvoltare a Bibliotecii Publice Municipale din Kraśnik*.

Vasil Vitenko, Biblioteca Municipală din Tarnopol, Ucraina: *Stadiul și perspectivele de dezvoltare a bibliotecilor municipale din Ucraina – experiența Bibliotecii din Tarnopol*.

Danuta Pol-Czajkowska, Biblioteca Municipală din Olsztyn, Polonia: *Modelul Bibliotecii pentru tineret, exemplul "Planetei 11" din cadrul Bibliotecii Municipale din Olsztyn*.

Małgorzata Forusińska, Biblioteca Municipală din Bełchatów: *Relațiile publice în cadrul Bibliotecii Municipale din Bełchatów*.

Zenonas Vaškevičius, Biblioteca Municipală din Vilnius, Lituania: *Bibliotecile mici din Lituania – Direcțiile de dezvoltare*.

Larysa Luhova, Biblioteca Municipală din Lwów, Ucraina: *Bibliotecile mici din Ucraina – provocări și strategii de dezvoltare*.

Anna Zasada, Biblioteca Municipală din Oleśnica, Polonia: *Imaginea nouă a Bibliotecii Publice, exemplu din activitatea Bibliotecii Municipale din Oleśnica*.

Janina Tylman, Biblioteca Municipală din Dębno, Polonia: *Rolul climatului Bibliotecii Publice în educație, informare locală și cultură*.

Krystyna Brodowska, Biblioteca Municipală din Sieradz, Polonia: *Formarea rețelei de cooperare a bibliotecilor din district, cu utilizarea unui exemplu din Sieradz*.

Roman Wojciechowski, Biblioteca Municipală din Sopot, Polonia: *Biblioteca din Sopot, permanent punct de cultură și educație pe harta orașului*.

Jerzy Kondras, Biblioteca Municipală din Śrem, Polonia: *Marketingul promoțional, exemplul Bibliotecii Municipale din Śrem*.

Leszek Masadyński, Software Socrates, Varșovia, Polonia: *Internetul în sistemele SOWA și SOWA 2*.

În calitate de reprezentant al Bibliotecii Metropolitane București, Ion Constantin, coordonator-responsabil al Filialei "Pantelimon Halippa", a susținut comunicarea: *Politica regională a Bibliotecii Metropolitane București. Filiala pentru cultură și civilizație central și sud-est europeană – posibil model al unei biblioteci comunitare moderne*. Biblioteca noastră este prezentă pentru a doua oară la Conferințele acestei asociații. Președintele Asociației, Jan Krajewski, a amintit în termeni pozitivi participarea, la ediția a III-a a conferinței (octombrie 2004), a Angelei Oprea, care a prezentat comunicarea: *Rolul Bibliotecii Metropolitane București în crearea și consolidarea identității locale și regionale*.

Comunicările și dezbaterile au suscitat un viu interes, relevând problemele complexe ale bibliotecilor publice în procesul de reformă, similitudini și particularități în țările participante, necesitatea informării reciproce și a colaborării pe plan regional, în contextul globalizării și unificării europene. (I. C.)

BIBLIOTECA PUBLICĂ

Politica regională a Bibliotecii Metropolitane București.

Filiala pentru cultură și civilizație central și sud-est europeană –
posibil model al unei biblioteci comunitare moderne

Ion CONSTANTIN

În viziunea Noii Europe, la începutul mileniului III, Biblioteca Publică reprezintă un important instrument al democrației, valorificând patrimoniul cultural și sprijinind pluralitatea culturilor, formând și întreținând spiritul comunitar. Explozia informațională din ultimele decenii a impus cu acuitate globalizarea accesului la sursele de informare și documentare științifică. În acest context, caracterizat prin tendința spre o civilizație a cunoașterii, rolul Bibliotecii Publice devine tot mai complex.

Manifestul UNESCO privind Biblioteca Publică (1994) concepe această instituție drept o forță importantă în integrarea europeană și în procesele majore ale lumii contemporane. Integrarea europeană nu poate fi decât opera tuturor societăților europene. Cooperarea între Bibliotecile Publice de pe continent și între utilizatori este chemată să sprijine substanțial acest proces extrem de complex.

Biblioteca Publică devine, astfel, tot mai mult o instituție activă și performantă, constituind un mediu de învățare, de lucru eficient al specialiștilor, prin formarea unei rețele cu partenerii externi, în primul rând, cu cei regionali. Prin organizarea colecțiilor și serviciilor accesibile prin rețele (biblioteci digitale), Biblioteca Publică prelucrează și gestionează informații, producând în comun cu alte biblioteci baze de date referitoare la cultura regională, realizând în acest scop o eficiență colaborare inter-bibliotecară, intrând în rețea cu serviciile culturale regionale. Biblioteca Publică poate contribui, astfel, la succesul și prosperitatea regiunii.

Biblioteca Publică poate constitui, implicit, un factor de stabilitate în afirmarea culturii în țările central și sud-est europene. După trecerea a o jumătate de secol comunist, când cunoașterea reciprocă a fost parțial întreruptă, Biblioteca Publică are sarcina de a contribui la reînnoirea acestor legături, exercitând un rol major în reluarea vechilor relații de cooperare în spirit european contemporan. Aceasta se impune cu atât mai mult cu cât europenii caută identificarea caracteristicilor culturale comune și promovarea unității în diversitate. Experiența central și sud-est europeană și formele ei de cooperare și de urgență culturală reprezintă astăzi valori importante care trebuie incluse în patrimoniul spiritual al continentului. Iar rolul bibliotecii în solidarizarea valorilor culturale și de civilizație ale regiunii noastre este esențial.

Pe de altă parte, constatăm că în lumea modernă se manifestă tot mai mult tendința specializării bibliotecilor. Acestea cooperează în mod tradițional pentru a răspunde marilor provocări. Astfel, biblioteca achiziționează și organizează documente pe un profil anume și oferă informații efi-

ciente și rapide, precum și servicii detaliate diferitelor grupuri de beneficiari.

Personalul bibliotecilor este format din specialiști în știința informării care colaborează cu echipe de cercetare din diverse domenii. Legătura dinamică dintre bibliotecari – ca profesioniști ai cunoașterii – și tehnologiile informaționale impune și o interfață electronică tot mai complexă. Ca urmare a performanțelor obținute în acest domeniu, bibliotecile specializate pot oferi o gamă variată de servicii, de la cele de informare generală până la cercetare, evaluare, analiză și prelucrare a informației.

Aflată de mulți ani în centrul vieții cultural-spirituale locale, Biblioteca Metropolitană București acoperă necesitățile de informare, documentare și educație permanentă ale unui areal extins și cu consistență demografică mare, specifică unei reședințe de stat, fapt ce determină complexitatea organizării și desfășurării activității ei. Biblioteca Metropolitană București e în plin proces de redefinire a strategiei politicii sale regionale, manifestând interes pentru inițierea de contacte și dezvoltarea colaborării cu instituții similare din regiunea central și sud-est europeană. Nu în ultimul rând avem în vedere faptul că istoria Bucureștilor a înregistrat, de-a lungul timpului, evenimente și fapte remarcabile, iar cultura și civilizația de aici au devenit reprezentative pentru întreaga spiritualitate românească, embleme ale identității naționale, repere pentru spațiul central și sud-est european.

În ultimii ani, Biblioteca Metropolitană București a stabilit contacte cu biblioteci similare ale țărilor din zonă. Se distinge astfel colaborarea cu Biblioteca Municipală “B. P. Hasdeu” din Chișinău; în baza relațiilor dintre Primăria Bucureștilor și cea din Chișinău, a protocolului de colaborare încheiat între Biblioteca Metropolitană București și Biblioteca Municipală “B. P. Hasdeu” din Chișinău, la 15 ianuarie 1992 a fost înființată acolo Biblioteca Publică “Onisifor Ghibu”.

Biblioteca Metropolitană i-a acordat un sprijin susținut încă de la înființare, atât în plan logistic, pentru formarea și dezvoltarea colecțiilor de publicații, asigurarea materialelor necesare operațiunilor biblioteconomice, cât și în cel al resurselor umane, prin pregătirea și perfecționarea colegilor moldoveni în tehnicile și practicile de specialitate.

Au fost organizate, de asemenea, periodic, manifestări culturale comune, consacrate unor teme majore ale istoriei, culturii și civilizației românești.

Datorită sprijinului acordat, Biblioteca Publică “Onisifor Ghibu” s-a afirmat ca un puternic centru cultural românesc în Republica Moldova, prin intermediul cărților,

ziarelor, revistelor și al altor documente grafice și audiovizuale în limba română și cu alfabet latin.

Experiența pozitivă dobândită și oportunitățile existente pentru inițierea și dezvoltarea colaborării cu alte instituții de profil din țările vecine au impus dezvoltarea și extinderea activității Bibliotecii Metropolitane în acest domeniu. S-a înființat, astfel, filiala specializată "Pan Halippa" pentru cultură și civilizație central și sud-est europeană.

Aici se află în curs de constituire un fond special de publicații și documente privind cultura și civilizația din țările central și sud-est europene. O importanță deosebită se acordă istoriei și culturii comunităților românești din spațiile limitrofe țării noastre. S-au întreprins măsuri de selectare a materialelor de profil existente în patrimoniul Bibliotecii Metropolitane București și este în plină desfășurare un program de achiziții pentru dezvoltare și actualizare cu noi apariții editoriale. Concomitent, se fac achiziții de documente și publicații vechi din colecții particulare sau din alte surse. În același timp are loc inițierea și extinderea schimbului inter-biblioteca cu instituții interesate din străinătate.

În viitorul apropiat, primul atribut al filialei "Pan Halippa" va fi transpunerea în practică a prevederilor protocolului de colaborare încheiat cu Biblioteca Municipală "B. P. Hașdeu" din Chișinău, urmând ca, în mod gradual, să se

dezvolte caracterul specializării filialei în culturi și civilizații central și sud-est europene. Pentru realizarea obiectivului propus, Biblioteca Metropolitană București este interesată în inițierea de protocoale și înțelegeri cu bibliotecile din capitalele țărilor din regiunea noastră, cu alte instituții și fundații care au ca obiectiv statutar cultura și civilizația sud-est europeană. Un rol important în dezvoltarea colaborării îl va avea proiectul *Biblioteca Virtuală Metropolitană*, aflat în curs de derulare. Scopul său este realizarea unui sistem integrat, care va permite constituirea, implicit, a Catalogului Electronic al Bibliotecii Metropolitane, prin găzduirea, gestionarea, accesarea, respectiv distribuirea prin Internet a descrierilor bibliografice în format electronic, precum și a textului atașat acestora prin digitizarea / structurarea operelor aparținând patrimoniului cultural național.

Prezenta comunicare se dorește a fi și un apel colegial și amical pentru inițierea de legături cu cei interesați de integrarea într-un sistem informatizat central și sud-est european a bibliotecilor.

(Comunicare prezentată la Conferința de la Zakopane)

EVENTIMENT EDITORIAL

Lansarea la Wrocław a cărții *Din istoria Poloniei și a relațiilor româno-polone*

În ziua de 27 octombrie 2005, a avut loc, la Universitatea din Wrocław, lansarea cărții *Din istoria Poloniei și a relațiilor româno-polone* de Ion Constantin, apărută de curând la Editura Biblioteca Bucureștilor.

Organizată cu sprijinul Ambasadei României la Varșovia, în colaborare cu consulul onorific al României la Wrocław, domnul architect Cornel Calomfirescu, și Institutul de Relații Internaționale al Universității din Wrocław, acțiunea a constituit un prilej de promovare a cercetărilor istoriografice din țara noastră, referitoare la problematica relațiilor româno-polone.

Au participat cadre didactice – prof. dr. Teresa Łoś-Nowak, prorector al Universității, și prof. dr. Romuald Gelles, fost rector al acestei instituții, cercetători și studenți.

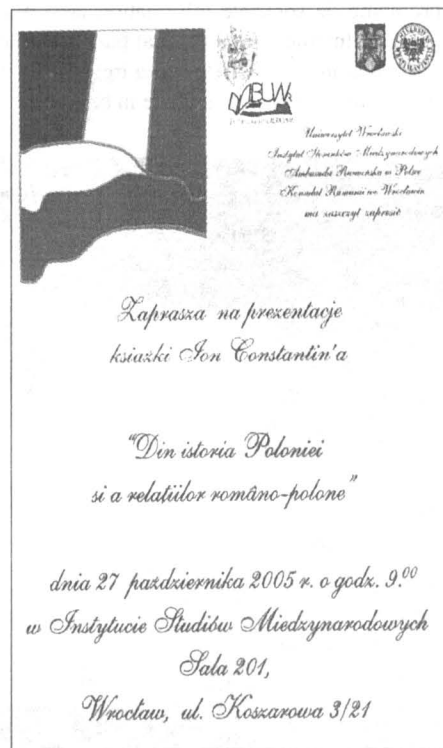
Din partea Ambasadei României a participat doamna Ludmila Catargiu, consilier cu probleme culturale.

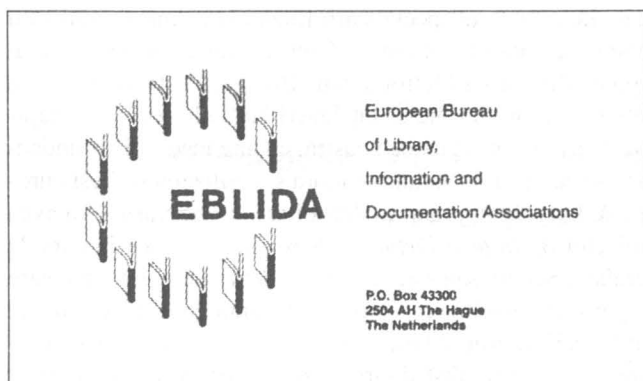
Autorul a prezentat succint, în limba polonă, conținutul lucrării. De asemenea, a subliniat tradiția istorică a relațiilor româno-polone, raporturile bilaterale după cel de-al doilea război mondial, evoluția relațiilor din ultimii ani. A evocat parteneriatul special româno-polon, trilaterală România – Polonia – Ucraina și interfețele culturale dintre cele două popoare.

Evenimentul a suscitat un viu interes, datorat și faptului că auditoriul a luat cunoștință de conținutul lucrării din rezumatul în limbile polonă și engleză, distribuit înaintea manifestării.

În intervențiile lor, prof. dr. Romuald Gelles și alții au subliniat că lucrarea se adresează atât specialiștilor, cât și publicului larg, fiind așteptată traducerea și editarea ei în Polonia.

În acest context, s-a remarcat interesul crescând în Polonia pentru cunoașterea valorilor culturale românești. (I. C.)

EBLIDA

Orizonturi Programe Inițiative

Comisia Europeană și provocările societății informaționale

Pe 30 septembrie a.c., Comisia Europeană și-a făcut cunoscută strategia de prezentare, pe Internet, a patrimoniului european scris și audiovizual.

O dată cu trecerea în format digital a patrimoniului european istoric și cultural, cetățenilor europeni li se va da posibilitatea de a-l utiliza în diferite scopuri, iar inventatorilor, artiștilor și întreprinzătorilor li se va furniza materia primă de care au nevoie.

Comisia propune o concentrare de forțe din partea statelor membre UE pentru ca patrimoniul să fie digitizat, conservat și disponibil tuturor. A fost prezentat un prim set de acțiuni la nivel european și au fost lansate invitații pentru comentarii sub forma unei consultări on-line (data limită pentru răspunsuri este 20 ianuarie 2006). Răspunsurile se vor constitui într-o propunere pentru o Recomandare privind digitizarea și conservarea digitală, care va fi prezentată în iunie 2006.

“Fără o memorie colectivă nu suntem nimic și nu putem realiza nimic. Ea ne definește identitatea și noi o folosim continuu în tot ceea ce întreprindem”, a spus comisarul Reding, specializat în probleme de societate informațională și media. “De la Gutenberg încoace, Internetul este cel mai puternic instrument de stocare și de schimb al informației, de aceea trebuie utilizat pentru a face accesibile tuturor documentele aflate în bibliotecile și arhivele Europei”.

Jan Figel, comisar EAC, a adăugat:

“Cooperarea europeană este o necesitate în acest domeniu: este vorba de a asigura conservarea și accesul la patrimoniul cultural comun pentru generațiile viitoare”. Nu este simplu să oferi acces liber, pe Internet, la resursele bibliotecilor și arhivelor din Europa. Vorbim, pe de o parte, despre materiale foarte diferite: cărți, fragmente cinematografice, fotografiile, manuscrise, discursuri și înregistrări muzicale. Pe de altă parte, trebuie să facem o selecție dintr-un număr mare de volume, în jur de 2,5 miliarde de cărți și periodice legate – din bibliotecile europene – și milioane de ore de film și înregistrări video – din arhivele audiovizuale.

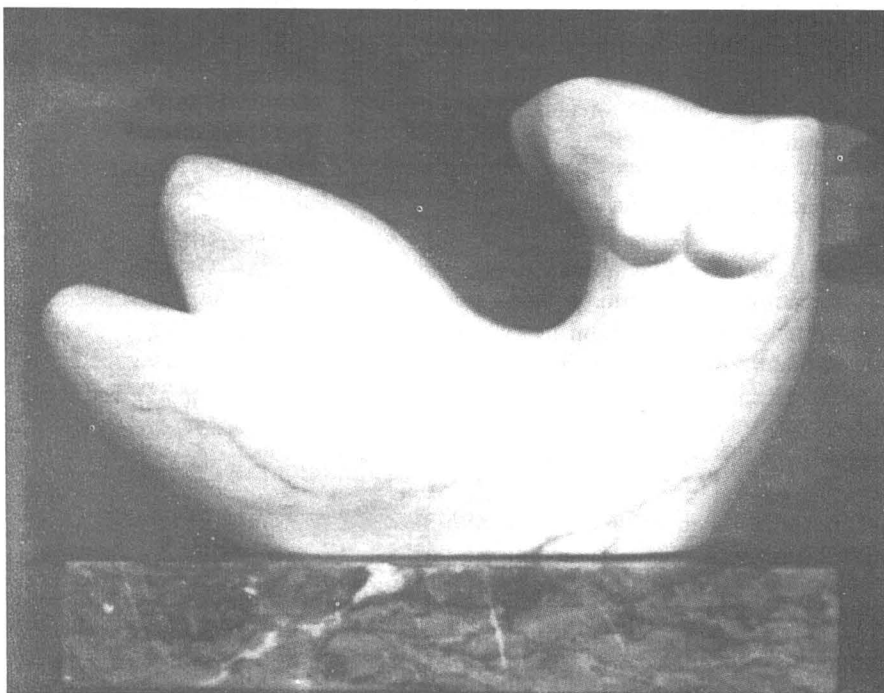
Comunicatul Comisiei stabilește trei direcții-cheie de acțiune: **digitizare, accesibilitate on-line și conservare digitală**. În prezent, există din partea statelor membre câteva inițiative, dar acestea sunt fragmentate. Pentru a evita crearea unor sisteme incompatibile și ineficiente, Comisia propune ca statele membre și instituțiile culturale importante să se alăture eforturilor UE pentru ca bibliotecile digitale să devină o realitate pretutindeni în Europa. Implicarea particulară și parteneriatele public/privat sunt elemente-cheie în atingerea acestui obiectiv.

Comisia își va accelera munca de coordonare și va contribui la finanțare prin programe de cercetare, ca și prin programul *eContent plus*:

- Rezultatele consultării on-line asupra digitizării și conservării digitale (2005) vor servi Recomandării propuse de Comisie (2006). De asemenea, ele vor fi luate în considerare pentru alte inițiative relevante, cum ar fi: revizuirea legislației UE în ceea ce privește copyrightul (2006) și implementarea programelor de cercetare și dezvoltare ale Comunității (2007). Un grup de consultanță în domeniul bibliotecilor digitale va îndruma Comisia către cel mai bun mod de a face față provocărilor identificate la nivel european;

- Colaborarea dintre statele membre va fi facilitată de o actualizare a planului de acțiune Lund, asigurând o ghidare operațională în digitizare (2005), și se va baza pe indicatori cantitativi pentru a măsura progresul. Comisia va colabora cu instituțiile culturale – bibliotecile naționale și de depozit legal – pentru a garanta o acțiune coordonată la nivel european;

- Comisia a pus la dispoziție 36

milioane € pentru o cercetare privind accesul la patrimoniul cultural și conservarea digitală prin cel de-al VI-lea Program-cadru (2005). Prin cel de-al VII-lea Program-cadru, cercetarea în acest domeniu se va dezvolta considerabil, constituindu-se o rețea a Centrelor de Competență, în domeniile digitizării și conservării (2007), iar între anii 2005 și 2008, programul *eContent plus* va contribui cu 60 milioane € pentru a face interoperabile serviciile și colecțiile naționale digitale și pentru a facilita accesul multilingual și utilizarea conținutului cultural.

* * *

Pe 20 septembrie a.c., Comisia Europeană a lansat o consultare publică cu privire la modul de îmbunătățire a competitivității sectorului editorial în economia digitală aflată în dezvoltare. Rezultatele consultării, care sunt așteptate la mijlocul lunii noiembrie 2005, ar trebui să-i ajute pe responsabilii politicii UE să înțeleagă mai bine nevoile și provocările industriei editoriale europene.

Punctul de plecare îl constituie un studiu al Comisiei despre factorii care afectează indicatorii de competitivitate din industria editorială, care evidențiază faptul că inovația și reforma sunt provocările majore cu care se confruntă acest domeniu în UE. Sunt așteptate comentariile tuturor părților interesate privind: obstacole în dezvoltarea ICT; modele de afaceri, incluzând sistemele de management al drepturilor digitale (DRM); structurile proprietății media; diferite proceduri de reglementare (ex.: media cu licență, presa fără licență și reguli de publicitate).

Vor fi analizate toate răspunsurile și se va acționa în sensul unui suport pentru partenerii mici de pe piața media, care doresc să pună în discuție anumite probleme.

Pe 23 septembrie, editori șefi din Austria, Danemarca, Lituania, Luxemburg, Malta, Olanda, Spania și Marea Britanie s-au întâlnit la Bruxelles pentru a schimba idei în ceea ce privește modul în care presa scrisă din Europa face față provocărilor și oportunităților implicate de publicarea on-line, digitizarea și de competiția intensificată de pe piața publicității. Rezultatele consultării vor fi prezentate la întâlnirea editorilor, din 6 decembrie, de la Bruxelles.

* * *

Într-o comunicare despre *eAccesibilitate*, adoptată pe 15 septembrie a.c., Comisia cere statelor membre să promoveze inițiativele UE privind *eAccesibilitatea* și să încurajeze asimilarea acestora de către industrie. Aceasta include principalele rezultate ale unei consultări care a avut loc anul acesta, care arată că există o lipsă de consistență a produselor și serviciilor ICT accesibile în Europa.

Comisia crede că o acțiune coordonată a statelor membre UE este necesară pentru a face ICT accesibile tuturor, în special persoanelor cu dizabilități și vârstnicilor. Mai degrabă decât să propună direct o nouă legislație, Comisia ar trebui să exploreze posibilitățile disponibile cu agenții împuterniciți (ex. utilizatori, industrie de profil și organisme de standardizare).

Comisia propune folosirea a trei sisteme strategice disponibile statelor membre: contractele publice de mijlocire în domeniul ICT, sisteme de certificare pentru produse și servicii accesibile și o mai bună utilizare a potențialului legislației existente privind *eAccesibilitatea*.

Progresul va fi evaluat pe parcursul a doi ani, timp în care, dacă e necesar, pot fi propuse măsurători adiționale privind, mai ales, o nouă legislație.

Europa sărbătorește Ziua Limbilor

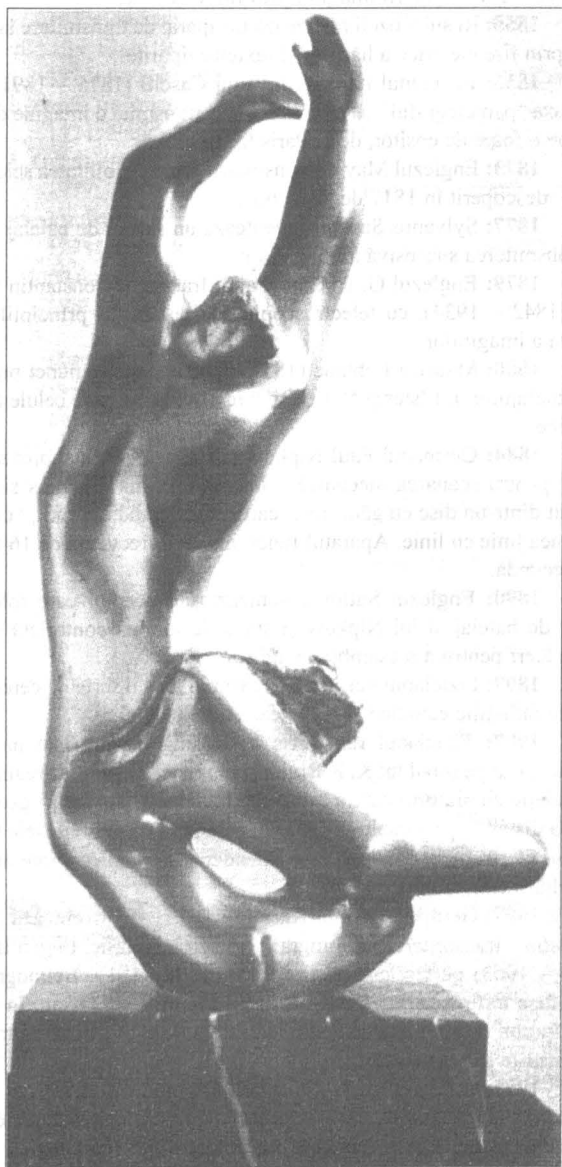
26 septembrie este *Ziua Europeană a Limbilor*. Organizată anual din 2001 de Consiliul Europei, Ziua Europeană a Limbilor e sărbătoarea diversității lingvistice europene și o parte însemnată a campaniei de încurajare a învățării mai multor limbi pe continent.

Anul acestea, Comisia Europeană a prezentat rezultatele Euro barometrului, instituit în luna iunie, care a evaluat cunoașterea limbilor străine în rândul cetățenilor europeni. S-a stabilit că 50% din populația Europei spune că poate vorbi o limbă străină; engleza e cunoscută ca a doua limbă de o treime a populației Uniunii Europene și aproape opt din zece școlari pot folosi cel puțin o limbă străină.

Comisia a decis să întreprindă 45 de acțiuni la nivel european, între 2004 și 2006 (vezi *Planul de acțiune pentru promovarea învățării limbilor și a diversității lingvistice*, iulie 2003) și va publica în toamna aceasta un comunicat despre multilingualism, stabilindu-și astfel strategia pentru anii viitori.

(Din buletinul EBLIDA "Hot News",
septembrie 2005)

Traducere de Sinziana-I. B.-BRĂTEANU

Scurtă istorie a mijloacelor de comunicare din România

- V -

Liviu BUTUC

5.5. Televiziunea

Tehnică de transmitere la distanță (gr. *tele* = departe + *visio* = spectacol), cu mijloace de telecomunicație, a imaginii obiectelor în mișcare. Se deosebesc: televiziune plană și în relief (stereoscopică) și televiziune monocromă (alb-negru) și policromă (în culori), precum și televiziune analogă și digitală. Din aceeași familie de cuvinte: a televiza, televizor. Termenul inventat în franceză, în anul 1900, îndeplinește dorința omului de a vedea imaginile de la distanță, dincolo de limitele genetice ale senzoriului vizual, care este "orbit" de depărtare.

Evoluție istorică

1668: Isaac Newton inventează telescopul pentru a observa corpurile cerești; este primul obiect în a cărui denumire s-a folosit componenta "tele" (din limba greacă) care dă cuvintelor sensul de depărtare.

1842: Fizicianul englez Alexander Bain pune fundamentele teoretice ale transmiterii imaginii prin fire electrice.

1855: Rusul Kozeli realizează un aparat de transmitere la distanță prin fire electrice a hârtiilor și textelor tipărite.

1856: Fizicianul italian Giovanni Caselli (1815 – 1891) inventează "pantelegraful" cu care a reușit să transmită o imagine desenată pe o foaie de cositor, de la Paris la Lyon.

1873: Englezul May demonstrează fotosensibilitatea seleniului, descoperit în 1817 de Berzelius.

1877: Sylvanus Sawyer inventează un sistem de baleiaj pentru transmiterea succesivă a imaginilor.

1879: Englezul G. R. Carey, apoi francezul Constantin Senlecq (1842 – 1934), cu telectroscopul său, au expus principiile de analiză a imaginilor.

1880: Maurice Leblanc (1857 – 1923) pune la punct principiul baleiajului. J. Elster și N. F. Geitel realizează primele celule foto-electrice.

1884: Germanul Paul Nipkow (1860 – 1940) elaborează un patent pentru scanarea mecanică a imaginii, cu un ingenios sistem alcătuit dintr-un disc cu găuri mici care, atunci când era rotit, "citea" imaginea linie cu linie. Aparatul funcționa cu o frecvență de 16 imagini/secundă.

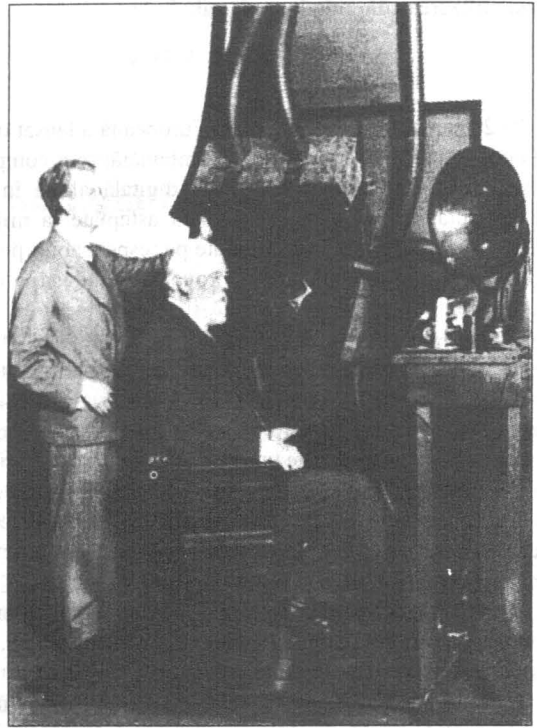
1890: Englezul Sutton inventează un receptor care folosea discul de baleiaj al lui Nipkow și sursa de lumină controlată de o celulă Kerr pentru a reasambla imaginea.

1897: Fizicianul german K. F. Braun face o serie de cercetări privind radiațiile catodice și inventează tubul catodic.

1907: Fizicianul rus Boris L. Rosing construiește un tub catodic bazat pe tubul lui K. F. Braun și reușește, în 1911, să realizeze o instalație cu ajutorul căreia transmite imaginea unei figuri geometrice la distanță, prin cablu. Tubul său catodic a creat premisele televiziunii electronice, de aceea este considerat un pionier important al dezvoltării televiziunii.

1907: Germanul Arthur Korn (1870 – 1945) inventează foto-telegrafia – transmiterea de fotografii prin fir telegrafic. Eugen Belin (1876 – 1963) perfecționează procedeul și, din 1911, Belinograful său difuza în timp de 12 minute o fotografie de 13 x 18 cm. În timpul primului război mondial Belinograful va fi utilizat pentru a transmite mesaje secrete codificate.

1908: Scoțianul A. A. Campbell Swinton emite, într-un articol din revista "Natura", idei remarcabile privind televiziunea electronică: descompunerea, transmiterea și recompunerea imaginii prin

În 1926, inventatorul scoțian John Logie Baird a folosit discurile rotitoare ale lui Nipkow pentru a face prima demonstrație de televiziune

mijloace electronice.

1923: Ruso-americanul Vladimir Kosma Zworykin pune bazele televiziunii electronice, inventând "iconoscopul" – primul tub electronic de captare a imaginilor.

1924: Se realizează o demonstrație publică utilizând tubul catodic ca receptor și o cameră rudimentară ca emițător. Imaginea obținută era doar o umbră vagă. Zworykin își dă seama că problema cea mai importantă era realizarea unei camere de luat vederi.

1925: Ch. Jenkins (în SUA) și J. L. Baird (în Marea Britanie) realizează prototipurile televiziunii mecanice. În același an, J. Baird pune bazele primei societăți de televiziune din lume, "Television Limited", cu un capital de 500 de lire.

1926: J. L. Baird realizează prima demonstrație publică de televiziune mecanică monocromă (cu disc Nipkow) care a servit la câteva emisiuni experimentale în Anglia, în perioada 1929 – 1935. E. Belin și Howeck reușesc, în Franța, receptarea de imagini pe ecran catodic.

1927: Are loc o demonstrație publică de televiziune pe o linie de telecomunicație între Washington DC și Bell Telephone Laboratories în New York City. Se transmit primele fotografii color de la San Francisco la New York, pentru "New York World"¹³⁴. Farnsworth realizează prima telecameră electronică și îmbunătățește sistemul video la 60 de linii.

1928: J. L. Baird obține experimental, în studiu, primele imagini de televiziune în culori și lansează o campanie de publicitate pe tema "televiziunea pentru toți" și "televiziunea acasă". V. K. Zworykin inventează pentru RCA tubul catodic de recepție (cine-scopul) urmat, în 1931, de tubul analizator al camerei (iconoscopul);

în Germania, Oficiul Poștelor patronează experiențe TV cu 30 de linii.

Septembrie 1929: J. L. Baird începe emisiunile experimentale cu o imagine rudimentară de 30 de linii, iar doi ani mai târziu inițiază comercializarea primelor 1.000 de aparate de recepție TV. Laboratoarele Bell (SUA) fac și ele primele demonstrații de televiziune în culori.

1930: În SUA, RCA (Radio Corporation of America) difuzează cele dintâi programe publice de televiziune pe ecranele unui cinematograful din New York.

1931: În SUA, RCA construiește un emițător TV în vârful clădirii Empire State Building din New York. Farnsworth, în SUA, și Manfred von Ardenne, în Germania, construiesc primele modele de tele-receptoare; se efectuează și în URSS primele transmisiuni TV. În Franța, Compania Generală de Televiziune stabilește o legătură între Le Havre și Toulouse. În Franța, René Barthélémy (1889 – 1954) realizează, la 14 aprilie 1931, prima transmisiune a unei imagini cu 30 de linii, de la Montrouge la Malakoff. În URSS, la 1 octombrie, încep primele experiențe publice de TV mecanică (30 de linii) la Moscova, ajungându-se la 120 de linii în 1932.

1932: RCA în SUA demonstrează un sistem complet electronic de televiziune după Zworykin și Campbell. În Franța, R. Barthélémy realizează un program de televiziune experimental de oră pe săptămână: Paris-Television.

1933: În SUA se obține imagine cu 240 de linii. În Germania se luca pe 180 de linii.

1934: Zworykin își continuă cercetările și pune bazele televiziunii moderne, electronice, utilizând pentru emiterie iconoscopul creat de el, iar pentru recepție tubul catodic Braun. În SUA, guvernul va impune ca standard o definiție minimă de 240 de linii și 25 de imagini pe secundă.

1935 – 1936: Televiziunea electronică se dezvoltă și în Anglia, Germania (în 1936 transmite direct Olimpiada pe ecrane stradale în șase mari orașe);

1936: BBC lansează primul post public de televiziune din Marea Britanie; SUA trece la 343 de linii. La Paris, R. Barthélémy, susținut de Georges Mandel, ministrul Poștelor, instalează primul studiu TV veritabil și trece de la 60 la 180 de linii. La Moscova începe construcția primului emițător de TV.

1937: Se adoptă în Germania sistemul TV cu 441 de linii. Franța obține un succes public cu televiziunea sa la al XIII-lea Salon al TFF și la Expoziția Universală de la Paris. În Marea Britanie, J. L. Baird se confruntă cu o acerbă concurență din partea firmei EMI, care se va impune definitiv din 1937, oferind programe regulate de televiziune.

1939: La Paris, Turnul Eiffel emitea, din studiourile de pe strada Grenelle, 15 ore de program pe săptămână, dar nu existau decât câteva sute de receptoare TV, dintre care multe instalate în locuri publice.

1940: În Italia exista o televiziune experimentală cu 441 de linii.

Între **1940 – 1946**, în Marea Britanie se întrerup emisiunile TV, deoarece frecvențele de TV permiteau orientarea avioanelor inamice.

1945: În SUA existau 6 stații de emisie TV și circa 10.000 de receptoare.

1946: BBC își reia emisiunile și adoptă sistemul cu 625 de linii.

1947: În Franța reîncep programele regulate de 12 ore pe săptămână.

1948: În SUA – 17 TV în 8 orașe; introducerea tranzistorului în producție.

1949: În SUA – 51 de stații în 23 de orașe.

1950: În SUA – 97 de stații în 36 de orașe.

27 noiembrie 1950: În Germania renaște televiziunea, mai întâi în orașul Hamburg. Îi urmează Berlinul, în 1951.

1950: Se dezvoltă televiziunea color în SUA (sistemul NTSC). Americanul Robert Tarlton pune bazele televiziunii prin

cablu – sistemul CATV (Community Antenna Television).

1956: Se inventează magnetoscopul (video) de înregistrare și stocare a imaginii.

1956: TV color în Canada.

1960: TV color în Japonia.

Emisiile regulate încep în: 1951, Olanda; 1953, Belgia și Danemarca; 1955, Austria, Luxemburg și Monaco; 1956, Suedia și Spania; 1957, Portugalia; 1958, Elveția, Finlanda, Iugoslavia; 1960, Norvegia; în Europa de Est s-au creat televiziuni de stat după cum urmează: 1952, R. D. Germană; 1953, Polonia și Cehoslovacia; 1958, Ungaria și România. În America: Cuba, Brazilia și Mexicul au televiziune din 1950; Japonia, 1953; India, 1959; China, 1958. În Africa: 1956, Algeria; 1960, Egipt; 1962, Maroc; 1963, Coasta de Fildeș, Gabon și Congo; 1965, Tunisia și Senegal; 1966, Zair¹³⁵.

1959: Henri de France pune la punct în Franța sistemul color SECAM (secvențial culoare cu memorie), iar din decembrie 1961 primul emițător din Turnul Eiffel.

1963: La Societatea germană Telefunken, Wilhelm Bruch pune la punct sistemul color PAL (Phase Alternative Line), versiune perfecționată a NTSC.

1964: Se lansează primul satelit de telecomunicație TV, Telstar 1. Se intră în era Mondovision.

1965: Devine operațional sistemul de sateliți "Intelsat".

1967: Primele emisiuni de televiziune în culori în Germania și Anglia (sistemul PAL); Franța și URSS, sistemul SECAM.

1970: Primele experiențe de digitizare a semnalului video. În Japonia se experimentează televiziunea de înaltă definiție (TVHD), cu peste 1.000 de linii.

1973: Se realizează primul show intercontinental, avându-l ca vedetă pe Elvis Presley.

1973: Laboratoarele Bell (SUA) construiesc prima cameră de TV în culori tranzistorizată.

1974: Englezii inventează videotextul, sistemul Ceefax și, în 1975, Oracle (IBA).

1977: TDF impune sistemul Antiope, care permitea răsfoirea a peste 3.000 de pagini diverse.

1979: Compania British Telecom lansează primul videotext, care, după numai 5 ani, înregistra 48.000 de abonați.

1981: Joseph Flaherty inițiază cercetarea televiziunii digitale în SUA.

1981: Philipps scoate TV cu ecrane mari (2,5 x 1 m).

1982: Japonia scoate pe piață primele TV miniaturizate.

1984: Firma Siemens anunță producerea primelor aparate TV cu imagini în relief.

1985: Firma Sony construiește un aparat color cu ecran plat, cu cristale lichide, pentru stadioane și parcuri, cu dimensiunile 10 x 26 m.

1988: Europeanii propun propriul procedeu TVHD, cu o definiție de 1.250 de linii, iar din 1994 eforturile se îndreaptă spre TV numeric.

1991: TV prin cablu atinge apogeul în Belgia (90% din locuințe cablate), SUA, 60%, Germania, 40%.

1997: Organismul central de reglementare a comunicațiilor (FCC) din SUA stabilește ca în 2006 toate emisiunile televizate să fie digitale.

1998: Încep emisiuni de televiziune digitală în SUA. La sfârșitul anului 1998 funcționează aici 26 de stații digitale în marile orașe. În 1999 numărul emițătoarelor crește la 40 iar în 2000 la 120.

1998 – 2000: Televiziunea digitală este introdusă în Japonia și SUA, apoi în Marea Britanie, Suedia, Spania, Islanda, Finlanda, Norvegia, urmând Franța, Italia și Germania.

Tendențe în dezvoltarea televiziunii:

- apariția și dezvoltarea televiziunilor particulare;

- specializarea televiziunii (parcelarea audienței), "televiziunea fragmentată" sau multimedia care se va realiza în trei etape:

1. diversificarea programelor (canalelor) – pe lângă cele tradiționale se vor înființa unele specializate (culturale, sportive, informative etc.);

2. diversificarea tehnologiilor de transmitere și receptare (cablu, sateliți, videocasete, videodiscuri);

3. interactivitatea (televizionarea în direct) – implică individualizarea completă a consumului vizual¹³⁶.

- convergența tuturor mijloacelor de comunicare în Internet;
- trecerea de la imaginea analogică la cea numerică, aflată astăzi în plină desfășurare;

- realizarea televiziunii în relief (stereoscopice), abordată de rusul Pavel Vasilievici Șmakov.

* * *

Televisiunea – cel mai popular și mai adulat mijloc de informare și divertisment – deși a intrat în funcțiune pentru marele public abia la începutul deceniului 6 al secolului trecut și în România, totuși experimentele de transmitere la mică distanță de imagini fixe din perioada interbelică încadrează pe cercetătorii români la capitolul pionieri în acest domeniu.

Primele informații scrise despre această “exotică” (la vremea aceea) tehnologie le avem încă din anul 1925, în revistele “Radio Român” și “Radiofonia”, și tot din acest an ne parvin vești privind experiențele de transmitere la mică distanță a unor imagini fixe făcute în laboratorul de acustică și optică al Universității din București de un colectiv de specialiști format din profesorii Dragomir Hurmuzescu, Constantin Miculescu și asistentul George D. Cristescu. În anul următor, G. D. Cristescu face prima prezentare publică a dispozitivului său de teletransmisie a desenelor în amfiteatrul Bacaloglu al Universității din București. În anul 1928, el realizează un dispozitiv care permitea transmiterea la distanță a unor fascicule luminoase cu ajutorul unui sistem de oglinzi rotative, pentru care obține brevet de invenție în țară și în Franța. În același an editează și broșura *Problema televiziunii* prin care se populariza noua invenție.

În anii următori, având în vedere și progresele făcute în țările occidentale în evoluția teledifuzării imaginilor, au loc manifestări de propagandă în favoarea radioului, dar și a susținerii în continuare a experiențelor de televiziune. Astfel, în 1930 apare revista “Radiofonie – Televiziune – Știință pentru toți”, iar în anul următor revista “Radio și Radiofonia” înștiințează publicul român că a fost realizat “telecinematograful vorbitor”.

Tânărul filosof Constantin Noica, captat de radiodifuziune și de experimentele de televiziune, avea să anticipeze, într-un articol, rolul acestora ca agenți de perspectivă ai globalizării: “Dar are să vină televizorul, sau cum se va numi – spune el – și întovărășit cu radioul ne va da o imagine instantanee a prezentului mondial, cu privire la care eram atât de curioși să știm cum arată”¹³⁷.

În ciuda precarității resurselor financiare și a dispozitivelor tehnice, cercetătorii de la Institutul Electrotehnic București continuă experiențele și se publică în continuare articole în revistele de specialitate, așa cum a fost cel din 10 ianuarie 1935 intitulat: “Televiziunea ca factor de cultură”, prin care se intuiau valențele noului mijloc de comunicare în diseminarea culturii și a informațiilor. În anul 1937, cu sprijinul firmei olandeze Philipps, se realizează prima emisiune de televiziune în cadrul Facultății de Științe. Sub auspiciile aceleiași firme, în anul următor, cu prilejul “Lunii Bucureștilor”, se reia emisiunea în prezența publicului bucureștean sedus de exotismul și ineditul experimentului. După acest

Unul dintre primele televizoare, model tip RCA Victor, cu ecran mic, componentele fiind încorporate într-o cutie voluminoasă

eveniment, revista “Radio-Universul” exaltă și cere instalarea unui post TV în capitală: “Deoarece în aproape toate capitalele europene – se spunea într-un articol – se fac astăzi emisiuni de televiziune mai mult sau mai puțin importante, Bucureștii n-ar trebui să mai întârzie”¹³⁸.

Ultimele aplicații de televiziune din perioada interbelică se desfășoară în anul 1939, la sala Dalles din București, cu aparatură Telefunken. Dorința bucureștenilor de a avea un post de emisie TV se amână pentru aproape două decenii din cauza declanșării celei mai terifiante conflagrații din istoria umanității. După război, în timp ce în alte state ale lumii televiziunea devenise principalul emul al radioului (în 1948, stații care să emită sistematic programe de TV pentru o rețea de abonați particulari funcționau doar în SUA, URSS, Marea Britanie și Franța), în România abia în anul 1953 intră în probe un emițător care va fi precursorul primei stații experimentale de teledifuziune a imaginii din București, instalate la 23 august 1955, în localul Poștei Vitan de către un grup de entuziaști specialiști, sub îndrumarea profesorului Alexandru Spătaru. Acum se transmite prima emisiune postbelică pentru publicul din capitală și zona limitrofă, cu o antenă de 109 m, montată pe Combinatul Poligrafic Casa Scânteii. În fine, la 31 decembrie 1956, se inaugurează oficial centrul TV din nordul capitalei, situat într-un studio secundar al cinematografului. La început, emisiunile erau transmise numai de două ori pe săptămână, sâmbăta și duminica, între orele 19 – 21¹³⁹.

La începutul anului 1957, cu prilejul recitalului lui Yves Montand, se efectuează prima transmisie exterioară cu echipament mobil de televiziune instalat pe două autobuze (primul car de reportaj lângă sala Floreasca), iar la 23 mai se preia primul spectacol în direct de la Teatrul Național. Spre sfârșitul anului 1957, televiziunea publică din România emitea patru zile de programe săptămânal. La 1 septembrie 1958 s-a dat în emisie primul subiect de actualitate filmat de operatorii

studioului național de televiziune: festivitatea de deschidere a cursurilor școlare, iar la 4 octombrie s-a transmis o emisiune specială din URSS consacrată lansării primului satelit artificial al Pământului. În acest an numărul abonaților atinge cifra de 3.000, iar aparatele de recepție provin din import, cu predominanță din URSS.

În anul 1963, rețeaua națională TV este conectată la Interviziune și din 1967 se leagă cu televiziunea iugoslavă. Până în anul 1970 televiziunea română se maturizează, își schimbă locația într-o clădire special amenajată pe Calea Dorobanți, programul de emisie devine cotidian și acestuia i se adaugă și programul doi, cu emisie de trei zile pe săptămână, iar numărul de abonați crește la circa 1,7 milioane (1971).

Uzinele Electronica, Fabrica de cinescoape și Întreprinderea de piese radio și semiconductoare Băneasa încep să producă în serie receptoare TV românești și subansamble. Apar noi studiouri teritoriale, se construiesc retranslatoare de TV, în special în zonele deficitare din punct de vedere al recepției, și se dau în exploatare primele stații de legătură prin sateliți în sistemul "INTELSAT" în anul 1976. Din 1978, odată cu intrarea în funcțiune a Fabricii Tehnoton – Iași, se realizează la noi în țară și primele instalații de televiziune cu circuit închis, utilizate în mari întreprinderi ca: "Steagul Roșu" (Brașov), "Electroputere" (Craiova) etc. pentru urmărirea procesului de producție. Deși studii privind introducerea televiziunii color se fac încă din 1968, a trebuit să treacă mulți ani până când acest deziderat a devenit realitate, în anul 1983.

În deceniul nouă al secolului trecut, televiziunea română este tot mai afectată de paroxismul autocrației și cultului personalității ceaușiste. Ca și radioul, dar într-o măsură mai mare, instituția televiziunii se transformă într-un instrument de propagandă aberantă a regimului bicefal, tot mai cenzurat și mai strict controlat de cerberii activiști de partid. Programele TV se reduc ca timp de emisie (1.795 ore în 1989), din "motive economice", iar emisiunile sunt tot mai impregnate cu ideologia naționalist-comunistă și mai intoxicate cu manifestări dezagreabile dedicate cultului personalității. De aceea nici nu este de mirare că în decembrie 1989 revoluționarii vor ocupa mai întâi principalul vector de informare și manipulare, televiziunea română, care devine astfel cea mai importantă scenă în care s-a regizat o revoluție ce s-a transmis în direct în lumea întreagă. După consumarea schimbului de putere, televiziunea publică română, deși își adăugase la sigla litera "L" de la "liberă", rămâne în continuare aservită propagandei guvernelor post-revoluționare, dar revine la programe apte de audiență optimă, ajungând să emită de la 8.541 ore în 1990 la 15.296 ore în anul 2000 pe patru canale (TVR1, TVR2, TVR Cultural și TVR Internațional) și din patru studiouri teritoriale (Cluj, Timișoara, Craiova și Iași).

Ca și în cazul radioului, și piața imaginii televizate din România se liberalizează, favorizată de Legea audiovizualului din 1992, și în consecință apar noi posturi de televiziune concurente, în general cu caracter comercial, finanțate fie din veniturile provenite din publicitate comercială sau politică și donații, fie din fluxurile de la grupul economic în care sunt integrate, simultan cu inițierea și extinderea rețelei prin cablu.

Din punct de vedere al programelor, acestea sunt fie "generaliste, cu vocație populară", axate pe divertisment și informare, fie programe parcelate și cu target sedus de o anumită tematică. În anul 2000 existau în România 104 posturi

comerciale active, iar după datele CNA, în 2002 erau înregistrate 242 de licențe și 121 de decizii de autorizare. În rețeaua de operatori prin cablu existau "250 de distribuitori operaționali" (care administrau peste 3.274 de licențe acordate de CNA). Cei mai mulți operatori de cablu sunt în județe precum Mureș (56), Timiș și Teleorman (39), Prahova (36), Argeș și Sibiu (31). În București sunt înregistrați 17 operatori de cablu. (...) La ora actuală un număr mic de operatori domină piața: Romanian Cable System (20% din piață), Astral TV (20% din piață), United Pan European Communication (10%), Metro-media (5%) și Terra Sat (5%). Circa 3,3 milioane de gospodării erau conectate la cablu, ceea ce ar reprezenta, conform IMAS, aproape 50% din casele care posedă un televizor¹⁴⁰.

Potrivit statisticilor Ministerului Comunicațiilor, numărul de utilizatori ai serviciului de cablu TV a crescut de la 2,4 milioane în 1999 la 4 milioane în 2004. Prima televiziune privată a fost SOTI, sprijinită prin donații străine, care a emis până în 1992. I-a urmat, în 1993, Antena 1, post cu vocație națională, care avea, la nivelul anului 2000, studiouri și emițătoare proprii în 17 orașe și acoperea 60% din populația țării. În 1994 apare Tele 7 abc, dar care nu rezistă concurenței în absența unui investitor serios. Din 1996 se implică pe piața televiziunilor comerciale românești postul PRO TV, cu o grilă de programe de tip occidental, axată pe divertisment și informare și pe o selecție exigentă a profesioniștilor. PRO TV avea la sfârșitul lui 2000 studiouri și emițătoare în 26 de orașe și acoperă 71% din populația României. Alte posturi cu o anvergură și o audiență mai mică amintim: Prima TV (1997), Realitatea TV (2000), BITV (2001) ș.a.

Pentru a-și apăra interesele și a face față concurenței, multe posturi s-au conglomerat, formând grupuri precum:

- Media PRO Internațional (PRO TV, Acasă TV, plus 22 stații locale; distribuit de 416 operatori de cablu, PRO TV atinge 88% din căminele din mediul urban și 70% din căminele din întreaga țară).
- Intact (Antena 1, plus 15 stații locale; este distribuit de 350 operatori; atinge 85% din căminele din mediul urban și 65% din căminele din întreaga țară).
- SBS Broadcasting & UPC (Prima).
- Atomic TV (canal muzical autohton; atinge 95% din căminele din mediul urban)¹⁴¹.

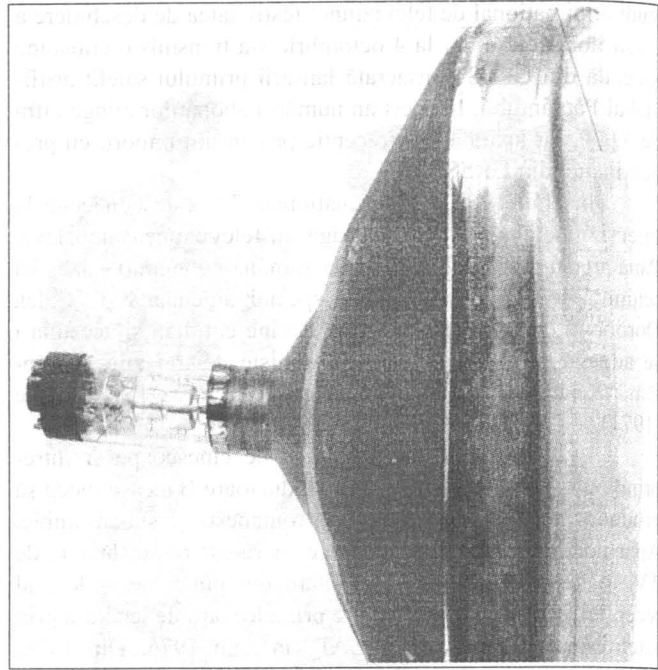
În ceea ce privește aplicarea noilor tendințe mondiale în transmisiile TV remarcăm conexiunea TV digitală (Digi TV) direct prin satelit realizată la sfârșitul anului 2004. Bazată pe tehnologie digitală DTH (Direct to Home), Digi TV realizează conexiunea receptorului TV direct la un satelit dedicat, printr-o antenă și un receptor decodor. Dimensiunile antenei (60 – 80 cm diametru) sunt mult mai reduse față de cele vechi, iar receptorul-decodor este activat cu ajutorul unui card personal, primit la abonare. Pachetele Digi TV (oferite de RCS) sunt două (de 29 și 33 de canale) și includ majoritatea canalelor românești. De asemenea, este în perspectivă introducerea televiziunii interactive (prin combinarea receptorului TV cu tastatură de ordinator).

Dintre savanții români care au avut ca preocupare de bază dezvoltarea televiziunii, în lucrare au fost amintiți: D. Hurmuzescu (citat cu contribuții deosebite în evoluția radiofoniei românești); apoi George D. Cristescu – fizician, născut la București în 1902; profesor universitar cu contribuții în fotoelectricitate (tuburi cu neon, torța de înaltă frecvență),

radiotehnică și televiziune. Alexandru Spătaru (n. 1920) a condus cercetările pentru realizarea primelor instalații experimentale românești de televiziune monocromă și a primului studiu de emisie TV cu caracter regulat (1955). Cea mai importantă lucrare, ca profesor al UPB, este *Teoria transmisiunii informației* (1966 – 1971). Nicolae Stanciu (n. 1932) a contribuit la lansarea televiziunii române pe care a și condus-o la începuturile ei. A publicat cărți de specialitate precum: *Tehnica televiziunii în alb-negru* (1965) și *Televiziunea – baze teoretice* (1972)¹⁴².

Fluxul neîncetat de schimbări și de inovații din tehnologia informațională și, îndeosebi, inserția televiziunii în mediul social relevă certitudinea că epoca noastră este dominată de imagini, că s-a schimbat atât felul de a comunica, cât și ierarhia mijloacelor de comunicare cunoscute. Televiziunea s-a transformat în cel mai gratificant agregat contemporan din domeniul informării și divertismentului și în cel mai aprig emul al presei scrise și al cărții tradiționale. Ea pune tot mai mult în umbră toate celelalte producătoare de gnosinformații până la generalizarea Internet-ului. Se vorbește astăzi foarte mult de mass-media, dar, deocamdată, se are în vedere televiziunea, decretată regina mijloacelor de comunicare în masă. Începând cu deceniul 8 al secolului trecut, televiziunea este cea care dă tonul, cea care fixează prioritățile, pentru că este mai facilă, mai comodă, mai ieftină, cu mare potențial de diversitate și aptă să satisfacă orice exigențe și opțiuni. Datorită impactului imaginilor și șocului emoțional declanșat de acestea (vezi în acest sens așa-zisele *scoops* – reportaje senzaționale), televiziunea este cea care selectează informațiile, fixează temele de importanță actuală, dictează norma și face ca presa scrisă s-o urmeze. Astfel, rolul presei scrise de creator de realitate, de filtru al accesului la realitate și de instrument de propagandă de masă se edulcorează. Trebuie să mai adăugăm și faptul că în societatea cunoașterii măsura optimă în mass-media este instantaneitatea pe care numai radioul și televiziunea le pot practica, presa scrisă fiind astfel excedată, demodată, aflându-se mereu în întârziere față de momentul producerii evenimentului. Atractivitatea acestui modern mijloc de comunicare constă în caracterul său specific de a aduce realitatea, actualitatea imediată, în mod instantaneu și de oriunde, în intimitatea căminului și de a satisface cu informații și imagini toate categoriile de receptori, prin programe cu adresabilitate specifică, personalizate, ajungându-se până acolo încât să se creeze canale de transmitere speciale pentru melomani, sportivi, elevi, studenți, amatori de senzații tari etc. Aceste disponibilități au făcut din televiziune cel mai popular mijloc de difuzare a informațiilor și divertismentului din perioada contemporană. Motivele succesului televiziunii sunt pentru cei mai mulți analiști de natură socială sau antropologică. Acest monstru care ne digeră timpul pe nesimțite propune modele culturale hedoniste, simple, imediate, comprehensibile și apte să conducă în amnezie monotonia și spleen-ul existențial. Imaginea televizuală produce în spectator un fel de "efect de realitate": ceea ce se vede apare în mod înșelător drept imagine reală a lumii, imagine în care credem, pentru că omul crede mai mult în ceea ce vede cu proprii ochi decât în ce aude.

Ideologia divertismentului și îndemnul obstinat de a ne face părtași la spectacolul lumii întretin teledependența, televiziunea transformându-se astfel într-un soi de narcotic, de drog generalizat. "Substituind comunicarea prin simboluri cu

Până în anii '60, majoritatea televizoarelor casnice erau alb-negru și funcționau cu tuburi electronice

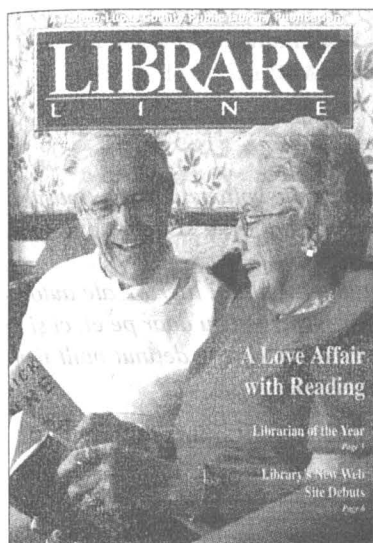
participarea prin contact direct audio-vizual al receptorilor la eveniment, la sursa mesajului, televiziunea satisface într-o măsură sporită aviditatea înăscută de informație a individului, dând sentimente de satisfacție sub raport informativ și estetic. Curând, aceste sentimente produc stări de obișnuință și, în final, de dependență psihică în rândul masei receptorilor față de emisiunile televizate, de comportamente colective, manifestate prin acte trăite și resimțite simultan într-o uriașă colectivitate umană, uneori la rang planetar, participantă unanim la un eveniment sau altul, având ca intermediar micul ecran. Unii cercetători sunt înclinați să vadă în acest fenomen o formă modernă de magie, în care percepția imaginii televizate se transformă într-un fel special de halucinație sau de viziune, telespectatorii fiind asimilați participanților la un ritual religios, gală sportivă sau spectacole muzicale și de dans pentru tineret, ce produc, de regulă, comportamente colective, dispariția cvasitotală sau totală a conștiinței critice. Făcând ca adevărul să coincidă cu imaginarul, iar realul cu clipa prezentă a percepției, televiziunea este într-adevăr capabilă să genereze atât comportamente comune, cât și păreri similare, «telepăreri» – cum sunt denumite asemenea opinii generale determinate de emisiunile televizate¹⁴³.

Bibliografie și note

134. Drăgănescu, M. – *Ibidem*.
135. Albert, Pierre; Tudesq, A. J. – *Ibidem*.
136. Popa, Dorin – *Introducere în studiul și istoria mass-media*. Iași: Editura Universității Al. I. Cuza, 2002.
137. Pasailă, V. – *Ibidem*.
138. Pasailă, V. – *Ibidem*.
139. Câmpeanu, Pavel – *Radio, televiziune, public*. București: Editura Științifică, 1972.
140. Coman, M. – *Ibidem*.
141. Coman, M. – *Ibidem*.
142. Drăgănescu, M. – *Ibidem*.
143. Brătescu, Gh. – *Ibidem*.

Biblioteca din Toledo – Ohio (SUA)

gofoto2

Ne-a parvenit la redacție numărul 3/2005 (volumul XIII) din magazinul "Library Line" al unei biblioteci municipale americane de provincie deosebit de expresive. Instituție profund ancorată în viața comitatului Toledo – Lucas, biblioteca oferă servicii diversificate, mai cu seamă pe suport electronic. Colecția departamentului **Audiovizual** recomandă un program

tematic de lectură privind *Primul război mondial* și *Transformarea SUA în putere mondială*, cu următoarele titluri: *Eroi americani în timpul primului război mondial*; *Gallipoli*; *Oameni de bronz*; *Trei soldați* (de John Dos Passos); *Marele război și memoria modernă* (de Paul Fussell) și, în fine, *Experiența primului război mondial* (de J. M. Winter). Un set de filme, realizat în cooperare cu Societatea de Arheologie din Toledo și intitulat *Săpând în trecut*, oferă următoarele pelicule: *Misterele primilor americani*, *Locuitorii preistorici din Ohio*, *Vechea Americă: zona pădurilor de răsărit*, *Orașe de odinioară*.

Audio-cărțile constituie un alt serviciu gustat de public, așa cum reiese din corespondența cu cititorii.

Din cele mai bune 3.000 de programe anuale oferite (cu peste 3,5 milioane unități), prin centrală și 19 filiale orașenești, cititorii pot selecta practic informații din orice domeniu.

Biblioteca își asumă și o serie de manifestări ce interesează învățământul (orientarea spre anume colegii ori universități din zonă, alegerea unei profesii, sprijin financiar pentru studii), achiziționarea de carte pentru constituirea bibliotecilor personale, înființarea de fan cluburi pentru o carte de mare succes (ex. fan clubul *Harry Potter* cu o mie de membri).

Pentru persoanele aflate la mare distanță de locațiile bibliotecii funcționează **bibliobuzul**, după principiul "dacă nu te poți duce la bibliotecă, vine biblioteca la tine", cu acces la Internet prin satelit.

Ca instituție deplin implicată în viața comunității, biblioteca din Toledo – Ohio atrage sponsorizări semnificative prin Fundația *Moștenirea bibliotecii* destinate, între altele, sprijinirii programelor pentru **Cluburile estivale de lectură** și persoanelor care lucrează la domiciliu.

În fine, biblioteca organizează lansări de carte ori întâlniri cu autori consacrați. La 24 octombrie 2005, de pildă, cititorii s-au întâlnit cu Sue Monk Kidd, autoarea cărții *Viața secretă a albinelor*, apărută în 3,5 milioane exemplare și care s-a aflat timp de 80 de săptămâni pe lista de best sellers a "New York Times".

Biblioteca din Toledo – Ohio, prin dinamismul și mobilitatea activităților ei, constituie, neîndoios, un exemplu demn de urmat în ceea ce privește managementul unei asemenea instituții comunitare.

G. F.

Catalog

Dumitru POPESCU, Cronos autodevorându-se... Memorii, volumul I – Aburul halucinogen al cernelii

Editura Curtea Veche, București, 2005, 240 p.

Memoriile lui Dumitru Popescu văd, iată, într-o suită de mai multe volume, lumina tiparului. Datorită lor avem acces la un fel de "față nevăzută" a lumii noastre culturale și politice din anii comunismului, lume revelată din unghiuri puțin accesibile omului de rând.

Pentru cunoscătorii prozei lui Dumitru Popescu, incontestabilele calități literare ale autorului nu vor constitui o surpriză; ceea ce va incita curiozitatea și îi va surprinde nu doar pe ei, ci și pe aceia care nu i-au citit încă romanele, este tocmai viziunea unui scriitor care a deținut mult timp, începând cu anii '60, funcții înalte în ierarhia de partid... (Curtea Veche)

Julio CORTÁZAR, Șotron

Traducere din limba spaniolă, studiu introductiv și note de Ilinca Ilian, Editura Litera, Chișinău, 2004, 767 p.

Eu cred că este o carte profund optimistă, fiindcă Oliveira, în ciuda caracterului său pus pe hartă [...], a furiilor lui, a mediocrității sale mentale, a incapacității lui de a merge dincolo de anumite limite, este un om care se izbește de zid, de zidul istoriei, de zidul vieții cotidiene, de zidul sistemelor filozofice, de zidul politiciii. (Autorul)

Ilinca ILIAN ȚĂRANU, Romanele lui Julio Cortázar și literatura europeană

Editura Universul, Chișinău, 2005, 320 p.

Nimeni nu va spune că romanele lui Vargas Llosa, ale lui Carpentier sau ale mele sunt facile și accesibile oricui. Totuși, el boom nu a fost rezultatul unei promoții culturale. Sunt destul de bine informat ca să știu că anumite cărți pe care nimeni nu le citea la început și care rămăneau în magazinele editurilor și-au croit drum prin intermediul abia câtorva cititori; aceștia la rândul lor au dat aceste cărți altora, până ce s-a pus în mișcare acest incredibil bulgăre de zăpadă pe care îl vedem manifestându-se astăzi sub aceste forme noi, dificile și exigente, dar bogate și autentic revoluționare... (Julio Cortázar)

Nicolae ROTARU, Mirabile dictu (101 nemuritori)

Editura Detectiv, București, 2005, 397 p.

... Prin cei pe care-i nemuresc în aceste pagini m-am simțit contemporan cu mai marii graiului și artei scrisului dintru începuturi, cum sunt convins că cei de după mine se vor simți, citind aceste însemnări, solidari și contemporani cu cei pe care n-au avut privilegiul să-i cunoască.

Din aceste considerente și din credința că oamenii vor rămâne și după ce nu vor mai fi prin ceea ce lasă în urma lor, s-a născut "cartea de prietenii literare" pe care o propun, încrezător că v-am oferit o lectură agreabilă. (Autorul)

Ion ȚĂRANU, Numai tinereții i se iartă totul

Postfață de Sorina Bălănescu, Editura Junimea, Iași, 2001, vol. I 451 p., vol. II 343 p.

Frescă policromă a unei epoci de convulsii multiforme – sociale, etice, psihologice –, demers în care cugetul curat e în perpetuă coliziune cu demonicul. Personaje pozitive și destine încrucișate se confruntă în acest roman antrenant: un document travestit, cu rezonanțe ale zbatelor din ultimele decenii ale veacului al XX-lea. După alte proze, mai restrânse, Ion Țăranu vine acum cu cea mai bună carte a sa. (Constantin Ciopraga)

Carmen FOCȘA, Părul tău albind – păgânească tămâie

Cu prefață de Ana Blandiana, Editura Amurg sentimental, București, 2005, 64 p.

... Carmen Focșa a avut, într-o măsură mult mai mare decât mulți dintre colegii ei de generație, curajul de a rămâne singură în fața propriului ei talent, nerenunțând la nimic și neforțând nimic, îndoindu-se fără încetare de sine însăși și de lume, dar niciodată de poezie. Talentul – care de la început mi se părea în afara oricărui dubiu – a devenit cu timpul fundalul unei opere depuse cu încăpățănare, vers cu vers și strofă cu strofă, pe "țărnul fluid" al singurătății. "Nunta fără mine" despre care vorbește undeva poeta este chiar poezia pe care a părăsit-o și care n-a părăsit-o...

(Ana Blandiana)

Aurel HANCU, Oaza pustiei

Ediția a II-a, Casa de editură "Mureș", 2004, 47 p.

... Acolo unde mai sunt, porțile strămoșești rămân niște dulci limanuri ale aducerii-aminte de toate câte au fost.

Există o poartă a fiecăruia din noi, o poartă a noastră a tuturor – neam, seminție, umanitate – tot așa cum există o Poartă a universului, prin care vine lumina în spațiul teluric, prin care, dacă intrăm, creștem spre văltoarele infinitului.

Petru SECHEL, Cergău Mic – studiu monografic

Editura ASTRA, Despărțământul "Timotei Cipariu", Blaj, 2005, 328 p.

... Un fapt petrecut în anul 1954 m-a impresionat profund pentru toată viața. Bunicul meu primise o fotografie de la un bun prieten cu care plecase, în anul 1904, în America, fără a se mai întoarce în sat. Pe dosul fotografiei, în care acesta era îmbrăcat în costum național, încins cu brâu tricolor, cum se purta în sat, scria: "Fine Mihai, de multe ori visăz Cergău și când mă trezăsc... tot în Cleveland". Aș putea parafraza aceste cuvinte simple dureroase, impresionante și pline de cutremurătoare obidă spunând: "De multe ori visez Cergău și când mă trezesc... tot în București".

Nu este de mirare că de multe ori am visat meleagurile copilăriei și m-am trezit cu sufletul copleșit de nostalgia acelor locuri... (Autorul)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

Agenda culturală

“Galateea”

Galateea este o revistă “de creație”, conținând, cu rare excepții, aproape numai poezie, și având ca Supliment o altă “Galatee” – *Poezii din România*; ambele sunt editate în Germania de către o echipă redacțională formată din Sorin Anca, Claudia Anca, Liviu Mircea și Andrei Zanca. Faptul că a ajuns la noi este o pură întâmplare, iar pe de altă parte, structura compozițională, numele scriitorilor prezenți exprimă un semn timid al unei comunicări între românii de pretutindeni. Extinderea Internet-ului din ultimii ani a facilitat un fenomen interesant: inițiativele venind mai degrabă din afara României, amprenta culturală a acestor reviste este una a diasporei și nu a spațiului de bază având centrul, să zicem, la București; nu întâlnim spiritul, polemicile, canoanele, valorile de aici. Aceasta spune, de fapt, mai mult ceva despre nevoia unei corespondențe reale între o țară concentrată, deocamdată, pe alte probleme decât cele ale unei strategii culturale, și... toți cei ce visează în limba română indiferent de cetățenia adoptată. Să sperăm că, în timp, va fi posibilă cea mai bună comunicare între cele “două” Români, pentru ca astfel cultura română să-și găsească locul bun, vizibil ca atare în Europa. Acum ne mulțumim să apreciem eforturile românilor în-străinați de a veni la noi, de a ne aduce la ei publicând în revistele lor și pe cei din țară. Avem, deci, în față, la dimensiuni puțin diferite, cu ilustrații de Șerban Cehelariu (nr. 7), o “Galatee” a românilor din Germania, SUA, Canada, Suedia, Irlanda, Franța, Israel, Rusia (în ordinea descrescătoare a ponderii), și una diferită, a poezilor de la noi, unde semnează nume binecunoscute, ca Șerban Foață, Liviu Ioan Stoiciu, George Vulturescu, Constanța Buzea, Gheorghe Grigurcu, Aurel Pantea, Nichita Danilov, dar și autori tineri precum Cosmin Ciotloș și alții. Grafic vorbind, găsim oarecum același design, imprimat pe o folie de plastic transparentă: fond gri (al copertei de hârtie), scris negru elegant, simbolul spiritual al rombului sub primul “a” din “Galateea”, stilizat într-o floare amintind scoarțele olteneste, dar completat de varianta lui filigranată pe fiecare pagină, ca simbol universal, chiar cosmic prin sugestia punctelor cardinale, ca și a crucii; pentru noi și creștină, pentru alții axa esențial-cosmică, sau începutul unei mandale, ori yantre orientale – acele structuri geometrice, cu dezvoltare concentrică, infinită, folosite ca pretext al meditației (spunem noi, într-un mod vulgar). Am acordat atenție prezenței grafice rafinate și extrem de bogată în mesaj, deși bazată pe un singur simbol, deopotrivă românesc și universal; o formulă care înlocuiește orice discurs editorial, orice explicitare a vreunei concepții de construcție a revistei. Desigur, cei care se înscriu direct, prin forța împrejurărilor, în exprimarea clară a simbolului despre care am vorbit, sunt scriitorii români emigrați, ei situându-se tocmai în acel spațiu vectorial crescând din rădăcinile ancestrale devenite prin absorbție destinală, bun românesc, și extinzându-se spre făptuirea universală a valorilor particulare unei națiuni.

Prin urmare, pentru că nu putem vorbi despre toți scriitorii prezenți în cele două “Galatee”, a trebuit să optăm pentru o privire sintetică, remarcând dominantele ce apar: poezii “din lume” – pe unde se vor fi risipit ei – sunt poezii ai distanței / plecării / drumurilor dintre un acasă interior (țară natală,

copilărie, poezie) și un acasă exterior – cel al vieții zilnice, al țării adoptate (sau care i-a adoptat).

Este imposibil ca, citind ambele reviste, să nu observăm între poezii o anume diferențiere care ține de experiențele trăite în alte locuri decât cele din România: în afara spațiului poetic interior (specific fiecăruia), există secvențe de viață pe care numai în alte țări fiind, le poate avea cineva; un exemplu tulburător este poemul lui Liviu Mircea, *Apocaliptica ridicolă*: “*Secvența următoare e scurtă, / Doar doi ani de bombardament, / Printre norii de fum de pucioasă și petrol / Un copil în pielea goală / Și cu mucii până-n piept / Trage după el niște mațe, / Ba nu, / Propriul buric și placenta, / Lucruri de care n-a avut cine să-l desprindă / Mama lui fiind preocupată să moară*”. De asemenea, este imposibil să nu remarcăm faptul că scriitura poezilor, a scriitorilor plecați “în lume” este mai directă, mai aproape de experiența zilnică a faptelor, gesturilor inter-umane “obișnuite” (devenite ne-obișnuite prin ochiul poetic), iar între scriitorii din România, cu excepția Constanței Buzea (care “descrie” copilul “prăbușit peste cărbuni” în *Cărmidarii de jos*) și a celor din generațiile mai noi, predomină încă experiența unui univers poetic dominat de “povestea” textualizării, a descoperirilor trăirii în limbajul mai mult sau mai puțin poetic, exemplul cel mai pregnant fiind Șerban Foață: “*Nediacritice, e-mailul / faxul / fac din Micul Prinț un micul print: pierzi la un drum lung ce-ai câștigat la sprint, la fel cum, după Dracu, dai de tac-su*” (*Domnului Alexandru Lungu, o epistolă în patru timpuri și un post-scriptum, versuri de circumstanță*). Singura proză din “Galateea” e scrisă de Simona Anomis: *Ședință de exorcism: heroina intră – sufletul iasă, din romanul Lacrimi de sticlă*: “*Alunec în lume, de parcă eu aș fi acel gram de pulbere dizolvat cu grijă, încălzit cu bricheta în lingurița de argint, tras în seringă și injectat în venele omenirii... Eu mai exist încă, sunt conștientă că sunt eu și totuși nu mă recunosc. Am memoria intactă, dar mă regăsesc în afara mea, într-o zonă neutră, care nu acceptă sentimente*”... Semnificativă imagine pentru lumea de astăzi, în genere, de aici de la noi, sau din Europa, America... Heroina, ca drog efectiv, este semnificativă exponențial, din păcate, pentru starea apocaliptică, înstrăinarea pe care le străbate lumea de astăzi de peste tot. La mărturia poetică a omenirii participă și scriitorii români, oriunde s-ar afla ei. Revista “Galateea” își are un rost al ei și aici.

Ion ȚĂRANU, Numai tinereții i se iartă totul

Postfață de Sorina Bălănescu, Editura Junimea, Iași, 2001, vol. I 451 p., vol. II 343 p.

Frescă policromă a unei epoci de convulsii multiforme – sociale, etice, psihologice –, demers în care cugetul curat e în perpetuă coliziune cu demonicul. Personaje pozitive și destine încrucișate se confruntă în acest roman antrenant: un document travestit, cu rezonanțe ale zbatelor din ultimele decenii ale veacului al XX-lea. După alte proze, mai restrânse, Ion Țăranu vine acum cu cea mai bună carte a sa. (Constantin Ciopraga)

Carmen FOCȘA, Părul tău albind – păgânească tămâie

Cu prefață de Ana Blandiana, Editura Amurg sentimental, București, 2005, 64 p.

... Carmen Focșa a avut, într-o măsură mult mai mare decât mulți dintre colegii ei de generație, curajul de a rămâne singură în fața propriului ei talent, nerenunțând la nimic și neforțând nimic, îndoindu-se fără încetare de sine însăși și de lume, dar niciodată de poezie. Talentul – care de la început mi se părea în afara oricărui dubiu – a devenit cu timpul fundalul unei opere depuse cu încăpățănare, vers cu vers și strofă cu strofă, pe "țărnul fluid" al singurătății. "Nunta fără mine" despre care vorbește undeva poeta este chiar poezia pe care a părăsit-o și care n-a părăsit-o...

(Ana Blandiana)

Aurel HANCU, Oaza pustiei

Ediția a II-a, Casa de editură "Mureș", 2004, 47 p.

... Acolo unde mai sunt, porțile strămoșești rămân niște dulci limanuri ale aducerii-aminte de toate câte au fost.

Există o poartă a fiecăruia din noi, o poartă a noastră a tuturor – neam, seminție, umanitate – tot așa cum există o Poartă a universului, prin care vine lumina în spațiul teluric, prin care, dacă intrăm, creștem spre văltoarele infinitului.

Petru SECHEL, Cergău Mic – studiu monografic

Editura ASTRA, Despărțământul "Timotei Cipariu", Blaj, 2005, 328 p.

... Un fapt petrecut în anul 1954 m-a impresionat profund pentru toată viața. Bunicul meu primise o fotografie de la un bun prieten cu care plecase, în anul 1904, în America, fără a se mai întoarce în sat. Pe dosul fotografiei, în care acesta era îmbrăcat în costum național, încins cu brâu tricolor, cum se purta în sat, scria: "Fine Mihai, de multe ori visăz Cergău și când mă trezăsc... tot în Cleveland". Aș putea parafraza aceste cuvinte simple dureroase, impresionante și pline de cutremurătoare obidă spunând: "De multe ori visez Cergău și când mă trezesc... tot în București".

Nu este de mirare că de multe ori am visat meleagurile copilăriei și m-am trezit cu sufletul copleșit de nostalgia acelor locuri... (Autorul)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

Agenda culturală

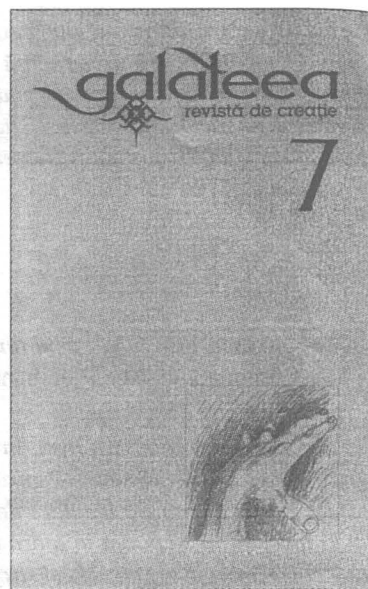
“Galateea”

Galateea este o revistă “de creație”, conținând, cu rare excepții, aproape numai poezie, și având ca Supliment o altă “Galatee” – *Poezii din România*; ambele sunt editate în Germania de către o echipă redacțională formată din Sorin Anca, Claudia Anca, Liviu Mircea și Andrei Zanca. Faptul că a ajuns la noi este o pură întâmplare, iar pe de altă parte, structura compozițională, numele scriitorilor prezenți exprimă un semn timid al unei comunicări între românii de pretutindeni. Extinderea Internet-ului din ultimii ani a facilitat un fenomen interesant: inițiativele venind mai degrabă din afara României, amprenta culturală a acestor reviste este una a diasporei și nu a spațiului de bază având centrul, să zicem, la București; nu întâlnim spiritul, polemicile, canoanele, valorile de aici. Aceasta spune, de fapt, mai mult ceva despre nevoia unei corespondențe reale între o țară concentrată, deocamdată, pe alte probleme decât cele ale unei strategii culturale, și... toți cei ce visează în limba română indiferent de cetățenia adoptată. Să sperăm că, în timp, va fi posibilă cea mai bună comunicare între cele “două” Români, pentru ca astfel cultura română să-și găsească locul bun, vizibil ca atare în Europa. Acum ne mulțumim să apreciem eforturile românilor în-străinați de a veni la noi, de a ne aduce la ei publicând în revistele lor și pe cei din țară. Avem, deci, în față, la dimensiuni puțin diferite, cu ilustrații de Șerban Cchelariu (nr. 7), o “Galatee” a românilor din Germania, SUA, Canada, Suedia, Irlanda, Franța, Israel, Rusia (în ordinea descrescătoare a ponderii), și una diferită, a poezilor de la noi, unde semnează nume binecunoscute, ca Șerban Foarță, Liviu Ioan Stoiciu, George Vulturescu, Constanța Buzea, Gheorghe Grigurcu, Aurel Pantea, Nichita Danilov, dar și autori tineri precum Cosmin Ciotloș și alții. Grafic vorbind, găsim oarecum același design, imprimat pe o folie de plastic transparentă: fond gri (al copertei de hârtie), scris negru elegant, simbolul spiritual al rombului sub primul “a” din “Galateea”, stilizat într-o floare amintind scoarțele oltenesti, dar completat de varianta lui filigranată pe fiecare pagină, ca simbol universal, chiar cosmic prin sugestia punctelor cardinale, ca și a crucii; pentru noi și creștină, pentru alții axa esențială-cosmică, sau începutul unei mandale, ori yantre orientale – acele structuri geometrice, cu dezvoltare concentrică, infinită, folosite ca pretext al meditației (spunem noi, într-un mod vulgar). Am acordat atenție prezenței grafice rafinate și extrem de bogată în mesaj, deși bazată pe un singur simbol, deopotrivă românesc și universal; o formulă care înlocuiește orice discurs editorial, orice explicitare a vreunei concepții de construcție a revistei. Desigur, cei care se înscriu direct, prin forța împrejurărilor, în exprimarea clară a simbolului despre care am vorbit, sunt scriitorii români emigrați, ei situându-se tocmai în acel spațiu vectorial crescând din rădăcinile ancestrale devenite prin absorbție destinală, bun românesc, și extinzându-se spre făptuirea universală a valorilor particulare unei națiuni.

Prin urmare, pentru că nu putem vorbi despre toți scriitorii prezenți în cele două “Galatee”, a trebuit să optăm pentru o privire sintetică, remarcând dominantele ce apar: poezii “din lume” – pe unde se vor fi risipit ei – sunt poezii ai distanței / plecării / drumurilor dintre un acasă interior (țară natală,

copilărie, poezie) și un acasă exterior – cel al vieții zilnice, al țării adoptate (sau care i-a adoptat).

Este imposibil ca, citind ambele reviste, să nu observăm între poezii o anume diferențiere care ține de experiențele trăite în alte locuri decât cele din România: în afara spațiului poetic interior (specific fiecăruia), există secvențe de viață pe care numai în alte țări fiind, le poate avea cineva; un exemplu tulburător este poemul lui Liviu Mircea, *Apocaliptica ridicolă*: “Secvența următoare e scurtă, / Doar doi ani de bombardament, / Printre norii de fum de pucioasă și petrol / Un copil în pielea goală / Și cu mucii până-n piept / Trage după el niște mațe, / Ba nu, / Propriul buric și placenta, / Lucruri de care n-a avut cine să-l desprindă / Mama lui fiind preocupată să moară”. De asemenea, este imposibil să nu remarcăm faptul că scriitura poezilor, a scriitorilor plecați “în lume” este mai directă, mai aproape de experiența zilnică a faptelor, gesturilor inter-umane “obișnuite” (devenite ne-obișnuite prin ochiul poetic), iar între scriitorii din România, cu excepția Constanței Buzea (care “descrie” copilul “prăbușit peste cărbuni” în *Cărămidarii de jos*) și a celor din generațiile mai noi, predomină încă experiența unui univers poetic dominat de “povestea” textualizării, a descoperirilor trăirii în limbajul mai mult sau mai puțin poetic, exemplul cel mai pregnant fiind Șerban Foarță: “*Nediacritice, e-mailul / faxul / fac din Micul Prinț un micul print: pierzi la un drum lung ce-ai câștigat la sprint, la fel cum, după Dracu, dai de tac-su*” (*Domnului Alexandru Lungu, o epistolă în patru timpi și un post-scriptum, versuri de circumstanță*). Singura proză din “Galateea” e scrisă de Simona Anomis: *Ședință de exorcism: heroina intră – sufletul iasă*, din romanul *Lacrimi de sticlă*: “Alunec în lume, de parcă eu aș fi acel gram de pulbere dizolvat cu grijă, încălzit cu bricheta în lingurița de argint, tras în seringă și injectat în venele omenirii... Eu mai exist încă, sunt conștientă că sunt eu și totuși nu mă recunosc. Am memoria intactă, dar mă regăsesc în afara mea, într-o zonă neutră, care nu acceptă sentimente”... Semnificativă imagine pentru lumea de astăzi, în genere, de aici de la noi, sau din Europa, America... Heroina, ca drog efectiv, este semnificativă exponențial, din păcate, pentru starea apocaliptică, înstrăinarea pe care le străbate lumea de astăzi de peste tot. La mărturia poetică a omenirii participă și scriitorii români, oriunde s-ar afla ei. Revista “Galateea” își are un rost al ei și aici.

Nina VASILE

Calendar

noiembrie 2005

- ◆ noiembrie 1860. 145 de ani de la crearea **Bibliotecii Ministerului de Război**
- ◆ noiembrie 1935. 70 de ani de la apariția, până în aprilie 1937, a revistei "**Muzică și Poezie**", organ de presă al Filarmonicii din București
- ◆ noiembrie 1950. 55 de ani de la înființarea **Teatrului de Operetă "Ion Dacian"** din București
- ◆ 2 noiembrie 1880. 125 de ani de la nașterea lui **Thad Weed Riker**, istoric american, membru corespondent al Academiei Române (2 nov. 1880 – 17 feb. 1952)
- ◆ 2 noiembrie 1925. 80 de ani de la nașterea lui **Nicolae Teică**, prozator și traducător
- ◆ 2 noiembrie 1930. 75 de ani de la nașterea lui **Virgiliu Demetrescu-Duval**, pictor
- ◆ 2 noiembrie 1950. 55 de ani de la moartea lui **George Bernard Shaw**, scriitor englez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură pe anul 1925 (26 iul. 1856 – 2 nov. 1950)
- ◆ 4 noiembrie 1930. 75 de ani de la nașterea lui **Horia Aramă**, prozator și eseist
- ◆ 5 noiembrie 1880. 125 de ani de la nașterea lui **Mihail Sadoveanu** (5 nov. 1880 – 19 oct. 1961)
- ◆ 5 noiembrie 1925. 80 de ani de la moartea lui **Nicolae Coculescu**, astronom, fondatorul Observatorului Astronomic din București, 1908 (31 iul. 1866 – 5 nov. 1925)
- ◆ 5 noiembrie 1925. 80 de ani de la nașterea artistei plastice **Constanța Crișan**
- ◆ 5 noiembrie 1935. 70 de ani de la nașterea lui **Radu Selejean**, scriitor (5 nov. 1935 – 7 iun. 2000)
- ◆ 5 noiembrie 1955. 50 de ani de la moartea lui **Maurice Utrillo**, pictor francez (25 dec. 1883 – 5 nov. 1955)
- ◆ 6 noiembrie 1880. 125 de ani de la nașterea lui **Robert Musil**, scriitor austriac (6 nov. 1880 – 15 apr. 1942)
- ◆ 6 noiembrie 1910. 95 de ani de la moartea lui **Gheorghe Panu**, istoric, scriitor, publicist (9 mar. 1848 – 6 nov. 1910)
- ◆ 7 noiembrie 1855. 150 de ani de la nașterea lui **Edwin Herbert Hall**, fizician (7 nov. 1855 – 20 nov. 1938)
- ◆ 7 noiembrie 1990. 15 ani de la moartea lui **Lawrence Durrell**, scriitor englez (27 feb. 1912 – 7 nov. 1990)
- ◆ 8 noiembrie 1935. 70 de ani de la nașterea lui **Dumitru Bălăeț**, poet
- ◆ 8 noiembrie 1935. 70 de ani de la nașterea actorului și regizorului francez **Alain Delon**
- ◆ 9 noiembrie 1930. 75 de ani de la nașterea poetului și publicistului **Aurel Rău**
- ◆ 10 noiembrie 1895. 110 ani de la moartea lui **Alexandru Odobescu** (23 iun. 1834 – 10 nov. 1895)
- ◆ 10 noiembrie 1925. 80 de ani de la nașterea actorului britanic **Richard Burton** (10 nov. 1925 – 5 aug. 1984)
- ◆ 10 noiembrie 1945. 60 de ani de la nașterea poetului **George Țârnea** (10 nov. 1945 – 2 mai 2003)
- ◆ 11 noiembrie 1855. 150 de ani de la moartea lui **Sören Kierkegaard**, filosof și teolog danez (5 mai 1813 – 11 nov. 1855)
- ◆ 11 noiembrie 1910. 95 de ani de la nașterea lui **Mihail Davidoğlu**, dramaturg (11 nov. 1910 – 17 aug. 1987)
- ◆ 13 noiembrie 1955. 50 de ani de la moartea lui **Romulus Cioflec**, prozator și publicist (23 mar. 1882 – 13 nov. 1955)
- ◆ 14 noiembrie 1840. 165 de ani de la nașterea lui **Claude Monet**, pictor francez (14 nov. 1840 – 5 dec. 1926)
- ◆ 14 noiembrie 1865. 140 de ani de la nașterea lui **Constantin Stere**, scriitor, jurist (14 nov. 1865 – 26 iun. 1936)
- ◆ 16 noiembrie 2000. 5 ani de la moartea lui **Laurențiu Ulici**, critic literar, președinte al Uniunii Scriitorilor din România între 1995 – 2000 (6 mai 1943 – 16 nov. 2000)
- ◆ 20 noiembrie 1900. 105 ani de la moartea lui **Oscar Wilde** (16 oct. 1854 – 20 nov. 1900)
- ◆ 20 noiembrie 1910. 95 de ani de la moartea lui **Lev Tolstoi** (9 sept. 1828 – 20 nov. 1910)
- ◆ 21 noiembrie 1895. 110 ani de la nașterea tenorului **Traian Grozăvescu** (21 nov. 1895 – 19 feb. 1927)
- ◆ 21 noiembrie 1930. 75 de ani de la nașterea lui **Ion Gheție**, prozator, lingvist (21 nov. 1930 – 2004)
- ◆ 21 noiembrie 1955. 50 de ani de la nașterea lui **Aurel Dumitrașcu**, poet (21 nov. 1955 – 16 sept. 1990)
- ◆ 23 noiembrie 1885. 120 de ani de la nașterea lui **Nicolae Constantinescu**, istoric (23 nov. 1885 – 15 iul. 1971)
- ◆ 23 noiembrie 1905. 100 de ani de la nașterea lui **Petru Comarnescu**, eseist, memorialist, traducător, critic literar și de artă (23 nov. 1905 – 27 nov. 1970)
- ◆ 24 noiembrie 1920. 85 de ani de la moartea lui **Alexandru Macedonski** (14 mar. 1854 – 24 nov. 1920)
- ◆ 25 noiembrie 1885. 120 de ani de la moartea poetului **Grigore Alexandrescu** (22 feb. 1814 – 25 nov. 1885)
- ◆ 26 noiembrie 1855. 150 de ani de la moartea lui **Adam Mickiewicz**, poet polonez (24 dec. 1798 – 26 nov. 1855)
- ◆ 26 noiembrie 1970. 35 de ani de la moartea lui **Vladimir Streinu**, poet, traducător, eseist, critic și istoric literar (23 mai 1902 – 26 nov. 1970)
- ◆ 27 noiembrie 1885. 120 de ani de la nașterea lui **Liviu Rebreanu** (27 nov. 1885 – 1 sept. 1944)
- ◆ 27 noiembrie 1895. 110 ani de la moartea lui **Alexandre Dumas-fiul**, romancier și dramaturg francez (28 iul. 1824 – 27 nov. 1895)
- ◆ 27 noiembrie 1905. 100 de ani de la nașterea lui **G. I. Duca**, om politic, memorialist (27 nov. 1905 – 17 nov. 1985)
- ◆ 27 noiembrie 1940. 65 de ani de la moartea lui **Nicolae Iorga** (5 iun. 1871 – 27 nov. 1940)
- ◆ 27 noiembrie 1940. 65 de ani de la moartea lui **Virgil Madgearu**, om politic (14 dec. 1887 – 27 nov. 1940)
- ◆ 27 noiembrie 1955. 50 de ani de la moartea lui **Arthur Honegger**, compozitor francez (10 mar. 1892 – 27 nov. 1955)
- ◆ 28 noiembrie 1830. 175 de ani de la nașterea lui **Anton Rubinstein**, compozitor, dirijor și pianist rus (28 nov. 1830 – 20 nov. 1894)
- ◆ 28 noiembrie 1880. 125 de ani de la nașterea lui **Alexandr Blok**, poet rus (16 nov. 1880 – 7 aug. 1921)
- ◆ 29 noiembrie 1880. 125 de ani de la nașterea lui **N. D. Cocea**, scriitor, publicist (29 nov. 1880 – 1 feb. 1949)
- ◆ 30 noiembrie 1860. 145 de ani de la nașterea lui **Vasile G. Morțun**, dramaturg, prozator (30 nov. 1860 – 20 iul. 1919)
- ◆ 30 noiembrie 1930. 75 de ani de la nașterea lui **Andrei Bantaș**, traducător (30 nov. 1930 – 17 ian. 1997)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane București

Contents

<i>Emanoil HAGI-MOSCO</i> – Something about Barbu Catargiu's Assassination	2
<i>Georgeta FILITTI</i> – Bucharest Archives – The Polytechnic School	7
<i>Florin PREDA</i> – Memory of Houses – Știrbey Palace	10
Bucharest Metropolitan Library – Patrimony	11
History of the Book – LAUTRÉAMONT	12
Contemporary Autographs – <i>Irina MAVRODIN</i>	14
Centenary – PETRU COMARNESCU	16
<i>Florea NEAGU</i> – Cornel Dumitrescu – Rescuer of Thousands of Jews	19
<i>Radu VLĂDUȚ</i> – Libraries and Children	23
The 4 th International Conference of Poland Library Association	25
<i>Ion CONSTANTIN</i> – Public Library	26
Publishing Event on Poland's History and the Romanian-Polish Relations	27
EBLIDA Hot News. September 2005 – Library and Information Society Issues	28
<i>Liviu BUTUC</i> – Short History of Communication in Romania (V)	30
“Library Line” – A Toledo-Lucas County Public Library Publication	35
Catalogue	36
<i>Nina VASILE</i> – “Galateea” – Publication of Romanian Poets in Germany	38
Calendar	39

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, str. Take Ionescu nr. 4
sector 1, cod poștal 010354
Redacție: Tel. / Fax: 212.83.11
E-mail: bibliobuc@yahoo.com
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redactor șef: Ion HOREA
Secretar de redacție și Culegere text: Iulia MACARIE
Tehnoredactare computerizată: Elena CONSTANTINESCU

CUPON

ABONAMENT LA
“BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR”

Numele .....

Prenumele .....

Adresa .....

Cod..... Telefon.....

Solicit abonarea la revista “**Biblioteca Bucureștilor**” pe o perioadă de ..... luni.

Adresa: București, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poștal 010354.

Anexez chitanța de plată a sumei de ..... lei în contul dvs.

nr. RO38 RNCB 5010 0000 3771 0001 BCR Sector 1.

Asociația noastră ABIDOB și Biblioteca Metropolitană București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din Comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară “**BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR**”. Prețul unui număr este de 20.000 lei / 2 RON. Prețul unui abonament anual (12 numere) este de 240.000 lei / 24 RON.

Tipărit la Tipografia “SEMNE '94”

Redacția revistei “**BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR**” respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

ALEXANDRU BLOK

1880 – 1921

125 de ani de la naștere

“... Scriitor exigent, de o mare cultură și finețe, de un deosebit simț literar și de o rară sensibilitate artistică, Blok socotea că arta poetului nu se exprimă în «păreră de a compune versuri», nici în «stăpînirea metrilor». Principalul după părerea lui era «să te incluzi în ritmul muzical al vremii tale, să te confunzi cu el, să te dizolvi în el și în această stare de totală confundare să descrii ceea ce vezi și ceea ce simți». Spre acest țel converg căutările scriitorului din ultimii ani ai vieții, desfășurate sub semnul umanismului și al apropierii de realitate...”

Tatiana Nicolescu

CONSTANTIN STERE

1865 – 1936

140 de ani de la naștere

“Gravitatea martirajului său, reculegerea lui în conștiință luată ca unic judecător, destinul lui tragic au creat o contrapondere benefică pehlivăniei șirete, pasivității, resemnării fataliste și abuliei, ușurătății de zeflema, neputinței de a se indigna, minciunii și ipocriziei, pozei fals patriotarde, intoleranței agresive, compromisului aranjor, eleganței sceptice... Sunt, se știe, rare astfel de caractere predestinate.

Stere a fost unul dintre puținele existente.

*A fost și a rămas tragic în eroismul său curat,
mult mai îndelungat decât timpul său”.*

Z. Ornea